

## Tno'o va'a ia Dios ja ni tee Juan, tee ni chitniuu ña Jesús

<sup>1</sup> Ndee jaxtnañu'u ja ni junkoo ñuyiu ja oo in tno'o, te tno'o ya'a oo jin ia Dios, te maa ia Dios kuu tno'o ya'a. <sup>2</sup> Te tno'o ya'a oo jin ia Dios ndee jaxtnañu'u. <sup>3</sup> Te jin ma'ñu sagua ia kuu tno'o, ni junkoo ndi'i ja oo ñuyiu, te nuu ja tu maa ya, chi ni in ja oo ñuyiu ma junkoo. <sup>4</sup> Te nuu maa ya oo jateku, te jateku yun ye'e ni'nu nuu ñayiu. <sup>5</sup> Te maa ya kuu ñu'u ja ye'e ni'nu nuu janee, te tu ni kundee ja oo ñunee yun ja nda'va ñu'u ja ye'e ni'nu.

<sup>6</sup> Ni oo in tee ni onani Juan ja ni tetniuu ia Dios. <sup>7</sup> Ni kii de kuu de testiu ja ni ndakani de tno'o ye'e ni'nu, nagua ja jin ma'ñu sagua de, te ndi'i ñayiu vi kandija tno'o ye'e ni'nu yun. <sup>8</sup> Te masu ñu'u ja ye'e ni'nu kuu maa Juan, su ni tetniuu ña Dios jin de ja ndakani kaji de naxa oo ia ye'e ni'nu. <sup>9</sup> Te maa ya kuu ñu'u ndaa ndija ja ye'e ni'nu nuu ndi'i ñayiu, te vaji ya nuu ñuyiu ya'a. <sup>10</sup> Chi jin ma'ñu sagua maa ya ni junkoo ñuyiu, te ni oo ya nuu ñuyiu, su tu ni ka jini ña ñayiu ñuyiu na in kuu ya. <sup>11</sup> Ni kii ya nuu ñuu maa ya, su tu ni ka janta'u ña ñayiu ñuu ya jin ya. <sup>12</sup> Su ndi'i ñayiu ja ni ka janta'u ya, vi ni ka kandijai ya, ni jiña'a ya in jaka'nu nui ja ka kui se'e maa ia Dios. <sup>13</sup> Te masu se'e teyii jin niñi xikui nuu ni tna'a jin in ñasi'i ka kui, ni masu ka kui in se'e

nagua ka'an maa teyii, chi maa ia Dios ni sa'a ja ka kui se'e maa ya.

<sup>14</sup> Te tno'o yun ni kuu teyii, te ni oo ya ne'u yoon, te ni ka jini san ja ye'e tajan ya, chi nuu maa Tata Ja'nuo vaji ja ye'e tajan ya, chi invaa maa ya kuu Se'e ia Dios. Te nuu maa Se'e ya oo tno'o ndaa vi ka'an nda'u ka'an kee ña ya, chi saa oo maa ya. <sup>15</sup> Te ni ndakani Juan ja ja'a maa ya nuu ni kana jaa de, te jiña'a de:

—Siki tee ya'a kuu ja ni ka'an san nuu ni kachi san sua'a: “Tee vaji yata ja vaji san kuu tee kuu ka'nu ka saa maa san, chi xtnañu'u ka de oo saa ni kaku sein”.

<sup>16</sup> Chi nuu maa ya ni ka ni'o ndi'i javii java'a ya vi ja ka'an nda'u ka'an kee ña ya ndi'i ni kiuu.

<sup>17</sup> Chi jin ma'ñu sagua Moisés vaji Ley ia Dios, su ja ka'an nda'u ka'an kee ña ya vi jandaa vaji jin ma'ñu sagua maa Jesukristu. <sup>18</sup> Te tu sa'un na in jini ia Dios, chi invaa maa Se'e ya, ia oo jin maa Tata Ja'nu, kuu ia ni ndakani naxa oo ia Dios.

### *Ndakani Juan, tee skuandute, ja ja'a Jesús*

<sup>19</sup> Te ya'a kuu tno'o ni ndakani Juan na ni ka tetniuu ña tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio jin tee ka kuu sutu vi tee ka kuu tatatno'o Leví ndee Jerusalén ja vi kakan tno'o de Juan, te ka jiña'a de:

—Ka kachi tee ka kuu nija'nu ñuo ja vi kakan tno'o ña san, ¿na in kuu maa ni?

<sup>20</sup> Te ni ndaa yu'u Juan, tu ni tayu'u tno'o de, te ni ndakani ndaa de:

—Masu Kristu, ia ni tetniuu Dios, kuu san —jiña'a de.

<sup>21</sup> Te ni ka jikan tno'o ña tee yun:

—¿Nuu saa te na in kuu ni? ¿A ndi Elías kuu ni?

Te jiña'a de:

—Masu kuu san.

—¿A tee ndakani tno'o va'a ia Dios ja ka'an nuu tutu ii ja kii kuu ni? —ka jiña'a de.

—Masu kuu san —jiña'a de.

<sup>22</sup> Te ka jiña'a tee yun:

—¿Te na in kuu ni? Kaxtno'o ni nagua ja kuu vi ndakani tno'o san nuu tee ni ka tetniuu ña. ¿Te naxa ka'an ni siki maa ni? —ka jiña'a de.

<sup>23</sup> Te jiña'a de:

—Maa san kuu in tee kana nuu ñu'u te'a: “Vi ndasa'a ndaa ni ichi nuu vaji Jito'o”, nagua ni ka'an Isaías, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a.

<sup>24</sup> Te tee ni ja'ankuei yun ka kuu tee ka yinduu nuu fariseo, <sup>25</sup> ni ka jikan tno'o ña de, te ka jiña'a de:

—Nuu saa, te ¿nau ja skuandute ni ñayiu, te nuu masu Kristu, ni masu ndi Elías, ni masu tee ndakani tno'o va'a ia Dios ja ka'an nuu tutu ii ja kii kuu ni? —ka jiña'a de.

<sup>26</sup> Te jiña'a Juan sua'a:

—Maa san skuandute ñayiu jin ndute, su ma'ñu sagua maa ni, oo in tee ja tu ka jini ni de.

<sup>27</sup> Te tee ya'a kuu tee vaji yata nuu vaji san, su tee kuu ka'nu ka kuu de saa sein, te ni masu nagua kuu sa'un san ja kuu ndajin san corria ndikin ndijan de —jiña'a de.

<sup>28</sup> Sua'a ni kuu in nuu nani Betania, jioo yute Jordán, nuu ni oskuandute Juan ñayiu.

*Jesús kuu Lelu ia Dios*

<sup>29</sup> Yun te inka kiuu tnee sua'a, te ni jini ña Juan jin Jesús ja kua'an ya nuu oo de, te jiña'a de:

—Vi kondia'a ni, chi ya'a vaji Lelu ia Dios, ia kindee yika kuechi ñayiu ñuyiu. <sup>30</sup> Te ja ja'a ia ya'a ni ka'an san: “Ja yata vaji san, te kii in tee kuu ka'nu ka saa maa san, chi tee xtnañu'u ka kuu de saa sein”. <sup>31</sup> Te tu ni ojini san de, su yun guaa vaji san skuandute san ñayiu jin ndute, nagua ja na vi kuni ña ñayiu Israel na in kuu ya.

<sup>32</sup> Te suni ndakani Juan nuu jiña'a de:

—Ni jini san Espíritu ia Dios ja makuun ichi andivi na kuinio in sata, te ni jinkoxnee siki ya. <sup>33</sup> Te tu ni ojini san na in kuu. Su ia ni tetniuu ña jin san ja skuandute san ñayiu jin ndute, kachi ya: “Ndee tee xiin siki kuni ron ja kuun Espíritu, te jinkoxnee siki de, te tee ya'a kuu tee skuandute ñayiu jin Espíritu ia Dios”, kachi ya. <sup>34</sup> Te ni jini san, yun guaa ndakani san ja tee ya'a kuu Se'e maa ia Dios.

*Ni kana Jesús uu tee xtnañu'u ja vi koskua'a jin ya*

<sup>35</sup> Te inka kiuu tnee sua'a ka otutu Juan jin uu tee ka skua'a jin de. <sup>36</sup> Te nuu ni jini de Jesús, ja jiøndita ya yun, te jiña'a de:

—Tee yun kuu Lelu ia Dios.

<sup>37</sup> Te nuu ni ka jini nduu tee ka skua'a jin de ja siun jiña'a de, te ni ka jata ndikin de Jesús. <sup>38</sup> Te nuu ni jionenuu Jesús, te ni jini ya ja ka ndikin ña de, te ni jikan tno'o ña ya:

—¿Na in ka ndanduku ni?

Te ka jiña'a de:

—Rabí —ja kei ka'an "Mastru"— ¿Ndenu oo ni? —ka jiña'a de.

<sup>39</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ne'ekuei ni te vi kuni ni.

Te ni ja'ankuei de, te ni ka jini de ndenu oo ya. Te ja siun ja oo ndee ka kuun jañini, guaa ni ka ndoo de jin ya kiuu yun.

<sup>40</sup> Te Andrés, ñani Simón Pedro, kuu in tee ka ndeka tna'a jin inka de, ja ni ka jata ndikin de Jesús, nuu ni ka onini de tno'o ni ka'an Juan. <sup>41</sup> Yun te ni kee Andrés, ni ndanduku de xtnañu'u ka ñani de Simón, te nuu ni ndani'i ña de, te jiña'a de:

—Ni ka nuku'un san Mesías, (ja kei ka'an "Kristu", ia ni tetniuu Dios).

<sup>42</sup> Te ni junsia'a ña de nuu oo Jesús. Te nuu ni jini ña Jesús, te jiña'a ya:

—Maa ni kuu Simón, seyii Jonás, su nukonani ni Cefas, (ja kei ka'an Pedro ja kuu kava).

*Ni kana Jesús jin Felipe vi Natanael ja vi koskua'a jin ya*

<sup>43</sup> Te inka kiuu tnee sua'a, te ni ndakani ini Jesús ja no'o ya Galilea, te yun ni ka junkuntna'a ya jin Felipe, te jiña'a ya:

—Kondikin ña ni na ki'inkueio.

<sup>44</sup> Te Felipe, chi in tee ñuu Betsaida kuu de, te in ni ñuu de jin Andrés vi Pedro. <sup>45</sup> Ni ndanduku ña Felipe jin Natanael, te ni ndani'i ña de, te jiña'a de:

—Ni ka nuku'un san tee xiin ja'a ni tee Moisés nuu Ley, vi nagua ni ka ka'an tee ni ka ondakani tno'o ia Dios ndee jana'a. Te suu de kuu Jesús, seyii José, tee ñuu Nazaret —jiña'a de.

<sup>46</sup> Yun te jiña'a Natanael:

—¿A ndee ñuu Nazaret kee in jagua'a?

Te jiña'a Felipe:

—Ne'e ni te kuni ni.

<sup>47</sup> Te nuu ni jini ña Jesús jin Natanael ja ni jino de nuu oo ya, te jiña'a ya:

—Ya'a vaji in tee Israel ndaa, ja tu xnda'u ña de —jiña'a ya.

<sup>48</sup> Te ni jikan tno'o ña Natanael:

—¿Ndenu ni jini ña ni?

Te jiña'a Jesús:

—Ama ka ja kana ña Felipe, nuu oo ni ndu'u in tnu tichi iuu, yun ni jini ña san —jiña'a ya.

<sup>49</sup> Yun te jiña'a Natanael:

—Mastru, maa ni kuu Se'e ia Dios; maa ni kuu rey ñayiu Israel.

<sup>50</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Kandija ña ni, chi ka'an san ja ni jini ña san ndu'u in tnu tichi iuu, su tniuu na'nu ka saa ya'a kuni ni.

<sup>51</sup> Te jiña'a ka ya:

—Ka'an ndandaa san ja vitna jin kiuu kua'on yun, vi kuni ni ja nune andivi, te makunkuei vi mandakuei ia ka jinokuechi nuu maa ia Dios nuu oo san ja kuu san Se'e Teyii —jiña'a ya.

## 2

*Ja xtnañu'u ni sa'a Jesús javii java'a nuu viko tnanda'a ñuu Caná*

<sup>1</sup> Te nuu uni ka kiuu, te ni ka sa'a in viko tnanda'a ñuu Caná ja tnii Galilea, te yun ni oo nana si'i Jesús nuu viko yun. <sup>2</sup> Te suni ni ka ka'an ña jin Jesús vi tee ka skua'a jin ya ja vi koo ya

nuu viko tnanda'a yun. <sup>3</sup> Te nuu ni ndi'i vinu viko tnanda'a yun, te jiña'a nana si'i Jesús nuu ya:

—Tu ka na vinu ka neva'a ñayiu ya'a.

<sup>4</sup> Te jiña'a Jesús:

—¿Nau ja siun ka'an ni jin san, vi nana? Te kuini ka ja kenta ore ja sa'a san tniuu na'nu.

<sup>5</sup> Su jiña'a nana ya nuu ñayiu ka jinokuechi yun:

—Vi sa'a ni ndi'i nagua tatnuni.

<sup>6</sup> Te yun ka oo iñu kiyi yuu ja kee ndute, nagua ka sa'a maa ñayiu judio ja ka nduvii nuu ia Dios, te nuu in in kiyi yun ka kakuu kuun xiko axi in ciento litro ndute. <sup>7</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Vi chitu ni kiyi ya'a ndute.

Te ni ka tnaa chitu de ndute. <sup>8</sup> Yun te jiña'a ya:

—Vi tau ni joo vitna, te mavijunsia'a ni nuu tee kuu chatna vinu —jiña'a ya.

Te ni ka junsia'a de. <sup>9</sup> Te nuu ni jito tnuni tee kuu chatna vinu ndute yun, te ni jini de ja ni vinu gua'a ka kuu, su tu ni jini de ndenu ni kee vinu yun. Su tee ka jinokuechi yun, chi ka jini de ja nuu ndute ni ka tau de. Yun te ni kana de maa tee tnanda'a yun. <sup>10</sup> Te jiña'a chatna vinu yun:

—Ndi'i ñayiu ka jani xtnañu'u vinu gua'a ka, te ndee nuu ni kuu kua'a ka ji'i ñayiu, yun te saa ka jani vinu nuu ka. Su maa ni, chi ni tava'a ni vinu gua'a ka, guaa ndee nuu sandi'i ni ka —jiña'a de.

<sup>11</sup> Te tniuu ka'nu ya'a ni sa'a Jesús jaxtnañu'u ñuu Caná ja tnii Galilea. Te saa ni kuu ja ni xne'e ya jaka'nu ya, te ni ka kandija ña tee ka skua'a jin ya.

<sup>12</sup> Te nuu ni ya'a viko yun, te ni ka nunuu ya ñuu Capernaúm, maa ya vi nana si'i ya vi ñani ya vi tee ka skua'a jin ya. Te ndesaa ni kiuu ni ka oo ya ñuu yun.

*Ni ndasavii Jesús maa veñu'u ka'nu*

<sup>13</sup> Nu u ni kuu yatni viko pascua nuu ka soko ñayiu judio lelu nuu ia Dios, te ni ndanuu Jesús maa ñuu Jerusalén. <sup>14</sup> Te ni nuku'un ya ñayiu ka xiko isndiki vi ndikachi vi sata vi ñayiu ka sama xu'un, ka nukoi ye'e veñu'u yun. <sup>15</sup> Te nuu ni jini ya yun, te ni kagua ya in yo'o kuiñi, te ni kene'e ya ndi'i ñayiu jin ndikachi vi isndiki, te ni siagua ya xu'un ñayiu ka sama yun vi ni skiondiso ya mesa nuu ka oi yun. <sup>16</sup> Te jiña'a ya nuu ñayiu ka xiko sata:

—Vi xtajioo ni ja ya'a, te ma vi sa'a ni ve'e Tata san na kuinio nuu ya'u —jiña'a ya.

<sup>17</sup> Yun te ni ka ndakanka'an tee ka skua'a jin ya nagua yoso nuu tutu ii, nuu ka'an sua'a: “Chi vi sua'a kai anu san ja ndi'ni ndeva'a san ja ja'a ve'e ni, vi Tata Dios”, kachi tutu.

<sup>18</sup> Yun te ka jiña'a ñayiu judio:

—¿Na tniuu ka'nu sa'a ni ja xne'e ja ndiso tniuu ni ja sa'a ni ya'a nuu saa? —ka jiña'a de.

<sup>19</sup> Te jiña'a Jesús:

—Nuu ja vi xnani ni veñu'u ya'a, te nuu uni kiuu, te ndasa'a san —jiña'a ya.

<sup>20</sup> Te ka jiña'a tuku ñayiu judio:

—Nuu uu xiko iñu kuia ni ka satniuu san ja ni ka sa'a san veñu'u ya'a, te maa ni ka'an ni ja vi nuu uni ni kiuu, te ndasino ni —ka jiña'a de.



<sup>21</sup> Su ka'an ya siki veñu'u ja kuu yiki kuñu maa ya. <sup>22</sup> Te nuu ni ndateku ya ne'u ndiyi, te ni ka ndakanka'an tee ka skua'a jin ya ja sia'a ni ka'an ya, te ni ka kandija de nagua yoso nuu tutu ii, vi tno'o ja ni ka'an Jesús ja ja'a maa ya.

*Ja jini Jesús naxa ka oo anu ñayiu.*

<sup>23</sup> Te nuu oo ya nuu viko pascua maa ñuu Jerusalén, te kuakua'a ñayiu ni ka kandija ña jin ya nuu ni ka jini tniuu na'nu ni sa'a ya. <sup>24</sup> Su Jesús, chi tu ni kukanu ini ya ñayiu yun, chi ja jini ya na ñayiu ka kuu ndi'i. <sup>25</sup> Te tu jiniu'u ya ja na in ñayiu ndakani ja ja'a inka ñayiu, chi ja jini maa ya naxa ka oo ini anu ñayiu.

### 3

*Ni ja'an Nicodemo ni jinkoto de Jesús*

<sup>1</sup> Ni oo in tee fariseo ja ni onani Nicodemo, in tee kanuu ne'u ñayiu judio. <sup>2</sup> Te in jakuaa ni ja'an de ni jinkoto de Jesús, te jiña'a de:

—Mastru, ka jini san ja vaji ni nuu ia Dios ja kaxtno'o ni, chi tu na in kuu sa'a tniuu na'nu sa'a ni ya'a nuu ja tu ia Dios oo jin —jiña'a de.

<sup>3</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san ja ni in ñayiu ma kuu kiukuei nuu tatnuni ia Dios nuu ja ma vi ndakaku jai —jiña'a ya.

<sup>4</sup> Te jiña'a Nicodemo:

—¿Naxa kuu ndakaku in tee nuu ja maku-nija'nu de? ¿A kuu ndee de inka jichi chii si'i de, te ndakaku de inka jichi? —jiña'a de.

<sup>5</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san ja na in ma ndakaku jin ndute vi jin Espíritu ia Dios, te ma kuu kiui nuu tatnuni ya. <sup>6</sup> Chi na in kaku jin yiki kuñu, te ñayiu ñuyiu kui. Te na in kaku jin Espíritu ia Dios, te ñayiu jaa kui, chi oi jin Espíritu ya. <sup>7</sup> Te ma sa'u kuii ini ni ja ka'an san ja nini kuu ja vi ndakaku jaa ñayiu. <sup>8</sup> Chi tachi, chi yi'i ndee ni nuu kuini, te jini ni ja jiso yi'i, su tu jini ni ndenu vaji ni ndenu kua'an. Te saa ka kuu ndi'i ñayiu ka kaku jin Espíritu.

<sup>9</sup> Yun te ni jikan tno'o tuku ña Nicodemo, te jiña'a de:

—¿Naxa kuu ndakaku jaa ñayiu, nuu saa? —jiña'a de.

<sup>10</sup> Te jiña'a Jesús:

—Maa ni kuu tee kaxtno'o nuu ñayiu Israel, ¿te a vi tu jinkui'nu ini ni tno'o ya'a? <sup>11</sup> Te ka'an ndandaa ndija san ja ka ka'an san nagua ka jini san, chi ka ndakani san ja ni ka jini san jin nuu san, te tu ka janta'u ni tno'o ka ndakani san. <sup>12</sup> Te vitna ja ka'an san naxa oo ñuyiu ya'a, te tu ka kandija ni, ¿te naxa vi kandija ña ni nuu ja na ka'an san naxa sa'a ia Dios ndee andivi?

<sup>13</sup> Chi ni in ñayiu tu na kaa ndee andivi ja kuni naxa oo, chi maintno'o ni maa san ja makuun san ndee andivi ja kuu san Se'e Teyii, guaa jini san, chi ja ni oo san andivi. <sup>14</sup> Te nagua ni jatakaa sukun Moisés koo nuu ñu'u te'a, (te nuu ni ka ondia'a ñayiu ti, te ni ka onduva'i ja ni ka otekui), suni saa nini kuu ja quintakaa Se'e Teyii, <sup>15</sup> nagua ja ndi'i na ñayiu ka kandija ña jin san, te ma vi junai, chi vi ni'i ja vi kotekui nikuii nikani.

16 'Chi ni kutoo ndeva'a ña ia Dios jin ñayiu ñuyiu, yun guaa ni jiña'a ya invaa Se'e ya, nagua ja ndi'i ñayiu ka kandija ña jin ya ma vi junai, chi vi ni'i ja vi kotekui nikuii nikani. 17 Chi tu ni tetniuu ia Dios Se'e ya ñuyiu ja xtavi kuechi ya ñayiu ñuyiu, chi ni tetniuu ña ya nagua ja vi kaku ni'nu ñayiu ñuyiu jin ma'ñu sagua ya.

18 'Chi na ñayiu kandija ña jin ya, te ma tavi kuechi. Su na ñayiu tu kandija ya, te ja ni tavi kuechi, chi tu ni kandijai Kristu, ia kuu invaa Se'e Dios. 19 Te ya'a kuu nuu ka tavi kuechi ñayiu, chi ni kii ia ja ni ye'e ni'nu ya ñuyiu, te ni ka kutoo ka ñayiu ñunee, masu ja ye'e ni'nu ya, chi tniuu kue'e ka sa'i. 20 Chi ndi'i na ñayiu ka sa'a jakue'e, te ka skexikoi ja ye'e ni'nu ya, te tu kiukuei nuu ye'e ni'nu ya, nagua ja ma tuu ndijin tniuu kue'e ja ka sa'i yun. 21 Su ñayiu jika ndaa, chi kiui nuu ye'e ni'nu ya, nagua ja tuu ndijin ja tniuu sa'i yun vaji nuu ia Dios —jiña'a Jesús.

### *Ni ndakani Juan, tee skuandute, ja ja'a Jesús*

22 Te nuu ni ya'a ja ni ka ndatno'o ya jin Nicodemo, te ni ja'ankuei Jesús jin tee ka skua'a jin ya nuu ñu'u ja tñii Judea, te yun ni ka oo ya jin de ndee saa kiuu, te ni ka skuandute ya ñayiu. 23 Te suni oo Juan skuandute de ñayiu in nuu nani Enón ja netna'a yatni jin ñuu Salim, chi yun ni ñu'u kuakua'a ndute, te ni ja'ankuei ñayiu, te yun ni skuandute ña de. 24 Chi kuini ka ja kanakau Juan vekaa tiempu saa.

25 Yun te in kiuu ni ka tee tna'a tee ka skua'a jin Juan jin ndesaa ka tee judio siki naxa ka sa'a

ñayiu ja ka nduvii nuu ia Dios. <sup>26</sup> Te ni ja'ankuei de nuu oo Juan, te ka jiña'a de:

—Mastru, tee ni ka oo jin ni jioo yute Jordán, tee xiin ja'a ni kaxtno'o ni, vitna te suni oo de skuandute de, te ndi'i ñayiu kua'ankuei nuu de —ka jiña'a de.

<sup>27</sup> Yun te jiña'a Juan:

—Ma kuu nagua ni'i sa'un ñayiu nuu ja masu maa ia Dios oo ndee andivi jiña'a ya nui. <sup>28</sup> Te suni maa ni ka kuu testiu ja ni kachi san: “Masu maa san kuu Kristu, ia ni tetniuu Dios, chi sua'a ni tetniuu ña ia Dios ja yoxno'o san nuu ya vaji san”. <sup>29</sup> Chi nuu ka sa'a ñayiu in viko tnanda'a, te na in oo jin ñasi'i yun kuu maa tee tnanda'a, te amigo de, chi vi xiin tee tnanda'a yun oo de, te nuu nini de tno'o ka'an tee tnanda'a yun, te kusii ndeva'a ini de. Te suni saa ni sein, chi kusii ndeva'a ini san nini san tno'o ka'an ya. <sup>30</sup> Chi nini kuu ja kuu ka'nu ya, te nduu lule sein.

<sup>31</sup> 'Chi na in vaji ndee sukun, te suu kuu ka'nu ka nuu ndi'i ja oo nuu ñuyiu. Te ñayiu ñuyiu, chi ñuyiu ya'a oi, te nino'o ni tno'o ñuyiu ka'in, su ia vaji ndee andivi, chi kuu ka'nu ka ya nuu ndi'i tu'u. <sup>32</sup> Te nagua ni jini ya vi ni onini ya, yun ndakani ya, te tu na in janta'u tno'o ndakani ya. <sup>33</sup> Su na in janta'u tno'o ja ndakani ya, te ka'in ja ia ndaa kuu Dios. <sup>34</sup> Chi na in ni tetniuu ia Dios, te tno'o maa Dios ka'in, chi tu chikua'a ia Dios Espíritu ya ja jiña'a ya nui. <sup>35</sup> Te Tata Ja'nu, chi kutoo ya Se'e ya, te ndi'i ni xndendoo ya nuu nda'a Se'e ya ja kotatnuni. <sup>36</sup> Te na in kandija Se'e ia Dios, te kotekui nikuii nikani, su na in tu kuini ja kandija Se'e ya, te ma kotekui, chi saa

sua'a tna'a ndeva'i tnundo'o ja tetniuu ia Dios siki —jiña'a Juan.

## 4

### *Ni ka ndatno'o Jesús jin in ña'a ñuu Samaria*

<sup>1</sup> Te nuu ni jini Jito'o Jesús ja ni ka onini tee ka kuu fariseo ja ka ka'an ñayiu: “Mavikaya ka tee ka skua'a jin Jesús vi kua'a ka ñayiu skuandute de saa Juan”, ka jiña'a, <sup>2</sup> visi masu maa ya ni skuandute ñayiu, chi tee ka skua'a jin ya ni ka skuandute ña. <sup>3</sup> Yun te ni ndekuei ya ñuu ja tnii Judea, te kuano'okuei ya inka jichi Galilea.

<sup>4</sup> Te ja no'okuei ya ñuu yun, chi nini kuu ja vi ya'a ya ñuu Samaria. <sup>5</sup> Te ni jinokuei ya in ñuu nani Sicar, ja tnii Samaria, nuu ñunde'i ndi Jacob ja ni jiña'a de nuu se'e de José ndee jana'a. <sup>6</sup> Te yun oo in poso ndute ja ni sava'a ndi Jacob. Yun te ni junkoo Jesús yu'u poso yun, chi ni kutnuu ya ja ni ka jika ya. Te ja oo ndee sau nduu. <sup>7</sup> Te ni jino in ña'a Samaria ja tau ña ndute, te jiña'a Jesús:

—Kuni mani ña ni joo ndute ni na ko'o san, vi kua'a —jiña'a ya.

<sup>8</sup> Chi kua'ankuei tee ka skua'a jin ya maa ini ñuu ja vi kuaan de nagua vi kaa de jin ya.

<sup>9</sup> Te jiña'a ña'a Samaria yun:

—¿Nau ja saa nuu sein ja kuu san in ña'a Samaria jikan ni ndute ko'o ni, te tee judio kuu ni, vi kua'a? —jiña'a ña, chi tu ni ka ondeka tna'a va'a ñayiu judio jin ñayiu Samaria.

<sup>10</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Nuu ja sua'a te kuni ni ja skuta'u ña ia Dios, te na in kuu tee ja kachi nuu ni: “Kuni mani ña ni joo ndute ni na ko'o san”, te kakan maa ni ndute nuu san, te taa san ndute taa ja koteku ni —jiña'a ya.

<sup>11</sup> Te jiña'a ñasi'i yun:

—Kua'a, tu nagua nee ni ja tau ni ndute, te poso ya'a, chi kunu, ¿te ndenu ni'i ni ndute taa ja koteku san? <sup>12</sup> ¿Axi ka'nu ka ni saa ndi tata ja'nuo Jacob, ja ni xndendoo de poso ndute ya'a nuu ni oji'i maa de ndute vi ni ka oji'i se'e de vi kiti de? —jiña'a ña.

<sup>13</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Nani kuu ñayiu ja ka ji'i ndute ya'a, te vi jiokuiin vi koyichi kai. <sup>14</sup> Su ndia ñayiu vi ko'o ndute ja kuña'a maa san, chi ma vi koyichi kai, chi saa sua'a ndute ja kuña'a san yun junkoo in nuu ka'nu de ini anu ñayiu, te jinonta nuu de ja koxteku ña de nikuii nikani —jiña'a ya.

<sup>15</sup> Te jiña'a ñasi'i yun:

—Taa ni joo ndute jian na ko'o san, vi kua'a, nagua ja ma koyichi ka san, te ni ma kokii ka san ya'a ja kotau ka san de —jiña'a ña.

<sup>16</sup> Te jiña'a Jesús:

—Kua'an ni manukana ni yii ni, te kikuei ni ya'a —jiña'a ya.

<sup>17</sup> Yun te jiña'a ñasi'i yun:

—Tu na yii san.

Te jiña'a Jesús:

—Vatuka ka'an ni ja tu na yii ni, <sup>18</sup> chi ja ni kuu u'un yii ni oo, te tee oo jin ni vitna, chi masu yii ni kuu de, te ka'an ndaa ndija ni —jiña'a ya.

<sup>19</sup> Te jiña'a ñasi'i yun:

—Kua'a, na tno'o ka'an san ja tee ndakani tno'o ia Dios kuu ni. <sup>20</sup> Te tata ja'nu san, ñayiu Samaria, chi siun ni ni okikuei nuu yuku ya'a ja ni ka ochiñu'i ia Dios, te maa ni ja ka kuu ni ñayiu judio, chi ka ka'an ni ja Jerusalén kuu nuu kuini ja chiñu'o ia Dios —jiña'a ña.

<sup>21</sup> Te jiña'a Jesús:

—Kandija ni, vi kua'a, ja ja vaji ore ja vi chiñu'u maa ni Tata Dios, su ma kokuu nuu yuku ya'a ni Jerusalén. <sup>22</sup> Maa ni, chi ka chiñu'u ni ia tu ka jini ni. Su sein, chi ka chiñu'u san ia ka jini san, chi ne'u ñayiu judio vaji ia skaku ni'nu ña. <sup>23</sup> Su ja vaji ore te vitna kuu nuu vi chiñu'u ndaa ndija ñayiu Tata Dios jin Espíritu ya, chi suni nduku Tata Dios ñayiu ja vi ndee ini ndee anui vi chiñu'i ya. <sup>24</sup> Dios, chi Espíritu kuu ya, te ñayiu ja ka chiñu'u ya kuini ja vi chiñu'u ndai ya jin Espíritu ya ja oo ini anui —jiña'a ya.

<sup>25</sup> Te jiña'a ñasi'i yun:

—Ja jini san ja kii Mesías, ia tetniuu Dios, ja nani ya Kristu. Te nuu na kenta ya, te kaxtno'o ndi'i ya nani guaa kuu —jiña'a ña.

<sup>26</sup> Te jiña'a Jesús:

—Su ia ka'an ni yun kuu maa san ja ka ndatno'o jin ni —jiña'a ya.

<sup>27</sup> Te vi maa nuu saa ni ndajinokuei tee ka skua'a jin Jesús, te vi ni ka sa'u kuii kuiti ini de ja siun ni ka jini de ka ndatno'o ya jin in ñasi'i, su ni in de ña ni ka jikan tno'o ya: “¿Nagua jikan tno'o ni?”, axi “¿nagua ka ndatno'o ni jin ña?” <sup>28</sup> Yun te ni xndendoo ñasi'i yun kiyi ña,

te kuano'o ña maa ñuu, te jiña'a ña nuu ñayiu ñuu ña:

<sup>29</sup> —Ne'ekuei ni te vi kuni ni in tee ja vi ni ka'an ndi'i de nagua ni osa'a san. ¿A masu tee ya'a kuu Kristu, ia tetniuu Dios? —jiña'a ña.

<sup>30</sup> Yun te ni kekuei ñayiu ñuu yun, te kua'ankuei nuu oo Jesús. <sup>31</sup> Te vi nini ka kuu saa, te ka jiña'a tee ka skua'a jin Jesús:

—Mastru, kaa ni xtaa —ka jiña'a de.

<sup>32</sup> Te jiña'a Jesús:

—Neva'a maa san in ja kaa san, in ja tu ka jini ni —jiña'a ya.

<sup>33</sup> Yun te ka ndatno'o tna'a tee ka skua'a jin ya:

—¿A na in kisia'a ja kaa de? —ka kachi de.

<sup>34</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ja kaa san kuu ja sa'a san nagua kuini maa ia ni tetniuu ña jin san, te na xndi'i san tniuu ja ni tenuu ña ya. <sup>35</sup> Chi ka kachi maa ni: “Ja'ni ña kuun ka yoo ja vi ndaxtutuo ja ni ka jituo nuu ñunde'io”. Vatuka, su sein, chi ka'an san: “Vi ndanenuu ni te vi kondia'a ni nuu ñunde'i ja vi vivii ja makuaan ja ka jitu ni ja vi ndaxtutu ni nuu ñu'u yun”. <sup>36</sup> Te ñayiu ndaxtutu nuu ñunde'i, chi ni'i ya'ui, te ya'ui yun kuu ja ndaxtutui ja kee nuu ñunde'i nagua ja kotekui nikuii nikani, saa nagua ja suni ñayiu jitu nuu ñunde'i jin ñayiu ndaxtutu, inuu ni na vi kokusii ini. <sup>37</sup> Chi saa te kee ndaa ja ka ka'an ñayiu: “In ñayiu jitu nuu ñunde'i, te inkai kuu ja ndaxtutu”. <sup>38</sup> Te tetniuu ña san ja vi ndaxtutu ni nuu tu ni ka jitu maa ni, chi inka ñayiu ni ka jitu, te vi ndaxtutu maa ni nagua ni ka jitu ñayiu yun —jiña'a ya.



<sup>39</sup> Te kua'a ñayiu ñuu Samaria yun ni ka kandija ña jin ya, jin tno'o ka'an ñasi'i yun ja ndakani ña nuu jiña'a ña sua'a: “Ni ka'an ndi'i de nuu san nagua ni osa'a san”, jiña'a ña. <sup>40</sup> Yun te ni jinokuei ñayiu ñuu Samaria nuu oo ya, te ni ka jikanta'ui ja na kendoo ya vi koo ya jin ndee saa kiuu, te ni oo ya ñuu yun uu kiuu. <sup>41</sup> Te kua'a ndeva'a ka ñayiu ni ka kandija ya nuu ni ka onini tno'o ni ka'an ya. <sup>42</sup> Te ka jiña'i nuu ñasi'i yun:

—Masu ka kandija ka san maintno'o tno'o ni ndakani ni, chi vi ni ka onini maa san, te ni ka jini ndaa san ja suu ia ya'a kuu Kristu, ia skaku ni'nu ñayiu ñuyiu —ka jiña'i.

*Ni ndasa'a Jesús se'e in tee netniuu nuu rey*

<sup>43</sup> Te nuu ni ya'a nuu uu kiuu, te ni ndee Jesús ñuu yun, te kuano'o ya ñuu ja tnii Galilea. <sup>44</sup> Chi visi maa Jesús ja ni ka'an ja ni in tee ndakani tno'o ia Dios, tu ka nee yiñu'u ñayiu ñuu maa de nuu de. <sup>45</sup> Su nuu ni ndenta ya ñuu ja tnii Galilea, te ni ka janta'u gua'a ña ñayiu ñuu yun jin ya, chi ja ni ka jini nui ndi'i ja ni sa'a maa ya ñuu ka'nu Jerusalén nuu ni oo viko pascua, chi suni ni ja'ankuei ñayiu yun nuu viko.

<sup>46</sup> Ni ja'an tuku Jesús inka jichi ñuu Caná ja tnii Galilea nuu ni ndasa'a ya ndute ja ni nduu vinu. Te yun ni oo in tee ñuu Capernaúm ja nee de tniuu ka'nu nuu rey, te oo in se'e de ja ku'i. <sup>47</sup> Te nuu ni onini de ja ni ndajiokuiin Jesús ndee Judea, te kuano'o ya Galilea, ni ja'an de nuu oo ya ja kakanta'u de nuu ya ja na ndenuu ya ñuu de ndasa'a ya se'e de, chi vi ja oi ja kui. <sup>48</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Nuu ja sua'a, te ma vi kuni ni seña vi jaka'nu sa'a san, chi ma vi kandija ni —jiña'a ya.

<sup>49</sup> Te jiña'a tee nee tniuu ka'nu nuu rey:

—Jito'o, tanunda'a ni, ki'inkueio joo ama ka ja kuu se'e san —jiña'a de.

<sup>50</sup> Te jiña'a Jesús:

—Kuano'o ni, chi ja ni nduva'a se'e ni —jiña'a ya.

Te ni kandija tee yun tno'o ni ka'an Jesús nuu de, te kuano'o de. <sup>51</sup> Te nuu mandenuu de ñuu de, te ni ka nutna'a ña tee ka jinokuechi nuu de, te ka jiña'a de:

—Ni nduva'a se'e ni, vi Jito'o —ka jiña'a de.

<sup>52</sup> Yun te ni jikan tno'o ña de:

—¿Na ore ni keja'i ja ni nduva'i?

Te ka jiña'a de:

—Nuu ka in iku ni kee ña kiji jin —ka jiña'a de.

<sup>53</sup> Yun te ni jinkui'nu ini de ja ore saa kuu nuu jiña'a Jesús: “Ja ni nduva'a se'e ni”, te ni ka kandija ndi'i de jin ñayiu ve'e de. <sup>54</sup> Te ya'a kuu tniuu ka'nu kuu uu ja ni sa'a Jesús nuu ni ndajiokuiin ya Judea ja kuano'o ya Galilea.

## 5

### *Ni ndasa'a Jesús in tee ndutuchiin*

<sup>1</sup> Yun te nuu ni ya'a ndee saa kiuu, te ni ndanuu Jesús maa ñuu Jerusalén, chi ni oo in viko ñayiu judio. <sup>2</sup> Te maa Jerusalén oo in pila ndute yatni ye'e ndikachi, ja nani jin sa'an hebreo Betesda ja neva'a u'un yuve'e kani. <sup>3</sup> Te yun ka nduei kuakua'a ñayiu ka ku'u, ñayiu ka ku'u nuu vi ñayiu ka ku'u si'in vi ñayiu ni ka

ndutuchiin, ka ndetui ja kanda ndute yun. <sup>4</sup> (Chi in ia jinokuechi nuu Dios ni okuun in in jichi nuu pila ndute yun, te ni okagua de. Te ñayiu xtnañu'u ka ja ni okee nuu ni kagua ndute yun, te ni onduva'i nuu nani kuu ni nuu kue'e ja ku'i.)

<sup>5</sup> Te yun ni oo in tee ja ni oku'u vaa ndee oko xa'un uni kuia. <sup>6</sup> Te nuu ni jini ña Jesús ja katuu de, te ni jini ya ja ni kuna'a ndeva'a ku'u de, te ni jikan tno'o ña ya:

—¿A kuini ni nduva'a ni? —jiña'a ya.

<sup>7</sup> Te jiña'a tee ku'u yun:

—Sajin, tu na in oo ja chituu ña jin san ja tnaa ña nuu pila ndute ya'a nuu ka kagua ndute ya'a, te vi nini kua'an san ja kee san, te inka ñayiu ja makee xtnañu'u ka saa sein —jiña'a de.

<sup>8</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ndakoo ni te ndaki'in ni jito ni, te kaka ni —jiña'a ya.

<sup>9</sup> Te vi nuu saa ni nduva'a tee yun, te ni ndaki'in de jito de, te ni jikanuu de. Te kiuu ndatatu kuu kiuu yun. <sup>10</sup> Yun te ni ka ka'an tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio, te ka jiña'a de nuu tee ni nduva'a yun:

—Vitna kuu kiuu ndatatu, te oo ii ja kondiso ni jito ni —ka jiña'a de.

<sup>11</sup> Te jiña'a tee ni nduva'a yun:

—Tee ni ndasa'a ña kuu tee kachi: “Ndaki'in ni jito ni, te kaka ni”.

<sup>12</sup> Yun te ni ka jikan tno'o ña de:

—¿Ndee tee kuu tee ka'an nuu ni ja ndaki'in ni jito ni, te kaka ni? —ka jiña'a de.

<sup>13</sup> Su tee ni nduva'a yun, chi tu jini de ndee tee kuu ja ni ndasa'a ña, chi ja ni kujioo Jesús nuu

ka oo kua'a ñayiu yun. <sup>14</sup> Su nuu kuee ka, te ni nuku'un ña Jesús nuu veñu'u, te jiña'a ya:

—Kondia'a ni vitna ja ni nduva'a ni, te ma sa'a ka ni yika kuechi, nagua ja ma ndo'o kue'e ka ni —jiña'a ya.

<sup>15</sup> Yun te ni ja'an tee yun, ni ndakani de nuu tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio ja Jesús kuu tee ni ndasa'a ña jin de. <sup>16</sup> Te yun guaa ni ka oka'an u'u ña de jin Jesús, te ni ka nduku ndee de ja vi ka'ni ña de, chi sia'a ni osa'a ya kiuu ndatatu. <sup>17</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Tata san, chi satniuu ya ndee kiuu vitna, te suni sein, chi satniuu san —jiña'a ya.

<sup>18</sup> Te yun guaa vi'i ka ka nduku ndee tee ka kuu nija'nu yun ja vi ka'ni de Jesús, chi masu nani ja jisokava ya kiuu ndatatu, chi vi suni ka'an ya ja tata maa ya kuu ia Dios, te sa'a inuu ya maa ya jin ia Dios.

*Ndiso maa Se'e ia Dios tniuu ka'nu*

<sup>19</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san ja maa san ja kuu san Se'e ia Dios, chi ma kuu sa'un nagua sa'a ni maa san, chi ja ndia'a san ja sa'a Tata san. Chi ndi'i nagua sa'a Tata san, te suni saa ni sa'a maa san ja kuu san Se'e ya. <sup>20</sup> Chi kutoo ña Tata san jin san ja kuu san Se'e ya, te xne'e ya ndi'i tniuu sa'a ya, te suni kua'a ka tniuu na'nu xne'e ya jin ma'ñu sagua maa san, ja vi vi sa'u kuui kuiti ini maa ni nuu vi kuni ni. <sup>21</sup> Chi nagua ndaxteku Tata Dios ndiyi, te jiña'a ya ja ka tekui, te suni saa ni sein, ja kuu san Se'e ya, chi kuña'a san ja vi koteku na ñayiu kuini maa san. <sup>22</sup> Chi ni in

ñayiu tu ja'nde Tata Dios kuechi, chi ndi'i ni taa ya nuu maa san ja kuu san Se'e ya ja na ka'nde san kuechi ñayiu. <sup>23</sup> Saa nagua ja ndi'i ñayiu na vi chiñu'u ña jin san ja kuu san Se'e ya, nagua ka chiñu'i Tata Dios, chi na in tu chiñu'u ña jin san ja kuu san Se'e ya, te tu ka chiñu'i maa Tata Dios, ia ni tetniuu ña jin san. <sup>24</sup> Te ka'an ndandaa ndija san ja na in nini tno'o ka'an san, te kandijai ia ni tetniuu ña jin san, te kotekui nikuii nikani, te ma kotavi kuechi, chi ya'i ja kui, te ki'in ja kotekui. <sup>25</sup> Te ka'an ndandaa ndija san ja vaji ore, te vitna kuu nuu vi konini ñayiu ja ka kuu na kuinio ndiyi tno'o ka'an san ja kuu san Se'e ia Dios, te na ñayiu nini jin ndee ini ndee anui, te kotekui. <sup>26</sup> Chi maa Tata Dios jiña'a ja ka tekua ñayiu, te suni saa ni sa'a ya jin maa san ja kuu san Se'e ya ja kuña'a san ja vi kotekui. <sup>27</sup> Te suni ni skuiso tniuu ña ya ja ka'nde san kuechi ñayiu, chi Se'e Teyii kuu san. <sup>28</sup> Te ma vi sa'u kuii ini ni jin tno'o ya'a, chi kenta ore nuu ndi'i ndiyi ja ka oo yau ñaña vi konini tno'o ka'an san. <sup>29</sup> Te na ñayiu ni ka sa'a java'a, te vi ndatekui ja vi kotekui nikuii nikani. Su na ñayiu ni ka sa'a jakue'e, te vi ndatekui nuu vi tna'i tundo'o ja vi tniuya'ui yika kuechi.

*Ya'a xne'e ja ndiso tniuu Jesús*

<sup>30</sup> 'Ma kuu sa'un nagua sa'a ni maa san, chi nagua nini san nuu Tata san, te saa ja'nde san kuechi. Te oo ndaa ja sa'a san, chi masu nduku san nagua kuini maa san, chi sa'a san nagua kuini maa Tata Dios, ia ni tetniuu ña jin san.

<sup>31</sup> Chi nuu ja ndakani san tno'o ja ja'a maa san, te

tu jiniu'u ja chituu ña jin maa san. <sup>32</sup> Su Dios kuu ia ndakani tno'o ja ja'a san, te jini san ja ndakani ndaa ya tno'o ja ka'an ya jin san. <sup>33</sup> Juan, chi ni ndakani ndaa de nuu ni ka tetniuu maa ni tee ja ni ka jikan tno'o ña jin de. <sup>34</sup> Su sein, chi tu jiniu'u san ja na in tee ndakani ja ja'a san, su ka'an san ya'a nagua ja vi kaku ni'nu maa ni. <sup>35</sup> Chi Juan kuu na kuinio ñu'u ja ni oye'e, te ni oye'e ni'nu de, te ni ka kuini maa ni ja vi kusii ini ni ndee saa kiuu jin jaye'e ni'nu de. <sup>36</sup> Su sein, chi oo in ja xne'e kaji ka na in kuu san saa tno'o ni ndakani Juan, chi tniuu ja ni taa maa Tata Dios ja skunku san kuu tniuu ka'nu ja sa'a san ya'a. Te tniuu ya'a kuu ja ndakani ja ja'a san, ja maa Tata Dios kuu ia ni tetniuu ña jin san. <sup>37</sup> Te suni ndakani maa Tata Dios ja ja'a san, ja ni tetniuu ña ya jin san. Te maa ni, chi tu sa'un na ama ka nini ni tno'o ka'an ya, te ni tu ka jini ni na yu'u na nuu ya, <sup>38</sup> te ni tu oo tno'o ya ini anu ni, chi tu ka kandija ña ni jin san ja kuu san ia ni tetniuu ya. <sup>39</sup> Ka skua'a gua'a ndeva'a maa ni nuu tutu ii, chi yun ka ndakani ini ni ja vi nuku'un ni ja vi koteku ni nikuii nikani, te tutu ii yun kuu ja ndakani ja ja'a san. <sup>40</sup> Su tu ka kuini ni kikuei ni ja vi koo, nagua ja vi koteku ni.

<sup>41</sup> 'Sein, chi tu nduku san ja vi ka'an yiñu'u ñayiu ñuyiu jin san. <sup>42</sup> Chi ja jini san ja tu ka kutoo ni ia Dios ndee ini ndee anu ni. <sup>43</sup> Maa san, chi vaji san jin sivi maa Tata san, te tu ni ka janta'u ña ni, su nuu ja inka tee na kii de jin sivi maa de, te tee yun guaa vi kuantu'u ni de. <sup>44</sup> ¿Te naxa kuu vi kandija maa ni? Te ka nduku ni ja vi ka'an yiñu'u ni jin in in maa ni, te masu ka

nduku ni jayiñu'u vaji nuu ia Dios. <sup>45</sup> Te ma vi ndakani ini ni ja sein ki'in san ka'an kuechi san ja ja'a ni nuu Tata Dios. Su oo in tee ka'an kuechi ja ja'a in in maa ni, te suu de kuu ndi Moisés, tee ka kukanu ini maa ni. <sup>46</sup> Chi nuu ja jandaa ndija ja ka kandija ni Moisés, te suni vi kandija ña ni jin san, chi ja ja'a maa san ni ka'an Moisés nuu ni tee de. <sup>47</sup> Su nuu ja tu ka kandija ni tno'o ja ni tee Moisés, te ¿naxa kuu vi kandija ni tno'o ka'an san? —jiña'a Jesús.

## 6

### *Ni jiña'a Jesús ja ni ka jaa u'un mil teyii*

<sup>1</sup> Te nuu ni ya'a ndi'i yun, te ni ya'a Jesús inka jioo ndute mar Galilea ja suni nani Tiberias. <sup>2</sup> Te ka ndikin ña kuakua'a ñayiu jin ya, chi ni ka jini tniuu na'nu ni sa'a ya jin ñayiu ka ku'u. <sup>3</sup> Yun te ni kakuei Jesús in nuu yuku, te yun ni ka junkoo ya jin tee ka skua'a jin ya. <sup>4</sup> Te saa chi ja ni kuyatni viko pascua ñayiu judio. <sup>5</sup> Te nuu ni ndanenuu Jesús, te ni jini ya ja kua'ankuei kuakua'a ñayiu nuu oo ya, te jiña'a ya nuu Felipe:

—¿Ndeni vi ni'o xtaa vi ki'on ja vi kaa ndi'i ñayiu ya'a? —jiña'a ya.

<sup>6</sup> Su ya'a ni ka'an Jesús ja koto tnuni ña ya, chi ja jini gua'a maa ya nagua kuu ja sa'a ya. <sup>7</sup> Yun te jiña'a Felipe:

—Ni ya'u uu ciento kiuu ja satniuo ma kenta vi ki'on ja vi kuña'o in ta'u in ta'u ja vi kaa ñayiu ya'a —jiña'a de.

<sup>8</sup> Te jiña'a Andrés, inka tee ka skua'a jin ya, ñani Simón Pedro:

<sup>9</sup> —Ya'a oo in suchi lule ja nei u'un xtaa cebada vi uu chiaka kueli, ¿su nagua na'a kuu ya'a, te kuakua'a ñayiu ka kuu? —jiña'a de.

<sup>10</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Vi kuña'a ni ñayiu jian na vi junkoi.

Te oo kuakua'a yuku nuu ka oi yun, te ni ka junkoo vaa ndee u'un mil teyii. <sup>11</sup> Te ni tñii Jesús xtaa yun, te ni ndakuanta'u ya nuu ia Dios, te ni ja'nde ya ni jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya, te tee yun ni ka skaka nuu ñayiu ka nukoo yun. Te suni saa ni ni sa'a ya jin chiaka, te ni ka jai ndee nagua kua'a ka kuini in in mai. <sup>12</sup> Te nuu ni ka ndutu chii ñayiu yun, te jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya:

—Vi ndaxtutu ni yu'u xtaa ja ni ndoo ya'a nagua ja ma junaa ni joo luluu —jiña'a ya.

<sup>13</sup> Te nuu ni ka ndaxtutu de, te ni ka chitu de uxi uu chika yu'u xtaa ja ni ndoo nuu u'un xtaa cebada ja ni ka jaa ñayiu yun. <sup>14</sup> Te nuu ni ka jini ñayiu yun tniuu ka'nu ni sa'a Jesús, te ka kachi:

—Tee ya'a kuu ndija ndaa kuiti tee ndakani tno'o ia Dios ja kii nuu ñuyiu —ka kachi.

<sup>15</sup> Su ni jini Jesús ja vi tenini ña ñayiu vi tnaa ñai ja kokuu ya rey, te ni kee maintno'o ni ya kua'an ya in yuku.

### *Jika Jesús siki ndute mar*

<sup>16</sup> Te nuu ni kunee, te ni ja'ankuei tee ka skua'a jin ya yu'u ndute mar. <sup>17</sup> Te ni kekuei de nuu in barco, te kua'ankuei de nuu ndute mar ichi ñuu Capernaúm. Te ja makunee, te tu na



Jesús ndenta ja vi ndanitna'a ya jin de. <sup>18</sup> Te ni jinkondee jiondiso ndiso ni ka nuu ndute mar yun ja siun ni junki'i in tachi ni'i ndeva'a. <sup>19</sup> Te nuu ja ni kuu vaa ndee u'un kilómetro ka skaka de barco nuu ndute yun, te ni ka jini de Jesús jika ya siki ndute mar, te majuntna'a ya barco yun, te ni ka yu'u de. <sup>20</sup> Su jiña'a ya:

—Ma vi koyu'u ni, chi maa san kuu.

<sup>21</sup> Yun te sii ini ndeva'a ni ka janta'u ña de, te ni ndaa ya nuu barco yun. Te vini ni ndejioo nuu ñu'u yu'u ndute nuu ka kuini ya ki'inkuei ya.

### *Ka ndanduku ña ñayiu jin Jesús*

<sup>22</sup> Yun te inka kiuu tnee sua'a, te ni ka jini ñayiu ka oo inka jioo yu'u ndute mar ja tu na inka barco oo, chi invaa ni oo, te tu ni kiuu Jesús nuu barco yun, chi maa ni tee ka skua'a jin ya kua'ankuei. <sup>23</sup> Su sava ka barco ni jinokuei ndee Tiberias, yatni nuu ni ka jaa ñayiu xtaa na ni ndakuanta'u Jito'o Jesús nuu ia Dios, te ni ja'nde ya. <sup>24</sup> Su nuu ni ka jini ñayiu yun ja tu na Jesús oo yun, ni tee ka skua'a jin ya, te ni ndakuei nuu barcoi, te kua'ankuei ñuu Capernaúm ka ndandukui Jesús.

### *Ndakani Jesús ja maa ya kuu xtaa ja taa ja tekuo*

<sup>25</sup> Te nuu ni ka nuku'un ñai inka jioo yu'u ndute mar, te ka jiña'i:

—Mastru, ¿na ore ni kenta ni ya'a?

<sup>26</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san ja ka ndanduku ña ni, su masu ja ni ka jini ni tniuu ka'nu ni sa'a san, chi chia ni ka jaa ni xtaa guaa ndee ni ka

ndutu chii ni. <sup>27</sup> Ma vi satniuu ni nuu kee ja vi kaa ni ndee in uu ni kiuu te ndi'i, chi vi satniuu ni nuu kee ja siun ni vi kokaa ni ja vi koteku ni nikuii nikani. Chi ya'a kuu ja taa Se'e Teyii ja vi kokaa ni, chi yun kuu ja ni chitniuu ña maa Tata Dios jin san —jiña'a ya.

<sup>28</sup> Yun te ka jiña'a de:

—¿Naxa vi sa'a san ja kuu vi skunkuu san tniuu kuini ia Dios ja vi sa'a san? —ka jiña'a de.

<sup>29</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Tniuu ia Dios kuu ya'a, ja vi kandija ña ni jin san ja kuu san ia ni tetniuu maa ya.

<sup>30</sup> Yun te ka jiña'a de:

—¿Nagua kuu jaka'nu sa'a ni ja vi kuni san, te vi kandija ña san? ¿Te na tniuu kuu ja sa'a ni? <sup>31</sup> Ndi tata veluo, chi ni ka ojaa de maná nuu ñu'u te'a, nagua yoso nuu tutu ii: “Ni jiña'a de xtaa oo ndee andivi ni ka jaa ñayiu” —ka jiña'a de.

<sup>32</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san, ja masu Moisés kuu tee ni jiña'a xtaa oo ndee andivi ja ni ka jaa ñayiu, chi maa Tata san kuu ia taa xtaa ndaa ndija ja vaji ndee andivi. <sup>33</sup> Chi xtaa maa Dios kuu ia ni kuun ndee andivi, te jiña'a ya ja ka tekú ñayiu ñuyiu —jiña'a ya.

<sup>34</sup> Yun te ka jiña'a de:

—Siun ni kotaa ni xtaa yun ja na vi kokaa san.

<sup>35</sup> Te jiña'a Jesús:

—Maa san kuu xtaa ja taa ja tekú. Te na in kikuei ja vi koo jin san, te ma vi kokokin sa'un kai, te na in kandija ña jin san, te ma koyichi

sa'un kai. <sup>36</sup> Su nagua ja ni ka'an san ja visi ni ka jini ña ni, su tu ka kandija ña ni. <sup>37</sup> Ndi'i ñayiu ni taa maa Tata Dios kikuei ja vi koo jin san, te na in vaji nuu san, te ma skunu san jin ja ki'in. <sup>38</sup> Chi ndee andivi makuun san, su masu ja sa'a san nagua kuini maa san, chi ja sa'a san nagua kuini maa ia ni tetniuu ña jin san. <sup>39</sup> Te ya'a kuu ja kuini Tata Dios, ia ni tetniuu ña jin san, ja ndi'i ñayiu ni taa ya, ma skunaa san ni in, chi ndaxteku san jin kiuu sandi'i. <sup>40</sup> Te ya'a kuu ja kuini ia ni tetniuu ña jin san, ja ndi'i ñayiu ka jini ña jin san ja kuu san Se'e ya, te ka kandija ñai, vi ni'i ja vi kotekui nikuii nikani, chi ndaxteku san jin kiuu sandi'i —jiña'a ya.

<sup>41</sup> Yun te ni ka jinkondee tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio, ka ka'an kue'e de siki Jesús, chi ni kachi ya: “Maa san kuu xtaa ja makuun ndee andivi”. <sup>42</sup> Te ka kachi de:

—¿A masu tee ya'a kuu Jesús, seyii José? Te ja ka jinio tata de vi nana de, ¿te nau ja ka'an tee ya'a: “Ndee andivi makuun san vaji san”? —ka kachi de.

<sup>43</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Ma vi koka'an kue'e ni siki san. <sup>44</sup> Chi ni in ñayiu ma kuu kikuei ja vi koi jin san nuu ja ma kana ña maa Tata san, ia ni tetniuu ña jin san, te ndaxteku san jin kiuu sandi'i. <sup>45</sup> Chi yoso nuu tutu ii ja ni ka tee tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a nuu ka'an sua'a: “Ia Dios kaxtno'o nuu ndi'i ñayiu”. Saa te ndi'i ñayiu ja ni ka onini tno'o Tata Dios, te ni ka kutu'ai tno'o kaxtno'o ya, te vajikuei ja vi koi jin san. <sup>46</sup> Su ni in ñayiu tu na in jini nui Tata Dios, chi maintno'o ia vaji nuu

maa Dios, ia ya'a kuu ia jini ña jin maa Tata Dios. <sup>47</sup> Te ka'an ndandaa ndija san ja na in kandija ña jin san, te kotekui nikuii nikani —jiña'a ya.

<sup>48</sup> 'Maa san kuu xtaa ja taa ja tekku. <sup>49</sup> Te ndi tata velu ni, ni ka jaa maná ja kuu xtaa ni kuun ndee andivi nuu ñu'u te'a, su ni ka ji'i. <sup>50</sup> Te xtaa ja taa ja tekku ja ka'an san ya'a kuu ia ja makuun ndee andivi, nagua ja na ñayiu na kaa xtaa ya'a, te ma kui. <sup>51</sup> Maa san kuu xtaa taa ja tekku ja makuun ndee andivi, te na ñayiu kaa xtaa ya'a, te kotekui nikuii nikani. Te xtaa ja kuña'a san kuu yiki kuñu san, te kuña'a san nagua ja vi kotekku ñayiu ñuyiu —jiña'a ya.

<sup>52</sup> Yun te ni ka jinkondee tee judio ka tee tna'a maa de, te ka kachi de:

—¿Naxa kuu taa tee ya'a yiki kuñu de ja vi kao? —ka kachi de.

<sup>53</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san, nuu ja ma vi kaa ni yiki kuñu Se'e Teyii, vi ma vi ko'o ni niñi ya, te ma vi kotekku ni. <sup>54</sup> Chi na in jaa yiki kuñu san vi ji'i niñi san, te kotekui nikuii nikani, te ndaxteku san jin kiuu sandi'i. <sup>55</sup> Chi yiki kuñu san kuu jagua'a ndija ja vi kaa ñayiu, te niñi san kuu jagua'a ndija ja vi ko'i. <sup>56</sup> Te na in jaa yiki kuñu san vi ji'i niñi san, te oo ñayiu yun jin san vi oo san jin. <sup>57</sup> Nagua ni tetniuu ña Tata Dios, ia tekku, te tekku maa san jin ma'ñu sagua Tata Dios, te suni saa ni na in na kaa ña jin san, te suni kotekui jin ma'ñu sagua san. <sup>58</sup> Te maa san kuu xtaa ja ni kuun ndee andivi, su masu nagua ni ka jaa ndi tata velu ni maná, te ni ka ji'i de, chi na

in kaa xtaa ya'a, te kotekui nikuii nikani —jiña'a ya.

<sup>59</sup> Tno'o ya'a ni ka'an Jesús nuu ni kaxtno'o ya nuu ñayiu ve'e ii sinagoga ja oo ñuu Capernaúm.

*Maa Jesús neva'a tno'o ja kotekuo nikuii nikani*

<sup>60</sup> Yun te nuu ni ka onini ndi'i ñayiu ka skua'a jin Jesús tno'o ni kaxtno'o ya, te ka kachi:

—Ndakui ndeva'a tno'o ya'a, ¿na in kundee ini konini? —ka kachi.

<sup>61</sup> Te ni jini maa Jesús ja vi ndee maa ñayiu ka skua'a jin ya ka ka'an kue'e siki tno'o ni ka'an ya, te jiña'a ya:

—¿A ka tunini ni tno'o ni ka'an san ya'a? <sup>62</sup> Te ¿naxa vi sa'a ni nuu saa, nuu ja na vi kuni ni Se'e Teyii ja mandaa ya nuu ni oo ya ndee jaxtnaño'u? <sup>63</sup> Te Espíritu kuu ia taa ja tekuo, te yiki kuño, chi tu sa'un nagua ni'o jin. Te tno'o ja ni ka'an san ya'a kuu tno'o ja vaji nuu maa Espíritu ia Dios ja taa ja vi kotekuo nikuii nikani. <sup>64</sup> Su ka oo sava maa ni ja tu ka kandija ni —jiña'a ya. Chi ja jini Jesús ndee jaxtnaño'u ndee ñayiu ka kuu ja tu ka kandija, te ndee tee kuu ja xtuu ña nuu tee ka netniuu. <sup>65</sup> Te jiña'a ka ya:

—Yun guaa ja ni ka'an san ja ni in ñayiu ma kuu kikuei ja vi koo jin san nuu ja ma chindee chituu ña maa Tata Dios —jiña'a ya.

<sup>66</sup> Te ndee kiuu yun ni ka kujioo kuakua'a ñayiu ni ka oskua'a jin Jesús, te tu ni ka ondikin ka ñai jin ya. <sup>67</sup> Yun te jiña'a Jesús nuu ndi uxi uu tee ka skua'a jin ya:

—¿A suni ka kuini ni ja vi kujioo ni? —jiña'a ya.

68 Yun te jiña'a Simón Pedro:

—Jito'o, ¿na xiin nuu ki'inkuei san? Te maa ni guaa neva'a tno'o ja taa ja vi koteku san nikuii nikani. 69 Te sein, chi ka kandija ña san vi ka jini san ja maa ni kuu ia ni tetniuu Dios vi Se'e maa ia Dios tekú —jiña'a de.

70 Te jiña'a Jesús:

—Maa san ni kaji ndi uxi uu ni, su in maa ni kuu ni na kuinio in tachi —jiña'a ya. 71 Ni ka'an ya siki Judas Iscariote, seyii Simón, chi tee ya'a kuu tee oo ne'u ndi uxi uu de ja xtuu ña de jin Jesús nuu tee ka netniuu.

## 7

*Tu ni ka kandija ña ñani maa Jesús jin ya*

1 Te nuu ni ya'a ndi'i yun, te ni jinkondee Jesús jikanuu ya Galilea. Chi tu ni kuini ya ja kiøndita ya Judea, chi ka nduku ndee tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio ja vi ka'ni ña de jin ya. 2 Te ja ni kuyatni kiuu viko ñayiu judio ja nani viko ve'e xtnuu kuii. 3 Yun te ka jiña'a ñani ya:

—Ma koo ka ron ñuo ya'a, te kuano'o Judea, nagua ja suni na vi kuni ñayiu ka skua'a jin ron tniuu sa'a ron. 4 Chi nuu ja na in ka'an ja vi kuni tniuu sa'i, te ma sa'a yu'i. Te nuu ja tniuu ya'a sa'a ron, te xne'e nagua ja na vi kuni ndi'i ñayiu ñuyiu —ka jiña'a de.

5 Chi vini maa ñani ya, tu ka kandija ña jin ya.

6 Yun te jiña'a Jesús:

—Ja nuu in in maa ni, chi ndi'i ni kiuu kuu gua'a, su sein chi kuini ka ja kenta kiuu ja ki'in san. 7 Te ja ñayiu ñuyiu, chi tu ka ka'an u'u ña jin

ni, su sein chi ka ka'an u'u ña jin san, chi ndakani san siki tniuu kue'e ka sa'i. <sup>8</sup> Kuano'okuei maa ni viko yun, chi ma ndanuu sein ja no'o san, chi kuini ka ja skunku kiuu ja ki'in san —jiña'a ya.

<sup>9</sup> Te saa jiña'a Jesús, te ni kendoo ya Galilea.

*Kua'an Jesús nuu viko ve'e xtnuu kuii*

<sup>10</sup> Su nuu ja mavindanuu ñani ya, yun te suni ni ndanuu ya nuu viko yun, su ni ja'an yu'u ya ja ma vi kuni ña ñayiu. <sup>11</sup> Te ni ka ndanduku ña tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio jin ya nuu viko yun, te ka kachi de:

—¿Ndenu oo tee yun?

<sup>12</sup> Su ni ka ka'an ndeva'a ñayiu kua'a yun ja ja'a ya, te sava de ka kachi: “Tee gua'a kuu de”. Su sava ka de ka kachi: “Ña'a, chi nino'o ni xnda'u de ñayiu ñuo”.

<sup>13</sup> Su ni in de, tu ni ka'an ndijin ja ja'a ya, chi ka yu'u de tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio.

<sup>14</sup> Su nuu ja ni kuu sagua viko yun, te ni ndanuu Jesús veñu'u, te yun ni kaxtno'o ya nuu ñayiu.

<sup>15</sup> Te vini ka sa'u kuii kuiti ini tee judio ja ka kuu nija'nu yun ka nini de, te ka kachi de:

—¿Naxa jini tee ya'a tno'o ka'an de, te tu na in tee ni kaxtno'o nuu de? —ka kachi de.

<sup>16</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Tno'o ja kaxtno'o san ya'a, chi masu tno'o maa san kuu, chi tno'o maa ia ni tetniuu ña jin san kuu. <sup>17</sup> Te na in kuini ja sa'a nagua kuini ia Dios, te kuni a nuu Dios vaji tno'o kaxtno'o san ya'a axi tno'o ka'an ni maa san kuu. <sup>18</sup> Chi na in ka'an tno'o mai, te java'a mai ndukui. Su na in nduku java'a na in ni tetniuu ña, te tee yun

kuu tee ndaa, te tu na tno'o kue'e ka'an de. <sup>19</sup> Ni xndendoo Moisés Ley nuu in in maa ni, su ni in ni tu ka skunku ni, chi saa sua'a ka nduku ndee ni ja vi ka'ni ña ni jin san —jiña'a ya.

<sup>20</sup> Yun te ni ka kana ñayiu kua'a yun, te ka jiña'i:

—Vaa tachi ñu'u ña jin ni, ¿na in nduku ja ka'ni ña jin ni? —ka jiña'i.

<sup>21</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Invaa tniuu ka'nu ni sa'a san kiuu ndatatu, te vi ndi'i ni ni ka sa'u kuii kuiti ini ni. <sup>22</sup> Te jandaa ja Moisés ni ka'an ja vi chitnunio nuu yiki kuñuo, su masu Moisés ni jinkondee jin, chi ndee ndi tata veluo ni ka jinkondee ka chitnuni nuu yiki kuñu, te vi ndee kiuu ndatatu ka chitnuni maa ni nuu yiki kuñu seyii ni. <sup>23</sup> Chi nuu ja ka chitnuni ni nuu yiki kuñu in seyii ni kiuu ndatatu, nagua ja ma vi kuiso kava ni Ley Moisés, ¿te nau ja ka kiti ini ni nuu san ja ni ndasava'a san in tee kiuu ndatatu? <sup>24</sup> Ma vi ndanduku ndichi ni naxa oo naxa kaa in ñayiu, chi vi skua'a guagua'a ni nagua kuu ndaa, te saa vi sa'a ni —jiña'a ya.

*Kaxtno'o Jesús ndenu vaji ya*

<sup>25</sup> Yun te ka jiña'a sava ka tee maa Jerusalén:

—¿A masu tee ya'a kuu tee ka ndanduku ja vi ka'ni? <sup>26</sup> Te vi kondia'a ni ja vi ka'an de jin nuu ndi'i ñayiu, te tu na in ka'an sa'un, axi saa ni ka ndakuni ndaa ña tee ka tatnuni nuu ñuo ja tee ya'a kuu Kristu, ia ni tetniuu Dios. <sup>27</sup> Su tee ya'a, chi ka jinio na ndenu kuu ñuu de. Su nuu na kii Kristu, chi ni in ñayiu tu na in kuni ndenu kii ya —ka jiña'a de.



<sup>28</sup> Yun te ni kaxtno'o Jesús nuu veñu'u ka'nu, te ni kana jaa ya, te jiña'a ya:

—¿Nuu saa te a ka jini ña ni vi a ka jini ni ndenu vaji san? Su masu vaji san ja ja'a maa san, chi ia ndaa kuu ia ni tetniuu ña jin san, te tu ka jini maa ni ya. <sup>29</sup> Su maa san, chi jini san ya, chi nuu maa ya vaji san, te maa ya ni tetniuu ña jin san —jiña'a ya.

<sup>30</sup> Yun guaa ni ka nduku ndee de ja vi kakuiko ña de jin ya. Su ni in de tu ni kakuiko ña, chi kuini ka ja jino kiuu ja kuu ya. <sup>31</sup> Su visi ni saa, te kua'a ñayiu ni ka kandija ya, te ka kachi:

—Nuu na kii Kristu, ia tetniuu Dios, te ¿a sa'a ka ya tniuu na'nu saa nagua sa'a tee ya'a? —ka kachi.

*Ni ka nduku tee ka kuu fariseo ja vi tnaa ña de vekaa jin Jesús*

<sup>32</sup> Te nuu ni ka onini tee ka kuu fariseo ja ka ka'an ñayiu tniuu na'nu ja sa'a Jesús, te ni ka ndatno'o tna'a de jin tee ka kuu nija'nu nuu sutu, te ni ka tetniuu de ndaja'a de ja vi kakuiko ña jin ya. <sup>33</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Vi koo nunuu kao ndesaa ka kiuu, te saa no'o san nuu oo ia ni tetniuu ña jin san. <sup>34</sup> Te vi ndanduku ña ni jin san, su ma vi ndani'i ña ni, chi ma kuu kentakuei ni nuu koo san —jiña'a ya.

<sup>35</sup> Yun te ka ndatno'o tna'a maa tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judío:

—¿Na ndenu ki'in tee ya'a ja ma vi nuku'on de? ¿A ki'in de nuu ni ka ndutenuu ñayiu ñuo ne'u sava ka ñuu, te yun kaxtno'o de nuu ñayiu sava ka ñuu yun? <sup>36</sup> ¿Axi naxa kei tno'o ka'an de:

“Vi ndanduku ña ni jin san, su ma vi ndani'i ña ni, chi ma kuu kentakuei ni nuu koo san”? —ka kachi de.

*Jesús kuu ndute taa ja kotekuo*

<sup>37</sup> Yun te kiuu sandi'i ja kuu kiuu ka'nu ka viko yun, ni junkuiin Jesús, te ni kana jaa ya, te jiña'a ya:

—Nuu ja ndee ni yichi, ne'e ni nuu san, te ko'o ni ndute taa san, <sup>38</sup> te na in kandija ña jin san, te ndee ini ndee anui kaka ndute ja taa ja kotekui na kuinio yute nagua ka'an nuu tutu ii —jiña'a ya.

<sup>39</sup> Te tno'o ya'a ni ka'an Jesús ja ja'a Espíritu ia Dios ja vi ni'i ñayiu vi kandija ña jin ya, chi kuini ka ja kii Espíritu ia Dios, chi chia'an ka ja no'o ya nuu ye'e tajan ya.

*Ni ka sa'a siin tna'a ñayiu ja ja'a Jesús*

<sup>40</sup> Yun te nuu ni ka onini sava ñayiu kua'a yun tno'o ya'a, te ka kachi:

—Jandaa ndija ja tee ndakani tno'o ia Dios kuu tee ya'a —ka kachi.

<sup>41</sup> Te sava ka de ka kachi:

—Kristu, ia ni tetniuu Dios, kuu tee ya'a.

Su sava ka de ka kachi:

—Ña'a, chi masu ñuu Galilea kii Kristu. <sup>42</sup> Chi ka'an nuu tutu ii ja Kristu kokuu tatatno'o David, te kii ya ñuu Belén nuu ni okuu ñuu maa rey David —ka kachi de.

<sup>43</sup> Yun te ni ka ja'nde tna'a ñayiu yun ja ja'a Jesús. <sup>44</sup> Te sava de ni ka kuini de ja vi kakuiko ña de, te vi kasi ña de vekaa, su ni in de tu ni kakuiko ña.

*Tu ni ka kandija ña tee ka netniuu jin Jesús*

<sup>45</sup> Yun te ni ndajinokuei ndaja'a yun nuu ka oo tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu fariseo, te ka jiña'a de nuu ndaja'a yun:

—¿Nau ja tu ni kikuei ni jin Jesús?

<sup>46</sup> Yun te ka jiña'a ndaja'a yun:

—Ni in tee tu na ama ka'an nagua ka'an tee ya'a.

<sup>47</sup> Yun te ka jiña'a fariseo yun:

—¿A vi suni ni xnda'u ña tee yun jin in in ni?

<sup>48</sup> Te ¿a ndee tee ka tatnuni nuu ñuo axi ndee tee ka kuu fariseo ni ka kandija ña jin de? <sup>49</sup> Su ñayiu ja tu ka jini nagua yoso nuu Ley, chi ni ka tau tnia'ai nuu ia Dios —ka jiña'a de.

<sup>50</sup> Yun te jiña'a Nicodemo, tee ni jinkoto ña jin Jesús in jakuaa, ja suni kuu de fariseo:

<sup>51</sup> —¿A xtavi kuechi ña Ley ka neva'o jin in tee, nuu ja masu xtñañu'u ka koninio tno'o ka'an de, te kunio nagua ni sa'a de? —jiña'a de.

<sup>52</sup> Yun te ka jiña'a de:

—¿A suni tee ñuu Galilea kuu ni? Skua'a gua'a ni nuu tutu ii, te kuni ni ja tu kee sa'un in tee ndakani tno'o ia Dios ñuu Galilea —ka jiña'a de.

*Ni ka ka'an kuechi de siki in ña'a sa'a yika kuechi*

<sup>53</sup> [Yun te kuano'okuei mamaa de ve'e de.

## 8

<sup>1</sup> Su kua'an Jesús yuku nani Olivo. <sup>2</sup> Te nuu ni tuu ndii inka kiuu, te ni ndajino ya veñu'u, te ndi'i ñayiu ñuu ni jinokuei nuu oo ya. Yun te ni junkoo ya, te ni jinkondee ya kaxtno'o ya.

<sup>3</sup> Yun te ni jinokuei tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo jin in ñasi'i ni ka nuku'un de sa'a ña kuechi ñuyiu, te ni ka jani ña de ma'ñu saga.

<sup>4</sup> Te ka jiña'a de:

—Mastru, ni ka nuku'un san ña'a ya'a maaaa nuu sa'a ña kuechi ñuyiu. <sup>5</sup> Te nuu Ley Moisés tatnuni ja vi ka'nio in ña'a sa'a siun jin yuu. ¿Te maa ni, naxa ka'an tna ni? —ka jiña'a de.

<sup>6</sup> Tno'o ya'a ka jiña'a de ja ka ki'in vijin ña de, nagua ja kuu vi xtavi kuechi ña de. Su Jesús, chi ni chindei ya xini ya ichi nuu ñu'u, te tee ya nuu ñu'u yun jin xinda'a ya. <sup>7</sup> Su ja siun ka xnuu ña de ja ka jikan tno'o ña de, te ni ndanenuu ya, te jiña'a ya:

—Ndee maa ni guaa tu na yika kuechi, te suu ni kokuu jaxtna'ñu'u ja kani yuu ni ña —jiña'a ya.

<sup>8</sup> Te ni chindei tuku ya xini ya ichi nuu ñu'u, te ni tee ya inka jichi nuu ñu'u yun. <sup>9</sup> Su nuu ni ka onini de tno'o ya'a, te ni ka ndakuni de ja suni ka oo yika kuechi de, te ndi in ndi in de ni ka ndandute, ni jinkondee ndee tee nija'nu ka, te vi saa vi saa ni kenta ndee tee kuechi, te ni ndoo maintno'o ni ka Jesús jin ña'a nukuiin saga yun.

<sup>10</sup> Yun te ni ndanenuu Jesús, te ni in ka ñayiu tu na in oo, chi maintno'o ni ka ñasi'i yun nukuiin, te jiña'a ya:

—Kua'a, ¿ndenu ka oo tee ka ka'an kuechi siki ni? ¿A ni in de tu ni ka kuun ña de yuu ja vi ka'ni ña de? —jiña'a ya.

<sup>11</sup> Te jiña'a ña:

—Ni in de joo, vi Jito'o san.

Yun te jiña'a ya:

—Ni sein, ma xtavi kuechi ña san. Kuano'o ni ve'e ni, te ma sa'a ka ni yika kuechi —jiña'a ya.]  
\*

*Jesús kuu ñu'u ja ye'e ni'nu ñuyiu*

<sup>12</sup> Yun te ni ka'an tuku Jesús, te jiña'a ya:

—Maa san kuu ñu'u ja ye'e ni'nu nuu ñuyiu, te na in ndikin ña jin san, te ma kokakai ñunee, chi koye'e ni'nu nui, te suu sa'a ja kotekui nikuii nikani —jiña'a ya.

<sup>13</sup> Yun te ka jiña'a tee ka kuu fariseo:

—Tno'o ka'an ni jian, chi ja ja'a maa ni ndakani ni, te masu tno'o jiniu'u kuu ja ndakani ni —ka jiña'a de.

<sup>14</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Visi tno'o ja ja'a maa san kuu ja ndakani san, su tno'o ja ndakani san, chi jiniu'u, chi jini san ndenu vaji san vi ndenu ki'in san. Su maa ni, chi tu ka jini ni ndenu vaji san vi ndenu ki'in san. <sup>15</sup> Maa ni, chi ka ja'nde ni yika kuechi ñayiu nagua ndakani ini in ñayiu ñuyiu, su sein, chi tu ja'nde san yika kuechi ni in ñayiu. <sup>16</sup> Te nuu ja na ndanduku san kuechi ñayiu, su sa'a ndaa san, chi masu maintno'o maa san kuu ja ja'nde san kuechi, chi maa san vi Tata san, ia ni tetniuu ña jin san. <sup>17</sup> Chi nuu Ley maa ni yoso ja nuu ja inuu ka ndakani uu testiu, te tno'o ndaa kuu. <sup>18</sup> Te nuu ja ka ka'an maa ni ja ndakani san tno'o ja ja'a maa san, te suni Tata san, ia ni tetniuu ña jin san, kuu inka ia ndakani tno'o ja ja'a san —jiña'a ya.

---

\* **8:11** 8:11 Masu nuu ndi'i tutu ii ndee jana'a yoso tno'o ya'a.

19 Yun te ka jiña'a de:

—¿Ndenu oo tata ni?

Te jiña'a Jesús:

—Ni maa san, tu ka jini ña ni na in kuu san, te ni Tata san, chi nuu ja na vi kuni ña ni jin san, te suni vi kuni ni Tata san.

20 Te tno'o ya'a ni ka'an Jesús nuu oo ya nuu veñu'u ka'nu kaxtno'o ya nuu oo jatnu nuu ka tnaa ñayiu xu'un ja ka sokoi nuu ia Dios. Te ni in ñayiu tu ni ka kakuiko ña ja ki'in ya vekaa, chi kuini ka ja jino kiuu ja kuu ya.

*Ma kuu kiukuei ñayiu andivi jin yika kuechi*

21 Yun te jiña'a tuku Jesús inka jichi:

—Sein, chi ki'in san, te vi ndanduku ña ni, su vi kuu maa ni nuu yika kuechi ni, chi ma kuu kiukuei ni nuu ki'in san —jiña'a ya.

22 Yun te ka jikan tno'o tna'a tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio:

—¿A ndaka'ni de maa de axi nau ja ka'an de sia'a: “Ma kuu kiukuei ni nuu ki'in san”? —ka ndatno'o tna'a de.

23 Te jiña'a ya:

—Maa ni, chi tee ka oo ndee ndi'i ya'a ka kuu ni, te sein, chi ndee sukun yun oo san. Maa ni, chi ñayiu ñuyiu ya'a ka kuu ni, te sein, chi masu ñayiu ñuyiu ya'a kuu san. 24 Te yun guaa kachi san ja vi kuu maa ni nuu yika kuechi ni, chi tu ka kandija ña ni ja Maa San Kuu, te yun guaa vi kuu ni nuu yika kuechi ni —jiña'a ya.

25 Te ka jiña'a de:

—¿Te na in kuu maa ni?

Yun te jiña'a Jesús:

—Ja ni ka'an san ndee jaxtnañu'u na in kuu san. <sup>26</sup> Te neva'a kuakua'a san tno'o ja ka'an san vi ja sa'a ndaa san kuechi in in ni, su ia ni tetniuu ña jin san, chi ia ndaa kuu ya. Te sein, chi tno'o ja ni onini san nuu ya kuu tno'o ja ka'an san nuu ñayiu ñuyiu —jiña'a ya.

<sup>27</sup> Su tu ni ka jinkui'nu ini ñayiu yun ja ka'an ya ja ja'a Tata Dios. <sup>28</sup> Te jiña'a ka Jesús:

—Nuu na vi ndane'e sukun ni Se'e Teyii, yun te saa vi kuni ni ja sein, chi Maa San Kuu, te tu sa'a san nagua kuini maa san, chi ka'an san nagua ni kaxtno'o maa Tata san. <sup>29</sup> Te maa ya ni tetniuu ña jin san, chi oo ya jin san, te tu xndoo maintno'o ña Tata san jin san, chi siun ni sa'a san nagua junkuaan ini ya —jiña'a ya.

<sup>30</sup> Te nuu ni ka'an ya tno'o ya'a, te kua'a ñayiu ni ka kandija ña jin ya.

*Kaxtno'o Jesús ja ja'a ñayiu ka jinokuechi nuu yika kuechi*

<sup>31</sup> Yun te jiña'a Jesús nuu ñayiu judio ja ni ka kandija ña jin ya:

—Nuu ja siun ni vi koo yutnu ni nuu tno'o san, te vi kokuu ndaa kuiti ni tee ka skua'a jin san.

<sup>32</sup> Te vi kuni ni tno'o ndaa, te tno'o ndaa yun siaa ña ja ma vi kunukuechi ka ni —jiña'a ya.

<sup>33</sup> Te ka jiña'a de:

—Ndikin tata Abraham ka kuu san, te tu na ama ka tenini ña ja vi kunukuechi san nuu ni in ñayiu. ¿Te nau ja ka'an ni ja vi siaa ña, te ma vi kunukuechi ka san? —ka jiña'a de.

<sup>34</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san ja ndi'i ñayiu sa'a yika kuechi, chi jinokuechi nuu yika kuechi yun. <sup>35</sup> Te ñayiu ja jinokuechi, chi masu siun ni kendoi ve'e jito'i yun, su ndia se'e, chi siun ni oi ve'e tatai. <sup>36</sup> Su nuu ja Se'e ia Dios na siaa uun ña, te jandaa kuiti ja vi yaa ni, te ma vi kokunukuechi ka ni nuu yika kuechi. <sup>37</sup> Ja jini san ja ndikin tata Abraham ka kuu ni, su ka nduku ndee ni ja vi ka'ni ña ni jin san, chi tu ka janta'u ni tno'o ka'an san. <sup>38</sup> Sein, chi ka'an san tno'o ja jini san nuu Tata san, te maa ni, chi ka sa'a ni nagua ni ka onini ni nuu tata ni —jiña'a ya.

<sup>39</sup> Yun te ka jiña'a tuku de:

—Tata san kuu ndi Abraham.

Te jiña'a Jesús:

—Nuu ja sua'a te se'e Abraham ka kuu ni, chi vi sa'a ni tniuu ni osa'a ndi Abraham. <sup>40</sup> Su vitna te ka nduku ndee ni ja vi ka'ni ña ni jin san, ja kuu san in tee ja ka'an san tno'o ndaa, nagua ni onini san nuu ia Dios. Te Abraham, chi tu ni sa'a de nagua ka sa'a maa ni. <sup>41</sup> Te maa ni, chi ka sa'a ni tniuu sa'a tata ni —jiña'a ya.

Yun te ka jiña'a de:

—Masu se'e nda'u ka kuu san, chi ka neva'a san invaa tata san ja kuu ia Dios —ka jiña'a de.

<sup>42</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Nuu ja sua'a te Dios kuu Tata ni, chi vi koka'an too ña ni jin san, chi nuu ia Dios ni kee san vaji san, te masu vaji san ja ja'a maa san, chi maa ya ni tetniuu ña jin san. <sup>43</sup> ¿Te nau ja tu ka jinkui'nu ini ni nagua ka'an san? Saa, chi tu ka kuini ni vi konini ni tno'o ja kaxtno'o san. <sup>44</sup> Chi tata maa ni kuu Tachi, te ka kuini ni vi sa'a ni



nagua junkuaan ini tata ni, chi in ja ja'ni ndiyi kuu ndee jaxtnañu'u. Te tu oo jin tno'o ndaa, chi tu na tno'o ndaa oo nuu. Te nuu ka'an tno'o ja xnda'u ña, te ja ja'a maa ka'an, chi jaxnda'u ña kuu, chi maa kuu yua ndi'i jaxnda'u ña. <sup>45</sup> Te ndia sein, chi chia ka'an san tno'o ndaa, te yun tu ka kandija ña ni. <sup>46</sup> ¿Axi ndee maa ni nuku'un yika kuechi san? Te nuu ja ka'an san tno'o ndaa, ¿te nau ja tu ka kandija ña ni? <sup>47</sup> Chi na in kuu Se'e ia Dios, te nini tno'o ya ndee ini ndee anui. Su maa ni, chi masu Se'e ia Dios ka kuu ni, yun guaa tu ka nini ni tno'o ya —jiña'a ya.

<sup>48</sup> Yun te ka jiña'a tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio:

—¿A masu inu ndija san nuu ka ka'an san ja in tee tno'o ñuu Samaria kuu ni, te ñu'u ña tachi jin ni? —ka jiña'a de.

<sup>49</sup> Te jiña'a Jesús:

—Tu na tachi ñu'u ña jin san, chi sua'a chiñu'u san Tata san, te maa ni, chi saa sua'a ka skexiko ña ni jin san. <sup>50</sup> Su sein, chi tu nduku san ja vi ka'an yiñu'u ñayiu jin san. Su oo inka ia ja ndi'ni ja vi koo yiñu'u ñayiu nuu san, te sa'a ndaa ya ja ja'a san. <sup>51</sup> Su ka'an ndandaa ndija san, ja na in tava'a tno'o ja kaxtno'o san, te ma kuu sa'uin —jiña'a ya.

<sup>52</sup> Yun te ka jiña'a tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio:

—Vitna ndia te ka jini san ja ñu'u ña tachi jin ni, chi Abraham vi tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ni ka ji'i de, te maa ni, chi kachi ni ja na in tava'a tno'o ja kaxtno'o ni, te ma kuu sa'uin. <sup>53</sup> ¿Te a ka'nu ka ni saa nuu ndi tata velu san Abraham

ja suni ni ji'i de nagua ni ka ji'i tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a? ¿Te na in ka'an maa ni ja kuu ni, nuu saa? —ka jiña'a de.

<sup>54</sup> Te jiña'a Jesús:

—Nuu ja nduku san jayiñu'u maa san, te tu nagua jiniu'u sa'un, chi maa Tata san sa'a ja koo jayiñu'u nuu san, ia ka ka'an maa ni ja kuu Dios ni. <sup>55</sup> Su maa ni, chi tu ka jini ni ya, su ndia sein, chi jini san ya, te nuu ja na ka'an san ja tu jini san ya, te chia tno'o san, na kuinio in in maa ni. Su jini san ya vi skunku san tno'o ya. <sup>56</sup> Su ndi tata velu ni Abraham, chi ni kusii ini de ja kuni de kiuu ja kii san. Te nuu ni jini de, te ni kusii ini de —jiña'a ya.

<sup>57</sup> Yun te ka jiña'a tee judio:

—Vaa vini uu xiko uxi kuia chia'an ka ja koo ni, te kachi ni ja ni jini ni Abraham —ka jiña'a de.

<sup>58</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san ja ama ka ja koo Abraham, te sein, chi ja oo san —jiña'a ya.

<sup>59</sup> Yun te ni ka kunda'a de yuu ja vi kuun ña de, su ni tayu'u nuu Jesús, te ni kee ya nuu veñu'u yun, te vi ma'ñu sagua ñayiu yun ni ya'a ya kua'an ya.

## 9

*Ni ndasa'a Jesús in tee ndesi nduchi nuu de ndee nuu ni kaku de*

<sup>1</sup> Yun te nuu ni ya'a Jesús kua'an ya, te ni jini ya in tee ndesi nduchi nuu de ndee nuu ni kaku de. <sup>2</sup> Te ni ka jikan tno'o ña tee ka skua'a jin ya, te ka jiña'a de:

—Mastru, ¿na in ni sa'a yika kuechi, a maa tee ya'a axi tata de vi nana de, ja siun ku'u nuu de ni kaku de? —ka jiña'a de.

<sup>3</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ña'a. Ya'a chi masu ja ni sa'a maa de yika kuechi axi tata de vi nana de kuu, chi saa nagua ja sa'a ia Dios in tniuu ka'nu jin tee ya'a. <sup>4</sup> Te nini tuu ka kiuu ya'a, te nini kuu ja vi sa'o tniuu ni tenuu ña ia ni tetniuu ña jin san, chi ja vaji jakuaa nuu ma kuu ka na in satniuu. <sup>5</sup> Su nini oo ka san ñuyiu, te kuu san na kuinio ñu'u ja ye'e ni'nu nuu ñuyiu —jiña'a ya.

<sup>6</sup> Te vi siun jiña'a ya, te ni jati ya teyu'u ya nuu ñu'u, te ni sa'a ya nde'i jin teyu'u ya, te ni skanuu ya nde'i yun nduchi nuu tee ku'u nuu yun. <sup>7</sup> Te jiña'a ya:

—Kua'an ni te ndakate ni nuu ni nuu pila ndute oo Siloé —jiña'a ya. (Te Siloé kei ka'an ja ni tetniuu.)

Yun te ni ja'an tee ku'u nuu yun, te ni ndakate de nuu de, te ni ndundijin. Yun te ni ndajiokuiin de. <sup>8</sup> Yun te ñayiu ndisa yatni de vi ñayiu ni ka ojini ña jin de ja ni oku'u nuu de ama ka, ka kachi:

—¿A masu tee ya'a kuu tee ni ojinkoo nuu ichi ja ni ojikan de xu'un nuu ñayiu? —ka kachi de.

<sup>9</sup> Te sava de ka kachi:

—Suu de kuu.

Te sava de ka ka'an:

—Na tno'o ja siun jito de.

Te jiña'a maa de:

—Maa san kuu.

<sup>10</sup> Te ka jiña'a de:

—¿Naxa ni kuu ja ni ka ndundijin nduchi nuu ni?

<sup>11</sup> Te jiña'a de:

—Tee nani Jesús ni sa'a de nde'i, te ni skanuu de nduchi nuu san, te ni kachi de: “Kua'an ni nuu pila ndute Siloé, te ndakate ni nuu ni”, kachi de. Te ni ja'an san ni ndakate san nuu san, te ni ndundijin nduchi nuu san —jiña'a de.

<sup>12</sup> Yun te ni ka jikan tno'o ña de:

—¿Te ndenu oo tee yun?

Te jiña'a de:

—Tu jini san.

*Ka xtichi ña fariseo jin tee ni oku'u nduchi nuu*

<sup>13</sup> Te ni ka jaka de tee ni oku'u nuu yun, ni jinokuei jin de nuu tee ka kuu fariseo. <sup>14</sup> Te kiuu ndatatu kuu na ni sa'a Jesús nde'i, te ni ndasa'a ya nduchi nuu tee ni oku'u nuu yun. <sup>15</sup> Te suni inka jichi ni ka jikan tno'o ña tee ka kuu fariseo naxa ni kuu ja ni ndundijin nuu de. Te jiña'a de:

—Ni skanuu de nde'i nduchi nuu san, te ni ndakate san, te ni kuu ndia'a san —jiña'a de.

<sup>16</sup> Yun te ka kachi sava tee fariseo:

—Tee yun chi masu nuu Dios vaji de, chi tu jaan ii de kiuu ndatatu —ka kachi de.

Te sava de ka jiña'a:

—¿Naxa kuu sa'a in tee sa'a yika kuechi in tniuu ka'nu yun? —ka kachi de.

Te tu ni ka junkuaan nuu tna'a ini de. <sup>17</sup> Yun te ni ka jikan tno'o tuku de nuu tee ni oku'u nuu yun:

—Te maa ni, ¿naxa ka'an ni jin tee ni ndasa'a nduchi nuu ni? —ka jiña'a de.

Te jiña'a tee ni oku'u nuu yun:

—Tee ndakani tno'o ia Dios kuu de.

<sup>18</sup> Su tu ni ka kandija ña tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio yun ja ni ondesi nuu tee yun, te ni ndundijin nuu de. Yun kuu ja ni ka kana de tata vi nana tee ni oku'u nuu yun. <sup>19</sup> Te ni ka jikan tno'o ña de:

—¿A tee ya'a kuu seyii ni ja ka ka'an ni ja ni ondesi nuu de ni kaku de? ¿Te naxa ni kuu ja vitna te kuu ndia'a de? —ka jiña'a de.

<sup>20</sup> Yun te ni ka ka'an tata de vi nana de, te ka jiña'a:

—Ka jini san ja seyii san kuu de, te ni ondesi nuu de ni kaku de. <sup>21</sup> Su ja ni ndundijin nuu de vitna, chi tu ka jini san naxa ni kuu, te ni tu ka jini san na in ni ndakune nduchi nuu de. Su ja oo maa de kuia de, te vi kakan tno'o maa ni de, te na ka'an maa de —ka jiña'a de.

<sup>22</sup> Te tno'o yun ka jiña'a tata de vi nana de, chi ka yu'u ña de jin tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio, chi ja ni ka ndatno'o tna'a tee yun ja vi skunu ña de nuu ve'e ii sinagoga nuu ja ndee in ñayiu na ndakuni ja Jesús kuu ia ni tetniuu Dios.

<sup>23</sup> Yun guaa ka jiña'a tata de vi nana de: “Ja oo maa de kuia de, te vi kakan tno'o ni maa de”.

<sup>24</sup> Yun te ni ka ndakana de tee ni oku'u nuu yun, te ka jiña'a de:

—Ka'an ndaa ni jin nuu ia Dios, chi ja ka jini san ja tee yun, chi tee sa'a yika kuechi kuu de —ka jiña'a de.

<sup>25</sup> Yun te jiña'a de:

—Tu jini san a tee sa'a yika kuechi kuu de axi ña'a, su ja jini san kuu ja ni oku'u nuu san, te vitna, chi ni ndundijin —jiña'a de.

<sup>26</sup> Te ni ka jikan tno'o tuku de:

—¿Nagua ni sa'a ña de? ¿Naxa ni sa'a de ja ni ndasa'a de nduchi nuu ni? —ka jiña'a de.

<sup>27</sup> Te jiña'a de:

—Ja ni ka'an san, te tu ka kuini ni ja vi konini ni, ¿te nau ja ka kuini tuku ni ja vi konini ni inka jichi? ¿A suni ka kuini ni ja vi koskua'a ni jin de? —jiña'a de.

<sup>28</sup> Yun te ni ka nani ña de, te ka jiña'a de:

—Vaa maa ni guaa ka skua'a ni jin de, su ndia sein, chi tno'o Moisés ka skua'a san. <sup>29</sup> Chi ka jini san ja ni ka'an ia Dios jin Moisés, su ndia ja tee ya'a, chi ni ja tu ka jini san ndenu vaji de —ka jiña'a de.

<sup>30</sup> Te jiña'a tee ni oku'u nuu yun:

—Tu ya'a guaa luu ndeva'a kaa, ja tu ka jini maa ni ndenu vaji de, su sein, chi ni ndasa'a de nduchi nuu san. <sup>31</sup> Chi ndi'o ka jini ja ia Dios, chi tu nini ya tno'o ka'an in tee sa'a yika kuechi, su nuu ja in tee yu'u ni'nu ia Dios kuu de, te sa'a de nagua kuini maa ya, te yun guaa nini ya tno'o ka'an de. <sup>32</sup> Chi ndee jaxtnañu'u nuu ni junkoo ñuyiu, tu na ama ka ni ka ni'i tno'o ja vi ka'an ñayiu ja ndee in tee ndasa'a nduchi nuu, in tee ndesi nuu de ndee nuu ni kaku de. <sup>33</sup> Chi nuu ja masu nuu ia Dios vaji tee ya'a, te ma kuu nagua sa'a sa'un de —jiña'a de.

<sup>34</sup> Yun te ka jiña'a de:

—Guaa ndee nuu ni kaku ni ja oo ni jin yika kuechi, ¿te a vaji ni ja kaxtno'o ni nuu in in san? —ka jiña'a de. Te ni ka skunu ña de nuu ve'e ii sinagoga.

*Kaxtno'o Jesús naxa oo ini anu ñayiu*

<sup>35</sup> Te ni jini so'o Jesús ja ni ka skunu ña jin tee ni oku'u nuu yun. Te nuu ni ka nukuntna'a ya jin de, te jiña'a ya:

—¿A kandija ni Se'e ia Dios?

<sup>36</sup> Te jiña'a de:

—¿Na in kuu, nagua ja kandija san jin de?

<sup>37</sup> Te jiña'a Jesús:

—Tu vitna te ni jini ni, chi maa san kuu ja ka ndatno'o jin ni —jiña'a ya.

<sup>38</sup> Te ni junkuiin jiti de ja ni chiñu'u ña de, te jiña'a de:

—Kandija ña san, vi Jito'o san.

<sup>39</sup> Te jiña'a Jesús:

—Vaji san nuu ñuyiu ya'a ja ka'nde san kuechi ñayiu, nagua ja ñayiu tu inu ndijin nuu, te kuu vi kondia'i, te ñayiu ka ndia'a, te vi ndesi nduchi nui —jiña'a ya.

<sup>40</sup> Yun te nuu ni ka onini sava tee ka kuu fariseo ja ka oo jin Jesús tno'o ni ka'an ya yun, te ka jiña'a de:

—¿A vi suni ndee sein inu kuaa san? —ka jiña'a de.

<sup>41</sup> Te jiña'a Jesús:

—Nuu ja sua'a te ka ndesi nduchi nuu ni, chi ma vi tavi ni yika kuechi ja ka neva'a ni. Su vitna ja ka ka'an maa ni ja ka ndia'a ni, te ka tavi kuechi ni —jiña'a ya.

**10***Jesús kuu ia jito gua'a ndikachi*

<sup>1</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndandaa ndija san, ja na in tu kiuu ndaa ye'e korra ndikachi, chi saa sua'a jiso ndeva'i, ñayiu yun kuu kui'na ja kindee ndeva'a. <sup>2</sup> Su ndia tee jito ndikachi, chi kiuu ndaa de ye'e korra. <sup>3</sup> Te tee jito korra yun, chi june de ye'e korra, te kiuu tee jito ndikachi yun, te kana sivi de ndi in ndi in ndikachi de. Te ka ndakuni ti tno'o ka'an de nuu kene'e de ti korra ti. <sup>4</sup> Te nuu ndi'i ndikachi de kene'e de, te kakoxno'o de nuu ti kua'an de, te ka ndikin ña ti jin de, chi ka na'a ti tno'o ka'an de. <sup>5</sup> Su inka tee siin, chi ma vi kondikin ña ti, chi saa sua'a vi kunu ti ki'inkuei ti, chi tu ka jini ti tno'o ka'an inka tee yun —jiña'a ya.

<sup>6</sup> Tno'o jioni'ni ya'a ni ka'an Jesús jin ñayiu, su tu ni ka junkui'nu ini naxa kei tno'o ni ka'an ya. <sup>7</sup> Yun te ni ndajiokuiin Jesús ni ka'an ya, te jiña'a ya:

—Ka'an ndandaa ndija san, ja maa san kuu na kuinio ye'e korra nuu ndiukuei ndikachi. <sup>8</sup> Su ndi'i tee ka ka'an ja ni tetniuu ña ia Dios ja ni kikuei ama ka saa sein, chi ka kuu de kui'na vi tee ka kindee ndeva'a, su tu ni ka onini ndikachi yun tno'o ni ka ka'an de. <sup>9</sup> Maa san kuu ye'e korra, te na in kiukuei nuu san, te vi kaku ni'nui. Te vi kokui na kuinio ndikachi ja kiukuei ti vi ndekuei ti, te ka ni'i ti ite ja ka jaa ti. <sup>10</sup> Kui'na, chi nani vaji ja su'u, ja ka'ni ndiyi vi ja xnaa ñayiu ka kuu na kuinio ndikachi. Su sein, chi vaji san ja kuña'a san ja vi kotekui nikuii nikani, te siun ni vi koo vii vi koo va'i. <sup>11</sup> Maa san kuu tee jito gua'a ñayiu ja ka kui na kuinio ndikachi, te tee jito gua'a ndikachi, chi soko de maa de, visi ndee na kuu de ja ja'a ti. <sup>12</sup> Su tee ni'i ya'u



sua'a ni, ja masu jito de ndikachi maa de, chi nuu jini de ja vaji va'u, te xndendoo de ndikachi yun, te jino yu'u de kua'an de. Te jino va'u, te kakuiko ti ndikachi vi jate nuu ña ti jin sava ka ndikachi yun. <sup>13</sup> Te tee ni'i ya'u yun, chi jino yu'u de kua'an de, chi maa ni nduku de xu'un, te tu ndi'ni de nagua ka kuu ndikachi yun.

<sup>14</sup> 'Maa san kuu tee jito guaa ndikachi, te jini guaa san taka ñayiu ja ka kuu na kuinio ndikachi san, te suni ka jini ña mai jin san. <sup>15</sup> Nagua jini ña maa Tata Dios jin san, te suni saa ni jini san Tata Dios, te suni soko san maa san, visi ndee na kuu san ja ja'a ñayiu ka kuu na kuinio ndikachi san. <sup>16</sup> Te suni ka oo ka ñayiu ja ka kuu na kuinio ndikachi ja masu ka oo nuu korra ya'a. Te suni kanuu ja junkuaka san ñayiu yun, te vi konini tno'o ka'an san, te in ni ka'nu vi koo ndi'i ñayiu ka kandija, te invaa ni tee jito ña koo. <sup>17</sup> Yun guaa kutoo ña Tata Dios, chi soko san maa san ja kuu san ja ja'a ñayiu, te ndateku tuku san. <sup>18</sup> Ni in ñayiu ma kindee ja jichi ja kanda san, chi maa san guaa kua'a san tno'o ja kuu san, chi nuu nda'a maa san oo ja soko san maa san ja kuu san, te suni ja ndateku san. Chi ya'a kuu ja ni tatnuni Tata san nuu san ja sa'a san —jiña'a ya.

<sup>19</sup> Te nuu ni ka onini tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio tno'o ya'a, te tu ni ka junkuaan nuu tna'a tuku ini de. <sup>20</sup> Te kua'a de ni ka kachi:

—¿Nau ja ka nini ni tno'o ka'an tee jian? Te tachi ñu'u ña jin de, te ndukue'e xini de.

<sup>21</sup> Su sava ka de, chi ka kachi de:

—In tee ñu'u ña tachi ma kuu ka'an de nagua ka'an tee ya'a. ¿A kuu ndasa'a in tee ñu'u ña tachi jin in tee ku'u nuu? —ka kachi de.

*Ni ka skexiko ña tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio jin Jesús*

<sup>22</sup> Te yoo vijin kuu na ni ka sa'a ñayiu judio in viko ja nuku'un kiuu nduvii maa veñu'u ka'nu.

<sup>23</sup> Te oo Jesús maa veñu'u yun jikanuu ya nuu nani yuve'e kani Salomón. <sup>24</sup> Yun te ni ka jionduu ña tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio jin ya, te ka jiña'a de:

—¿Nasaa ka kiuu guaa koskunu nuu ini ña ni? Nuu ja maa ni kuu ia ni tetniuu ña Dios, te uni in jichi ni kaxtno'o kaji ni —ka jiña'a de.

<sup>25</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ja ni ka'an san nuu in in ni, te tu ni ka kandija ni. Su taka tniuu ja sa'a san jin jaka'nu maa Tata san kuu ja xne'e kaji ja maa ya ni tetniuu ña jin san. <sup>26</sup> Su maa ni, chi tu ka kandija ña ni, chi masu ndikachi san ka kuu ni, nagua ja ni ka'an san. <sup>27</sup> Chi ñayiu ka kuu ndikachi san, chi ka nini tno'o ka'an san, te jini san jin, vi ka ndikin ñai jin san. <sup>28</sup> Te kuña'a san ja vi kotekui nikuii nikani, te ma vi junaa sa'uin, te tu na in ndakindee ña jin nuu nda'a san. <sup>29</sup> Chi ni taa maa Tata san nuu nda'a san, te ka'nu ka kuu maa ya saa nuu ndi'i, te tu na in ndakindee ña jin nuu nda'a Tata san. <sup>30</sup> Maa san jin Tata san, chi in ni ka kuu san —jiña'a ya.

<sup>31</sup> Yun te ni ka kunda'a tuku tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio yun yuu ja vi kuun ña de. <sup>32</sup> Te jiña'a Jesús:

—Jin ndee jañu'u ka maa Tata san, te kua'a tniuu gua'a ni sa'a san jin nuu nasaa maa ni, ¿te na ndee tniuu ya'a xiin ja'a kuu ja vi kani yuu ña ni? —jiña'a ya.

<sup>33</sup> Te ka jiña'a de:

—Masu ja ja'a tniuu gua'a ni sa'a ni guaa vi kani yuu ña san, chi ja ja'a ja kane'e ni siki ia Dios, chi suni in teyii kuu ni, te sa'a inuu ni maa ni jin ia Dios —ka jiña'a de.

<sup>34</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Nuu tutu Ley ka neva'a maa ni yoso: “Ja ni kachi rin ja dios ka kuu maa ron”, kachi tutu ii. <sup>35</sup> Te ja ka jinio nagua yoso nuu tutu ii, te ma kuu ja vi kuiso kavao, chi “dios” ni xnani ña ya jin ñayiu xiin nuu ni tetniuu ya tno'o ya. <sup>36</sup> ¿Te nau ja ka ka'an maa ni ja kane'e san jin Dios nuu ka'an san ja Se'e ia Dios kuu san? Chi ni sa'a vii sa'a va'a ña ia Dios jin san, te ni tetniuu ña ya ja vaji san nuu ñuyiu. <sup>37</sup> Te nuu ja tu sa'a san tniuu ka'nu ja sa'a Tata san, nuu saa te ma vi kandija ña ni jin san. <sup>38</sup> Su nuu ja sa'a san, te visi ma vi kandija ña ni jin san, su vi kandija ni tniuu na'nu ja sa'a san, nagua ja in jichi ni vi kuni ni, te vi kandija ni ja oo Tata Ja'nu jin san, te suni oo san jin Tata Ja'nu —jiña'a ya.

<sup>39</sup> Yun te ni ka nduku ndee tuku de inka jichi ja vi kakuiko de Jesús, su ni kaku ya nuu nda'a de kua'an ya. <sup>40</sup> Te kuano'o tuku ya inka jioo yute Jordán, nuu ni oskuandute Juan ñayiu ndee jaxtnañu'u, te yun ni kendoo ya. <sup>41</sup> Te kua'a ñayiu ni ja'ankuei nuu oo ya, te ka kachi:

—Juan, chi jandaa ja tu ni sa'a de ni in tniuu na'nu, su ndi'i tno'o ni ka'an de ja ja'a tee ya'a oo ndaa kuiti —ka kachi.

<sup>42</sup> Te kua'a ñayiu yun ni ka kandija ña jin Jesús.

## 11

### *Ja ni ji'i Lázaró*

<sup>1</sup> Ni oo in tee ni oku'u ja ni onani Lázaró. Te maa de jin kua'a de María vi Marta ka kuu de ñayiu ñuu Betania. <sup>2</sup> Te María ya'a kuu kua'a Lázaró tee ni oku'u, te suu ña'a ya'a ni chi'i tatna xiko si'in Jito'o Jesús nuu kuee ka, te ni ndasichi ña jin ixi xini ña. <sup>3</sup> Te nduu kua'a de yun ni ka tetniuu tno'o kua'an nuu Jesús nuu ka jiña'a ña:

—Jito'o, ku'u tee ka'an too maa ni.

<sup>4</sup> Te nuu ni jini Jesús tno'o yun, te jiña'a ya:

—Kue'e ya'a, chi masu kue'e ja kuu de kuu, chi saa nagua ja vi kuni ñayiu ja ka'nu ndeva'a kuu ia Dios, nagua ja jin kue'e ya'a, te suni xne'e Se'e Dios ja kuu ka'nu ya —jiña'a ya.

<sup>5</sup> Te ni oka'an too ndeva'a ña Jesús jin Lázaró vi Marta vi jin ku'u ña. <sup>6</sup> Te nuu ni ni'i tno'o ya ja ku'u Lázaró, te ni kendoo ka ya uu ka kiuu nuu ni oo ya yun. <sup>7</sup> Yun te saa jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya:

—Na no'okuei tukuo Judea inka jichi.

<sup>8</sup> Te ka jiña'a tee ka skua'a jin ya:

—Mastru, oo yatni ni kiuu ja ka nduku tee ka kuu nija'nu nuu tna'o judio ja vi kuun ña de yuu, ¿te a vi kuini tuku ni ki'in ni yun? —ka jiña'a de.

<sup>9</sup> Te jiña'a Jesús:

—¿A masu uxi uu ore neva'a in kiuu ja satniuo? Te nuu ja in ñayiu jika tno'o nduu, te ma kachi ja'i, chi ndijin ndia'i jin nikandii oo ñuyiu ya'a. <sup>10</sup> Su na in jika tno'o jakuaa, te kachi ja'i, chi tu ndijin nui.

<sup>11</sup> Yun te jiña'a ka ya:

—Lázaro, tee ka ndeka tna'a gua'a jion, chi ni kixin de, yun guaa ki'in san xtoto san de —jiña'a ya.

<sup>12</sup> Yun te ka jiña'a tee ka skua'a jin ya:

—Jito'o san, nuu ja kixin va'a maa de, te nduva'a de.

<sup>13</sup> Su Jesús, chi tno'o yun ni ka'an ya ja ni ji'i Lázaro. Te ni ka ndakani ini tee ka skua'a jin ya ja ka'an ya siki ja kixin va'a maa de. <sup>14</sup> Yun te ni ka'an kaji Jesús:

—Ja ni ji'i Lázaro. <sup>15</sup> Te kusii ini san ja ja'a in in maa ni ja tu ni ka oo yun, chi saa nagua ja vi kandija gua'a ka ni, su na ki'on nuu oo ndiyi yun —jiña'a ya.

<sup>16</sup> Yun te jiña'a Tomás, tee ka xnani Kuati, nuu sava ka tee ka skua'a jin ya:

—¿A suni ki'inkuei yoon, nagua ja suni vi kuo jin ya? —jiña'a de.

*Jesús kuu ia ndaxteku ñayiu, te kuña'a ya ja vi kotekui*

<sup>17</sup> Te nuu ni kenta Jesús ñuu Betania, te ni jini ya ja ni kuu kuun kiuu ni jinkoyu'u Lázaro in kava ve'e. <sup>18</sup> Te yatni oo ñuu Betania jin ñuu Jerusalén, vaa ndee yatni uni kilómetro. <sup>19</sup> Te kua'a ñayiu judio ni ka junkoto ña jin Marta vi María, ja ni ka ndakuña'i tno'o ndee ini nuu ña,

ja ni ji'i kua'a ña. <sup>20</sup> Yun te nuu ni ni'i tno'o Marta ja kua'an Jesús, te ni kee ña ja ni nutna'a ña jin ya, su María chi ni ndoo ña ve'e ña. <sup>21</sup> Te jiña'a Marta nuu Jesús:

—Jito'o san, nuu sua'a te ni oo ni ya'a, chi ma kuu kua'a san nuu siun. <sup>22</sup> Su visi ni saa, te jini san ja ndi'i ni ja jikan ni nuu ia Dios, te taa ya —jiña'a ña.

<sup>23</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ndateku kua'a ni —jiña'a ya.

<sup>24</sup> Te jiña'a Marta:

—Jini san ja ndateku de nuu vi ndateku ndiyi kiuu sandi'i —jiña'a ña.

<sup>25</sup> Te jiña'a Jesús:

—Maa san kuu ia ndaxteku ñayiu, te kuña'a san ja vi kotekui nikuii nikani. Te na in kandija ña jin san, visi na kui, su kotekui. <sup>26</sup> Te ndi'i ñayiu ja ka teku, te ka kandija ña jin san, ma vi kui in jichi ni. ¿A kandija ni tno'o ya'a? —jiña'a ya.

<sup>27</sup> Te jiña'a ña:

—Saa, vi Jito'o san, kandija san ja maa ni kuu ia ni tetniuu Dios vi Se'e maa ia Dios, ja vaji ni nuu ñuyiu ya'a —jiña'a ña.

### *Ni nda'i Jesús yu'u ñaña Lázaro*

<sup>28</sup> Te nuu ni ndi'i ni ka'an ya tno'o yun, te ni ja'an Marta ni nukana ña ku'u ña María, ni kaxtno'o yu'u ña, te jiña'a ña:

—Ni kee Mastru ya'a, te kana ña ya jin lo —jiña'a ña.

<sup>29</sup> Te nuu ni jini María tno'o yun, te vi ñama kuiti ni ndakoo ña, te kua'an ña nuu oo Jesús.

<sup>30</sup> Te chia'an ka ja kiuu Jesús maa ñuu, chi oo ii ni ya nuu ni nutna'a ña Marta jin ya. <sup>31</sup> Yun te nuu ni ka jini ñayiu judio ja ka oo ve'e María ja ka ndakuña'a tno'o ndee ini nuu ña, ja ñama kuiti ni ndakoo ña, te ni kee ña kua'an ña, te ni ka jata ndikin ña de jin ña, chi ni ka ndakani ini de ja kua'an ña ja nda'i ña yu'u ñaña ndi kua'a ña. <sup>32</sup> Te nuu ni kenta María nuu oo Jesús, te ni junkuiin jiti ña nuu ja'a ya, te jiña'a ña:

—Jito'o san, nuu sua'a te ni oo ni ya'a, chi ma kuu kua'a san nuu siun —jiña'a ña.

<sup>33</sup> Yun te nuu ni jini Jesús ja nda'i María vi suni ka nda'i ñayiu judio ja ka ndeka tna'a jin ña, te ni tna'u ini ya, chi ni kunda'u ini ña ya. <sup>34</sup> Te ni jikan tno'o ya:

—¿Ndenu mamaa ni ka tayu'u ni de?

Te ka jiña'a ña:

—Jito'o san, ne'e ni ki'on, te kuni ni.

<sup>35</sup> Te ni nda'i Jesús.

<sup>36</sup> Yun te ka ndatno'o ñayiu judio:

—Vi kondia'a ni na kua'a ni oka'an too ña de —ka kachi.

<sup>37</sup> Su sava kai, chi ka jiña'i:

—Tee ya'a ja ni ndasa'a de nduchi nuu tee ni oku'u nuu yun, ¿a ma kuu suni sa'a de ja ma kuu Lázaro nuu siun? —ka kachi de.

### *Ni ndaxteku Jesús jin Lázaro*

<sup>38</sup> Te ni tna'u ndeva'a tuku ini Jesús, te ni jino ya yu'u ñaña yun. Te yau ñaña yun kuu in kava ve'e, te ye'e kava ve'e yun ndesi in kava ka'nu.

<sup>39</sup> Te jiña'a Jesús:

—Vi xtajioo ni kava jian.

Te jiña'a Marta, kua'a ndiyi yun:

—Jito'o san, ja ni ja'an kue'e, chi ja ni kuu kuun kiuu yiyu'u de —jiña'a ña.

<sup>40</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ja ni ka'an san nuu ni ja nuu ja kandija ni, te kuni ni jaka'nu ia Dios —jiña'a ya.

<sup>41</sup> Yun te ni ka xtajioo de kava ja ndesi yu'u yau ñaña yun. Te ni ndanenuu Jesús ichi andivi, te jiña'a ya:

—Ndakuanta'u san nuu ni, vi Tata Yua san, chi nini ni tno'o ka'an san nuu ndakuatu san. <sup>42</sup> Te ja jini san ja siun ni nini ni tno'o ka'an san, su ni ka'an san tno'o ya'a ja kuu java'a maa ñayiu kua'a ka oo ya'a, nagua ja na vi kandija ñai ja maa ni ni tetniuu ña jin san —jiña'a ya.

<sup>43</sup> Te nuu ni ndi'i ni ka'an ya tno'o yun, te ni kana jaa ya:

—Lázaro, ndee ni nuu oo ni jian —jiña'a ya.

<sup>44</sup> Te ni ndee ni tee ni ji'i yun, ñutuu nda'a de vi si'in de sa'un nani, te nuu de ñutuu inka sa'un. Te jiña'a Jesús:

—Vi ndajin ni sa'un ñutuu de jian, te vi siaan de na ki'in maa de —jiña'a ya.

### *Ni ka skaka tna'a de ja vi ka'ni de Jesús*

<sup>45</sup> Yun te kua'a ñayiu judio ja ka ndeka tna'a jin María ni ka kandija Jesús, nuu ni ka jini tniuu ka'nu ni sa'a ya. <sup>46</sup> Su sava de ni ja'ankuei nuu tee ka kuu fariseo, te ni ka ndakani de naxa ni sa'a Jesús. <sup>47</sup> Yun te ni ka ndututu tee ka kuu fariseo jin tee ka kuu nija'nu nuu sutu in nuu junta, te ni ka kachi de:

—¿Naxa vi sa'o? Te tee ya'a, chi sa'a de kua'a tniuu na'nu. <sup>48</sup> Te nuu ja vi kua'o tno'o ja siun ni



kosa'a de, te ndi'i ñayiu vi kandija ña jin de. Te kikuei tee ka netniuu Roma, te vi xnaa de veñu'u ka'nuo vi ñayiu ñuo —ka kachi de.

<sup>49</sup> Yun te in tna'a de nani Caifás, ja kuu de sutu kuu nija'nu ka kuia yun, jiña'a de:

—Maa ni, chi tu ka jini sa'un ni. <sup>50</sup> Te ni tu ka ndakani ini ni, ja gua'a ka kuu ja na kuu in tee ja ja'a ñayiu ñuo, te masu ja vi ndi'o vi naa —jiña'a de.

<sup>51</sup> Te tno'o yun ni ka'an de, su masu ja ni jani ini maa de kuu, chi chia siun sutu kuu nija'nu ka kuu maa de kuia yun, te yun guaa ni ndakani de tno'o maa ia Dios ja kuu Jesús ja ja'a ñayiu ñuu judio. <sup>52</sup> Te masu maintno'o ja ja'a ñayiu ñuu judio kuu ya, chi suni ja ndaxtutu ya ndi'i ñayiu ja ka kui se'e maa ia Dios ja ni ka jitenui taka ñuu.

<sup>53</sup> Te vi guaa ndee kiuu saa ni junkau tna'a tno'o ni ka ndatno'o tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio ja vi ka'ni de Jesús. <sup>54</sup> Te yun guaa tu ni kuu kaka ndijin ka Jesús ne'u tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio. Chi ni kee ya Judea yun, te kua'an ya in ñuu nani Efraín, yatni nuu oo ñu'u te'a, te ñuu yun ni ka kendoo ya jin tee ka skua'a jin ya.

<sup>55</sup> Te ja ni kuyatni ja ñu'u viko pascua ja ka sa'a ñayiu judio, te kua'a ñayiu taka ñuu kua'ankuei Jerusalén ja vi skunkui nagua ka'an Ley ja vi nduvii nuu ia Dios, ama ka ja keja'a viko pascua yun. <sup>56</sup> Te ka ndanduku de Jesús nuu ka oo de nuu veñu'u yun, te ka jikan tno'o tna'a in in de:

—¿Naxa kachi tna ni? ¿A ma kii Jesús viko ya'a? —ka kachi de.

<sup>57</sup> Te sutu ka kuu nija'nu vi tee ka kuu fariseo, ni ka xtaku de tniuu ja nuu ja ndee in ñayiu jini ndenu oo ya, te na kaxtno'i nagua ja kuu vi kakuiko ña de jin ya.

## 12

### *Ni joso María tatna xiko si'in Jesús*

<sup>1</sup> Te nuu ja'ni ka ña iñu kiuu ja kitna'a viko pascua, te ni ja'an Jesús ñuu Betania nuu oo Lázaro, tee ni ji'i, te ni ndateku de ne'u ndiyi.

<sup>2</sup> Te ni ka sa'a de in viko ja ni ka jaxini de jin ya, te ni jani Marta ko'o xini, te Lázaro kuu in tee ka nukoo in ni ja ka jaxini jin ya nuu mesa. <sup>3</sup> Yun te ni kunda'a María sava litro tatna xiko ja kuu ndimaa ita nardo ja ndee ya'u ndeva'a, te ni joso ña si'in Jesús, te ni ndasichi ña jin ixi xini ña, te vi ninii ini ve'e ni chitu xiko tatna yun. <sup>4</sup> Yun te jiña'a Judas Iscariote, seyii Simón, in tee ka skua'a jin Jesús, tee ni xtuu ña jin ya nuu kuee ka:

<sup>5</sup> —¿Nau ja tu ni ka xiko tatna xiko ya'a, te vaa ndee uni ciento kiuu ya'u ja satniuu in ñayiu kuu, te vi kuña'a nuu ñayiu ka kunda'u nuu siun? —jiña'a de.

<sup>6</sup> Yun ni ka'an de, su masu ja kunda'u ndija ini de ñayiu ka kunda'u, chi chia kui'na de, te maa de ni teku tniuu nee de itni nuu ñu'u xu'un, te su'u de xu'un ka tnaa ñayiu nuu itni yun.

<sup>7</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Ma koxna'a ni ña, kokuu maa maa ña, chi ja ni sa'a ña ya'a kuu ja ni sa'a tua'a ña yiki kuñu san kiuu jinkoyu'u san. <sup>8</sup> Chi siun ni vi koo ni jin

ñayiu ka kunda'u. Su sein, chi masu siun ni vi koo —jiña'a ya.

*Ni ka skaka tna'a de ja vi ka'ni de Lázaro*

<sup>9</sup> Te kua'a ndeva'a ñayiu judio ni ka jini ja oo Jesús ñuu Betania, te ni ja'ankuei de yun, masu maintno'o ni ja vi kuni de ya, chi suni ja vi kuni de Lázaro, tee ni ndaxteku ya ne'u ndiyi. <sup>10</sup> Yun te ni ka skaka tna'a sutu ka kuu nija'nu ja suni vi ka'ni de Lázaro. <sup>11</sup> Chi ja ja'a Lázaro, te ni ka kujioo kua'a tna'a de judio nuu ka kaxtno'o de, te ni ka kandijai Jesús.

*Ni ndiuu Jesús na kuinio in rey ja ni kundee maa Jerusalén*

<sup>12</sup> Te inka kiuu tnee sua'a, te kua'a ndeva'a ñayiu ja ni jinokuei viko pascua yun, ni ka ni'i tno'o ja kua'an Jesús ñuu Jerusalén. <sup>13</sup> Te ni ka ja'ndei nda'a tnu ñuu, te ni kekuei ja mavinutna'i ya. Te ni ka kana jai:

—iKa'nu kuu maa ni! Na ta'u na ndetu ia vaji jin sivi maa Jito'o Dios ja kotatnuni ya, ia kuu rey ñayiu Israel —ka kachi.

<sup>14</sup> Te ni ni'i Jesús in mentu luluu, te ni ka koso ya ti, nagua yoso nuu tutu ii:

<sup>15</sup> Ma vi koyu'u maa ni ñayiu ñuu Sión.

Vi kondia'a ni ya'a vaji rey ni,

Yoso ya in mentu luluu

kachi nuu tutu ii.

<sup>16</sup> Te tu ni ka jinkui'nu ini tee ka skua'a jin ya kiuu yun ja siun kei ka'an nuu tutu ii, su nuu ni nduka'nu Jesús ja mandaa ya andivi, yun te saa ni ka ndaka'an de ja ndi'i tno'o ja yoso yun ka'an ja ja'a ya, vi nagua ni ka sa'a ña jin ya.

<sup>17</sup> Te ñayiu ja ka oo jin Jesús ka ndakani nuu sava ka ñayiu nagua ni ka jini ni sa'a ya, nuu ni ndakana ya Lázaro nuu ni yiyu'u de kava ve'e, te ni ndaxteku ña ya. <sup>18</sup> Te yun guaa ni kekuei ñayiu kua'a ja ni ka nutna'a ña jin ya, chi ni ka ni'i tno'i ja ni sa'a ya tniuu ka'nu ya'a. <sup>19</sup> Su yun te ka ndatno'o tna'a maa tee fariseo:

—Vitna te ni ka jini maa ni ja tu nagua ka ni'i sa'uon. Chi ka ndia'a nuu maa ni ja vi ndi'i kuiti ñayiu kua'ankuei jin de —ka kachi de.

### *Ka ndanduku ña tee ñuu Grecia jin Jesús*

<sup>20</sup> Te ne'u ñayiu kua'a yun ni jinokuei sava tee ñuu Grecia maa Jerusalén viko pascua ja vi chiñu'u de ia Dios. <sup>21</sup> Te ni ka jintna'a de Felipe, tee ñuu Betsaida, ja tnii Galilea, te ni ka ka'an nda'u de, te ka jiña'a de:

—Ka kuini san ja vi ka'an san jin Jesús, vi ñani —ka jiña'a de.

<sup>22</sup> Yun te ni ja'an Felipe, te ni ndakani de nuu Andrés, te ndi nduu de ni ka nukani nuu Jesús.

<sup>23</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Ja ni kenta maa kiuu ja nduka'nu Se'e Teyii.

<sup>24</sup> Chi ka'an ndandaa ndija san ja nuu ja ma junkau in ndikin triu nuu ñu'u, te kiyu'u, nuu saa te invaa ni ndikin kokuu, su nuu ja na jinkiyu'u, te ndee ja ndakaya kua'a ndeva'a. <sup>25</sup> Chi na ñayiu kutoi ja tekui, te skunai mai, te na ñayiu tu ndi'ni ndeva'i ja tekui nuu ñuyiu ya'a, te tava'i mai ja kotekui nikuii nikani. <sup>26</sup> Te na ñayiu kuini ja kunukuechi nuu san, te na kondikin ñai jin san. Te ndee nuu koo maa san, te suni yun koo

ñayiu jinokuechi nuu san. Te nuu ja ndee ñayiu kunukuechi nuu san, te sa'a ka'nu ña Tata san.

*Ni kaxtno'o Jesús ja kuu ya*

<sup>27</sup> Te suni jiña'a Jesús:

—Tna'u ndeva'a ini san vitna, ¿te naxa ka'an san? ¿A kuña'a san nuu Tata san: “Skaku ni'nu ña ni nuu tnundo'o ya'a vitna”? Ña'a, ma kuu, chi ja ja'a ya'a guaa ni kenta san vitna ja tna'a san tnundo'o. <sup>28</sup> Tata, xne'e ni maa ni ja ia ka'nu kuu ni —jiña'a ya.

Yun te ni kenta in tno'o ichi andivi ja ka'an:

—Ja ni xne'e rin ja kuu ka'nu rin, te xne'e tuku rin inka jichi —jiña'a ia Dios nuu tno'o yun.

<sup>29</sup> Te ni ka jini ñayiu ka oo yun, te ka ka'in ja vaa tajan kana, te sava kai ka ka'an:

—In ia jinokuechi nuu Dios kuu ia ni ka'an yun.

<sup>30</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Masu ja ja'a sein ni ka'an ia Dios nuu tno'o ya'a, chi ja ja'a maa ni. <sup>31</sup> Chi vitna kuu ja sa'a ndaa ia Dios yika kuechi ñayiu ñuyiu. Te vitna guaa skunu ya jakue'e ja tatnuni nuu ñuyiu ya'a.

<sup>32</sup> Te nuu na ndakoo sukun san nuu ñu'u ya'a, te sa'a san ja ndi'i ñayiu kikuei nuu maa san —jiña'a ya.

<sup>33</sup> Te tno'o yun ni ka'an ya ja kaxtno'o ya naxa ndo'o ya ja kuu ya. <sup>34</sup> Te ka jiña'a ñayiu yun nuu ya:

—Ka jini san ja ka'an nuu Ley, ja Kristu, ia tetniuu Dios, chi koteku ya nikuii nikani. ¿Te nau ja ka'an ni ja nini kuu ja ndakoo sukun Se'e

Teyii? ¿Te na in kuu Se'e Teyii yun nuu saa? —ka jiña'i.

<sup>35</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Ndee saa ni ka kiuu vi koo ni jin ñu'u ja ye'e ni'nu. Te vi kaka ni vitna ja oo ñu'u ja ye'e ni'nu, nagua ja ma ki'in ña ñunee. Chi na in jika ñunee, te tu jini ndenu kua'in. <sup>36</sup> Te vitna ja ka oo ka ni jin san, vi kandija ña ni ja kuu san ñu'u ja ye'e ni'nu, nagua ja vi kokuu ni se'e ia ye'e ni'nu —jiña'a ya.

Te tno'o yun ni ka'an Jesús, te kua'an ya ja ni tayu'u nuu ya nuu ñayiu yun.

*Tu ni ka kandija ña ñayiu judio jin Jesús*

<sup>37</sup> Te visi kua'a tniuu na'nu ni sa'a Jesús jin nuu ñayiu yun, su tu ni ka kandija ñai jin ya. <sup>38</sup> Chi saa sua'a nagua ja skunkuu tno'o ni tee Isaías, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a, ja ka'an sua'a:

Jito'o san, tu ni ka kandija ñayiu tno'o ni ka  
 kaxtno'o san,  
 te tu ni ka kandijai tniuu ka'nu ja ni xne'e maa  
 Jito'o san,  
 ja ia ka'nu kuu ni  
 kachi nuu tutu ii.

<sup>39</sup> Te yun guaa tu ni kuu vi kandija ñayiu, chi suni ni ka'an Isaías:

<sup>40</sup> Ni jasi ia Dios nduchi nui, te ni ka kundee  
 ndeva'a ini anui,  
 nagua ja ma vi kuni jin nduchi nui,  
 ni ma vi jinkui'nu ini ja vi ndasamai mai,  
 te vi kiundui nuu ya,  
 te ndasa'a ya ndee ini ndee anui  
 ka'an nuu tutu ii.

<sup>41</sup> Te tno'o ya'a ni ka'an Isaías, nuu ni skuni ña ia Dios jin de ja kuu ka'nu ndeva'a Jesús, te ja ja'a ya ni ka'an de. <sup>42</sup> Te visi ni saa, te kua'a ñayiu judio ni ka kandija ña jin ya, te vi guaa ndee tee ka tatnuni ni ka kandija ya. Su ja ka yu'u de tee ka kuu fariseo, guaa tu ni ka kaxtno'o de ja ka kandija de ya, nagua ja ma vi skunu ña jin de nuu ve'e ii sinagoga. <sup>43</sup> Chi ka ndioo ka ini de ja vi sa'a ka'nu ña ñayiu, masu ja sa'a ka'nu ña maa ia Dios.

*Xteku ña Jesús jin ñayiu ja vi kandijai tno'o ya*

<sup>44</sup> Ni kana jaa Jesús, te jiña'a ya:

—Na ñayiu kandija ña jin san, te masu maintno'o ni maa san kandijai, chi suni kandijai maa Tata, ia ni tetniuu ña jin san. <sup>45</sup> Te na ñayiu jini ña jin san, te suni jini ia ni tetniuu ña jin san. <sup>46</sup> Maa san kuu ñu'u ja ye'e ni'nu nuu ñayiu, te vaji san nuu ñuyiu, nagua ja ndi'i ñayiu ja ka kandija ña jin san, te ma vi koi ñunee. <sup>47</sup> Su ñayiu ja nini tno'o ka'an san, te tu jantno'i, masu sein kuu ja ka'nde yika kuechi ñayiu yun, chi masu vaji san ja ka'nde san yika kuechi ñayiu ñuyiu, chi vaji san ja skaku ni'nu san jin. <sup>48</sup> Su na ñayiu skexiko ña jin san, te tu janta'ui tno'o ka'an san, te ja oo na in ka'nde yika kuechi, chi tno'o ja ka'an san ya'a kuu ja ka'nde yika kuechi ñayiu kiuu sandi'i. <sup>49</sup> Chi masu ka'an san nagua kuini maa san, chi maa Tata Dios, ia ni tetniuu ña jin san, kuu ia ni tatnuni na tno'o kuu ja ka'an san, vi ja kaxtno'o san nuu ñayiu. <sup>50</sup> Te jini san ja tno'o ja tatnuni Tata san kuu ja sa'a ja vi koteku ñayiu nikuii nikani. Te yun guaa tno'o ja ka'an

san ya'a, chi ka'an san nagua tatnuni maa Tata san —jiña'a ya.

## 13

### *Ni ndakate Jesús si'in tee ka skua'a jin ya*

<sup>1</sup> Te jañini ama ka ja keja'a viko pascua ñayiu judio, te ja ni jini kaji Jesús ja ni kenta kiuu ja xndendoo ya ñuyiu ya'a, te no'o ya ja ndanitna'a ya jin Tata ya. Te ja siun ni okutoo ya ñayiu maa ya ja ka oi nuu ñuyiu, te vi saa ni kutoo ña ya guaa ndee kiuu sandi'i. <sup>2</sup> Te nuu ka nukoo ya ja vi kaxini ya, te suni oo Judas Iscariote, se'e Simón. Su ja ni kee tachi anu de ja xtuu ña de jin Jesús. <sup>3</sup> Te ja jini gua'a maa Jesús ja ni jiña'a Tata ya ndi'i ja oo ya'a nuu nda'a ya, te nuu maa Dios vaji ya, te suni nuu maa ia Dios ndajio kuiin ya no'o ya. <sup>4</sup> Te nuu ka nukoo ya nuu mesa, ni ndakoo ya, te ni tau ya sa'un yosoninu ni'nu ya, te ni chindee ya in toalla xiin chii ya. <sup>5</sup> Yun te ni tnaa ya ndute nuu in tija'an, te ni jinkondee ya ni ndakate ya si'in tee ka skua'a jin ya, te ni ndasichi ya jin toalla ja yindee xiin chii ya. <sup>6</sup> Yun te nuu ni kenta ya ja ndakate ya si'in Simón Pedro, te jiña'a Pedro nuu ya:

—Jito'o san, ¿nau ja saa maa ni ndakate si'in san? —jiña'a de.

<sup>7</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ma junkui'nu ini ni ja sa'a san vitna, su nuu kuee ka, te junkui'nu ini ni —jiña'a ya.

<sup>8</sup> Te jiña'a Pedro:

—Ja maa san, chi ma ndakate sa'un ni si'in san. Te jiña'a Jesús:



—Nuu ja ma ndakate san si'in ni, te ma ni'i ta'u ni ja koo ni jin san —jiña'a ya.

<sup>9</sup> Te jiña'a Simón Pedro:

—Jito'o san, masu maintno'o ni si'in san ndakate ni, chi suni ndakate ni nda'a san vi xini san —jiña'a de.

<sup>10</sup> Te jiña'a Jesús:

—Tee ja vi inka ni jichi de, tu jiniu'u ka ja ndundoo de, maa ni si'in de, chi ja oo vii nii de. Te maa ni, chi ja ka oo vii ni, visi masu ndi'i ni —jiña'a ya. <sup>11</sup> Chi ni jini ya ndee tee kuu ja xtuu ña jin ya, te yun guaa jiña'a ya: “Masu ndi'i ni ka oo vii”.

<sup>12</sup> Yun te nuu ni kuu ni ndakate ya si'i ndi'i de, te ni ndaki'in ya sa'un tikani ja yosoninu ni'nu ya, te ni nukoo ya nuu mesa, te jiña'a ya:

—¿A ni ka junkui'nu ini ni nagua kuu ja ni sa'a san jin ni? <sup>13</sup> Te maa ni chi “Mastru” vi “Jito'o” ka xnani ña ni, te vatuka ka ka'an ni, chi suu ndija kuu san. <sup>14</sup> Nuu saa te nuu ja maa san kuu Mastru vi Jito'o, te ni ndakate san si'in ni, te suni maa ni, kuini ja vi ndakate ni si'in in in ni. <sup>15</sup> Chi ya'a kuu in taniñu ja ni kaxtno'o san, nagua ja suni vi sa'a ni nagua ni sa'a maa san. <sup>16</sup> Te ka'an ndandaa ndija san ja in tee jinokuechi, chi masu kuu ka'nu ka de nuu jito'o de. Te ni tee ja ni ka tetniuu ña, masu kuu ka'nu ka de nuu tee ni tetniuu ña yun. <sup>17</sup> Te nase inu ta'u nase inu ndetu ni nuu ja ka junkui'nu ini ni tniuu ya'a, te vi kosa'a ni. <sup>18</sup> Te masu ka'an san ja ja'a ndi'i ni, chi ja jini maa san na in ni ndakaji san. Su saa te skunkuu nagua ka'an nuu tutu ii:

Tee ka jaa in ni jin san xtaa ni ndakoo de siki san.

Kachi nuu tutu ii.

<sup>19</sup> 'Te vi ndee vitna ja ka'an san, ama ka ja nagua kokuu, nagua ja nuu na vi xtuu ña, te vi kandija ña ni ja sein, chi Maa San Kuu. <sup>20</sup> Te ka'an ndandaa ndija san ja na ñayiu janta'u na in ni tetniuu san, te maa san janta'ui, te na in janta'u ña jin maa san, te janta'ui ia ni tetniuu ña jin san —jiña'a ya.

*Ja ni ka'an Jesús ja xtuu ña Judas jin ya*

<sup>21</sup> Te nuu ni ndi'i ni ka'an Jesús tno'o ya'a, te ni tna'u ndeva'a ini ya, te ni kaxtno'o ya, te jiña'a ya:

—Ka'an ndandaa ndija san ja in maa ni xtuu ña jin san —jiña'a ya.

<sup>22</sup> Yun te ni ka jinkondee tee ka skua'a jin ya ka ndia'a tna'a de, te tu ni ka kutnuni ini de na xiin ja'a ka'an ya. <sup>23</sup> Te in tee ka skua'a jin ya ja ka'an too ka ya, nukondee de xiin ya nuu mesa ja ka jaxini de jin ya. <sup>24</sup> Te ni sa'a Simón Pedro seña nuu de ja na kakan tno'o de nuu ya na ndee de kuu ja ka'an jin ya. <sup>25</sup> Yun te ni jintna'a yatni tee yun ndika Jesús, te ni jikan tno'o ña de:

—¿Ndee tee kuu, vi Jito'o san? —jiña'a de.

<sup>26</sup> Te jiña'a Jesús:

—Na xndajin san xtaa triu, te na tee xiin nuu kuña'a san, te suu tee yun kuu —jiña'a ya.

Te ni xndajin ya xtaa triu yun, te ni jiña'a ya nuu Judas Iscariote, se'e Simón. <sup>27</sup> Te ni jaa de xtaa triu yun, te ni kee Tachi anu de. Yun te jiña'a Jesús:

—Nagua kuini ni ja sa'a ni, te sa'a ñama ni —jiña'a ya.

<sup>28</sup> Su vi ni in tee ka jaxini jin ya nuu mesa yun, tu ni ka junkui'nu ini de nau ja siun jiña'a ya nuu de. <sup>29</sup> Chi sava de ni ka ndakani ini ja ni ka'an Jesús jin Judas ja na kuaan de nagua ka jiniu'u ya nuu viko yun, axi kuña'a de joo xu'un nuu ñayiu ka kunda'u, chi maa de ndiso itni xu'un. <sup>30</sup> Te vi nuu ni jaa de in yu'u xtaa triu yun, te ni kee ni de kua'an de, te ja ni kunee.

*Ni tatnuni Jesús in tno'o jaa*

<sup>31</sup> Yun te nuu ni kee Judas kua'an de, te jiña'a Jesús:

—Vitna te xne'e Se'e Teyii maa ya ja kuu ka'nu ya. Te ja ja'a maa ya vi kuni ñayiu naxa kuu ka'nu ndeva'a ia Dios. <sup>32</sup> Te nuu ja Se'e Teyii xne'e ja kuu ka'nu ia Dios, te suni ñama xne'e ia Dios ja kuu ka'nu Se'e ya. <sup>33</sup> Nunuu ni ka vi koo, vi ilu. Te vi ndanduku ña maa ni, su nagua ja ni ka'an san nuu tna'o judio, te yun ka'an san nuu maa ni vitna ja ma kuu ki'inkuei ni nuu ki'in san. <sup>34</sup> Te taa san in tno'o jaa ja tatnuni san ja vi kokutoo tna'a in in maa ni. Chi nagua kutoo ña san jin in in ni, te suni saa vi kokutoo tna'a in in maa ni. <sup>35</sup> Chi nuu ja ka kutoo tna'a in in maa ni, te yun vi kuni ndi'i ñayiu ja ka kuu ni tee ka skua'a jin san —jiña'a ya.

*Ni kaxtno'o Jesús ja ndayu'u Pedro ja jini ña de jin ya*

<sup>36</sup> Te jiña'a Simón Pedro:

—¿Ndenu kuu nuu ki'in ni, vi Jito'o san?

Te jiña'a Jesús:

—Nuu ki'in san, chi ma kuu kondikin ña ni vitna, su nuu kuee ka, te kondikin ña ni jaa ni —jiña'a ya.

<sup>37</sup> Te jiña'a Pedro:

—Jito'o san, ¿nau ja ma kuu kondikin ña san vitna? Te oo anu san naxa ni na kokuu, visi na kuu san ja ja'a ni —jiña'a de.

<sup>38</sup> Te jiña'a Jesús:

—¿A vi ndija ni ja vi oo anu ni ja kuu ni ja ja'a san? Ka'an ndandaa ndija san ja vi ama ka ja kana li'li, te uni jichi ma ndaa yu'u ni ja jini ña ni jin san —jiña'a ya.

## 14

### *Jesús kuu ichi ja kentao nuu Tata Dios*

<sup>1</sup> Te jiña'a ka Jesús:

—Ma vi tna'u ini ni, vi kandija ni ia Dios, te suni vi kandija ña ni jin maa san. <sup>2</sup> Chi nuu oo Tata san, chi oo kuakua'a ve'e nuu vi koo ni. Su nuu sua'a te masu saa oo, chi ja koka'an san nuu ni. Su no'o san sava'a san nuu vi koo ni. <sup>3</sup> Te nuu ja no'o san, te sava'a san in nuu vi koo ni, te ndii tuku san inka jichi, ndikuaka ña maa san, nagua ja vi nuu koo san, te suni yun vi koo ni. <sup>4</sup> Te ja ka jini maa ni ndenu ki'in san, te suni ka jini ni ichi —jiña'a ya.

<sup>5</sup> Te jiña'a Tomás:

—Jito'o san, tu ka jini san ndenu ki'in ni, ¿te naxa vi kuni sein ichi yun? —jiña'a de.

<sup>6</sup> Te jiña'a Jesús:

—Maa san kuu ichi gua'a vi tno'o ndaa, vi maa san jiña'a ja ka tekú ñayiu. Te ni in ñayiu ma kuu kenta nuu Tata Dios nuu ja masu jin ma'ñu

sagua maa san. <sup>7</sup> Te nuu ja na vi kuni ña ni jin san, te suni vi kuni ni Tata san. Su ndee vitna ja ka jini ni ya, chi ja ni ka jini ña ni jin maa san —jiña'a ya.

<sup>8</sup> Te jiña'a Felipe:

—Jito'o san, xne'e ni tata ni nuu saa, te yun ni kuu ndi'i —jiña'a de.

<sup>9</sup> Te jiña'a Jesús:

—Felipe, ja ni kuna'a ka oo, ¿te a vi tu jini ña ni jin san? Chi na in jini ña jin san, te jini Tata san. ¿Te nau ja ka'an ni: “Xne'e ni Tata ni”? <sup>10</sup> ¿A tu kandija ni ja in ni kuu san jin Tata san, te Tata san in ni kuu ya jin san? Te tno'o ja ka'an san, chi masu tno'o ja ñu'u ini maa san kuu, chi Tata san, ia oo jin san, kuu ia sa'a tniuu ja sa'a san. <sup>11</sup> Kandija ni ja in ni kuu san jin Tata san, te Tata san in ni kuu ya jin san, axi nuu tuu, su kandija ña ni jin san vi jin tniuu sa'a san. <sup>12</sup> Chi ka'an ndandaa ndija san ja na in kandija ña jin san, te tniuu na'nu ja sa'a san ya'a suni tniuu yun sa'i, te vi sua'a tniuu na'nu ka sa'i, masu ya'a, chi no'o san nuu oo Tata san. <sup>13</sup> Te ndi'i ja ka jikan ni nuu Tata san jin sivi san, te sa'a san nagua ka jikan ni, nagua ja xne'e san ja kuu san Se'e ya ja kuu ka'nu ndeva'a Tata san. <sup>14</sup> Chi nuu ja na in guaa kuu ja ka jikan ni jin sivi san, te sa'a san nagua ka jikan ni.

*Ni kee yu'u Jesús ja tetniuu ya Espíritu ia Dios*

<sup>15</sup> Te jiña'a ka Jesús:

—Te nuu ja ka kutoo ña ni, te vi kuantno'o ni tno'o ja tatnuni san. <sup>16</sup> Te kakan ta'u san nuu Tata san, te tetniuu ya inka ia chindee chituu ña

jin ni, te siun ni koo ya jin in in ni. <sup>17</sup> Te ia ya'a kuu Espíritu ndaa, te ma kuu vi kuenta'u ñayiu ñuyiu, chi tu ka ndia'i ya, ni tu ka jini ya. Su maa ni, chi ka jini ni ya, chi oo ya jin ni, te siun ni koo ya ini anu ni. <sup>18</sup> Te ma xndendoo nda'u ña san, chi ndajiokuiin san vi koo. <sup>19</sup> Chi joo ni ka koo san, te ma vi kuni ka ña ñayiu ñuyiu jin san. Su maa ni, chi vi kuni ña ni, te vi koteku ni, chi ndateku maa san. <sup>20</sup> Te kiuu yun vi kuni ni ja oo san jin Tata san, te ka oo maa ni jin san, te suni oo san jin in in maa ni. <sup>21</sup> Te na ñayiu tava'a tno'o ja tatnuni san, te jantno'i, ñayiu yun kuu ja kutoo ña jin san, te ñayiu ja kutoo ña jin san, te kokutoo ña Tata san jin, te suni kokutoo san jin, te xne'e san maa san nui —jiña'a ya.

<sup>22</sup> Te jiña'a Judas, masu tee kuu Iscariote:

—Jito'o san, ¿nau ja xne'e ni maa ni nuu in in sein, te masu nuu ñayiu ñuyiu? —jiña'a de.

<sup>23</sup> Yun te jiña'a Jesús:

—Na ñayiu kutoo ña jin san, te jantno'i tno'o ka'an san, te kokutoo ña Tata san jin, te kikuei maa san jin Tata san, te vi koo san jin. <sup>24</sup> Te ñayiu ja tu kutoo ña jin san, chi tu jantno'i tno'o ka'an san. Te tno'o ka nini ni ja ka'an san ya'a, masu tno'o maa san kuu, chi tno'o maa Tata san, ia ni tetniuu ña jin san kuu. <sup>25</sup> Te ndi'i tno'o ya'a ka'an san vitna ja oo ka san jin in in maa ni. <sup>26</sup> Su jin sivi san tetniuu Tata Dios Espíritu maa ya, nagua ja chindee chituu ña ya, te kaxtno'o ya ndi'i nani guaa kuu, chi ndaska'an ña ya ndi'i tno'o ja ni ka'an san nuu in in maa ni. <sup>27</sup> Te ja kuu ki'in san, su xndendoo mani ña san, chi taa san jamani maa san vi koo jin ni, su maa taa san nagua ka

taa ñayiu ñuyiu. Te yun guaa ma vi kotna'u ini ni, ni ma vi koyu'u ni. <sup>28</sup> Te ja ni ka onini ni, ja ni ka'an san: “No'o san, te ndajiokuiin tuku san inka jichi ja vi koo”. Nuu ja ka kutoo ndija ña ni jin san, te ka kusii ini ni, chi ni ka jini ni ni ka'an san ja no'o san nuu oo Tata san, chi kuu ka'nu ka Tata san saa maa san. <sup>29</sup> Te ndee vitna ja ka'an san taka tno'o ya'a, ama ka ja kokuu, nagua ja kiuu na kokuu, te vi kandija ni. <sup>30</sup> Ma ka'an kua'a ka san jin ni, chi ja vaji maa jakue'e ja tatnuni nuu ñuyiu ya'a, te ma kuu sa'un nagua sa'a siki san. <sup>31</sup> Su sua'a kokuu nagua ja vi kuni ñayiu ñuyiu ja kutoo san Tata san, te sa'a san nagua ni tatnuni maa ya.

'Vi ndakoo ni, te na ki'on —jiña'a ya.

## 15

### *Jesús kuu na kuinio tnu uva ndaa*

<sup>1</sup> Yun te jiña'a ka Jesús:

—Maa san kuu na kuinio tnu uva ndaa, te Tata san kuu na kunio tee jitu. <sup>2</sup> Te nuu ja ndee in nda'a san ja tu kuun uva, te ka'nde ya, su nuu ja kuun ti, te ndasete ya vi ndasavii ya nagua ja na kuun gua'a ka ti. <sup>3</sup> Su maa ni, chi ka oo vii anu ni jin ma'ñu sagua tno'o ni kaxtno'o san. <sup>4</sup> Te siun ni vi koo ni jin san, nagua oo san jin in in maa ni. Chi maa ni maa nda'a yun, te ma kuu kuun uva nuu ja masu tñii jin maa yutnu yun. Te suni saa ni maa ni, chi ma kuu na tniuu gua'a vi sa'a ni nuu ja masu ka oo ni jin san.

<sup>5</sup> 'Maa san kuu na kuinio tnu uva, te maa ni ka kuu nda'a tnu, te na ñayiu oo jin san, te suni oo

san jin. Te ñayiu yun, guaa kuun kua'a uva nui, chi nuu ja tu maa san oo, te ma kuu sa'un nagua vi sa'a ni. <sup>6</sup> Te ñayiu ja tu oo jin san, te ka'nde ña Jito'o, te skana ña ya ndee ye'e, na kuinio nda'a yutnu, te yun yichi, te vi ndaxtutu, te vi tnaa nuu ñu'u ja kai. <sup>7</sup> Te nuu ja vi koo ni maa ni jin san, te vi koo gua'a ni jin tno'o ni kaxtno'o san, nuu saa te vi kakan ni ndi'i nagua ka kuini ni, te vi ni'i ni. <sup>8</sup> Te nuu ka sa'a ni kua'a tniuu gua'a, te ka kuu ni na kuinio nda'a nuu kuun kua'a uva, te yun ni'i Tata san jayiñu'u. Saa te kentakuei ni ja vi kokuu ni tee gua'a ja ka skua'a jin san.

<sup>9</sup> 'Kutoo ña san jin in in ni, nagua kutoo ña Tata san jin san. Nuu saa te siun ni vi koo ni jin san, chi kutoo ña san. <sup>10</sup> Te nuu ja ka jantno'o ni tno'o ja tatnuni san, te siun ni vi koo ni jin san ja kutoo ña san, nagua jantno'o maa san tno'o ja tatnuni Tata san, te siun ni oo san jin ya ja kutoo ña ya jin san. <sup>11</sup> Te tno'o ya'a ka'an san nagua ja vi kokusii ini ni jin san, saa te vi ndi'i ni jin anu ni vi kosii ini ni. <sup>12</sup> Te tno'o ya'a kuu ja tatnuni san: Ja vi koka'an too tna'a in in maa ni, nagua ka'an too ña san jin in in ni. <sup>13</sup> Chi ni in, tu na in ka'an too tna'a gua'a ka saa ya'a: ja vi sokoi mai ja kui ja ja'a amigo. <sup>14</sup> Te maa ni ka kuu amigo san nuu ja ka sa'a ni nagua tatnuni san. <sup>15</sup> Te ma ka'an ka san ja ñayiu ka jinokuechi ka kuu ni, chi ñayiu jinokuechi, chi tu jini nagua sa'a jito'i. Su amigo ka'an san jin ni, chi ni ka onini ni ja ni ndakani san ndi'i tno'o ni ka'an Tata san. <sup>16</sup> Chi masu maa ni ni ka kaji ña jin san, chi sua'a maa san ni kaji ña jin in in ni, te ni skuiso siki ña san ja ki'inkuei ni, te vi kaxtno'o ni nuu kua'a ñayiu



ja vi kandijai, te kuu na kuinio ja kuun kua'a kiti vixin, te vi koyutnu ñayiu vi kandija yun. Saa nagua ja ndi'i ni nagua ka jikan ni nuu Tata Dios jin sivi san, te taa ya vi ni'i ni. <sup>17</sup> Te ya'a kuu ja tatnuni san: Ja vi ka'an too tna'a in in maa ni.

*Ka ka'an u'u ña ñayiu ñuyiu jin Jesús vi jin ñayiu maa ya*

<sup>18</sup> 'Te nuu ka ka'an u'u ña ñayiu ñuyiu jin in in ni, te vi kona'a ni ja xtnañu'u ka maa san ni ka ka'an u'u ñai. <sup>19</sup> Chi nuu sua'a te ñayiu ñuyiu ka kuu ni, chi vi koka'an too ñai jin ni, nagua ka ka'an too tna'i. Su maa san ni ndakaji ña jin in in ni ne'u ñayiu ñuyiu. Te yun guaa ka ka'an u'u ñai jin ni, chi masu ka ñayiu ñuyiu ka kuu ni. <sup>20</sup> Te vi kondaka'an ni tno'o ja ni ka'an san, ja in ñayiu jinokuechi, chi masu kuu ka'nu kai saa jito'i. Te nuu ja ka sondikin ña jin san ja vi sa'a ña jakue'e, te suni maa ni, chi vi sondikin ña ñayiu ka ka'an u'u ña jin ni. Te nuu ja na vi kuantno'i tno'o ni kaxtno'o san, te suni vi kuantno'i tno'o ka kaxtno'o ni nui. <sup>21</sup> Te ndi'i ya'a vi sa'a ña ñayiu jin ni ja ja'a sein, chi tu ka jini ia ni tetniuu ña jin san. <sup>22</sup> Chi nuu sua'a te tu sein ni kii ja ka'an san nuu ñayiu, chi ma vi koo yika kuechi nuu siun. Su ja vitna, chi ma kuu ka vi ka'in ja tu na yika kuechi ka tavi. <sup>23</sup> Chi na ñayiu ka'an u'u ña jin san, te suni ka'an u'ui Tata san. <sup>24</sup> Chi nuu sua'a te tu ni sa'a san tniuu na'nu ne'u maa ñayiu, tniuu ja vi ni in tee tu na ama sa'a de siun, te tu na yika kuechi vi kotavi ñayiu yun. Su vitna ja ni ka jini nui tniuu ya'a, te visi ni saa, te ka ka'an u'u ñai jin san vi suni

ka ka'an u'ui Tata san. <sup>25</sup> Te saa kokuu nagua ja skunku tno'o yoso nuu tutu Ley ia Dios ja ka neva'i nuu ka'an sua'a:  
Ni ka ka'an u'u ñai jin rin, visi tu na kuechi rin kachi tutu ii.

<sup>26</sup> 'Su nuu na kenta ia chindee chituu ña ja tetniuu san ya ndee nuu Tata san, te ndakani ya tno'o ja ja'a san. Te suu ya kuu Espiritu maa ia Dios ja kaxtno'o ya tno'o ndaa ja vaji nuu maa Tata Dios. <sup>27</sup> Te suni maa ni, chi vi ndakani ni tno'o ja ja'a san, chi siun ni ka oo ni jin san ndee jaxtnañu'u nuu ni jinkondee san kaxtno'o san nuu ñayiu.

## 16

<sup>1</sup> 'Tno'o ya'a ni ka'an san, nagua ja ma vi ndayu'u ni nuu na kii tnundo'o. <sup>2</sup> Chi vi skunu ña jin ni nuu ve'e ii sinagoga. Te kenta kiuu ja nani kuu ñayiu ja vi ka'ni ña jin ni, vi ndakani ini ja tniuu gua'a ka sa'i nuu ia Dios. <sup>3</sup> Te saa vi sa'i, chi tu ka jini sa'uin Tata Dios, te ni tu ka jini ñai jin san. <sup>4</sup> Te ja ni ka'an san tno'o ya'a nagua ja nuu na kenta maa kiuu yun, te vi ndaka'an ni ja ja ni ka'an san.

### *Tniuu ja sa'a Espiritu ia Dios*

'Tu ni ka'an san tno'o ya'a ndee jaxtnañu'u, chi ni oo maa san jin in in ni. <sup>5</sup> Su vitna te no'o san ja koo san jin ia ni tetniuu ña jin san ja vaji san. Te ni in maa ni, tu ndee ni jikan tno'o ña jin san: "¿Ndenu ki'in ni?" <sup>6</sup> Chi saa sua'a ni ka kusuchi ndeva'a ini ni, ja ni ka'an san tno'o ya'a. <sup>7</sup> Su sein, chi ka'an ndaa ndija san ja java'a maa ni kuu ja no'o san. Chi nuu ja ma no'o san,

te ma kii ia chindee chituu ña ja koo ya jin in in ni. Su nuu ja no'o san, te tetniuu san ya kii ya ja koo ya jin in in ni. <sup>8</sup> Nu na kenta ya, te xne'e kaji ya nuu ñayiu ñuyiu ja ñayiu ka oo yika kuechi ka kui, te suni xne'e ya ja oo in ichi ndaa ja ki'inkuei, vi xne'e ya ja ka'nde ndaa ia Dios yika kuechi ñayiu. <sup>9</sup> Chi xne'e ya ja ka oo yika kuechi, chi tu ka kandija ñai jin san. <sup>10</sup> Te suni xne'e ya ja vi kuni mai ndee ja kuu ichi ndaa, chi no'o san nuu oo Tata san, te ma vi kuni uun ka ña ni jin san. <sup>11</sup> Te suni xne'e ya ja vi kuni mai, ja sa'a ndaa ia Dios kuechi, chi ja ni xtau tnia'a ya jakue'e ja tatnuni nuu ñuyiu ya'a ja tniuya'u jakue'e sa'a.

<sup>12</sup> 'Te oo kua'a ka tno'o ja kuini san ka'an san, su ma vi kundee ini ni ja vi konini ni vitna. <sup>13</sup> Su nuu na kenta maa Espiritu ja xne'e ya tno'o ndaa, te suu maa ya kondeka ña ndi'i ichi ndaa, chi ma ka'an ya nagua kuini maa ya, chi sua'a ka'an ya ndi'i tno'o ja nini ya ka'an ia Dios, te kaxtno'o ya naxa kaa ja kokuu nuu kuee ka. <sup>14</sup> Te sa'a ka'nu ña ya jin san, chi ni'i ya tno'o maa ia Dios ja vaji nuu san, te ndakaxtno'o ya nuu in in ni. <sup>15</sup> Chi ndi'i nagua neva'a Tata san kuu kuenta maa san, te yun guaa ni ka'an san ja ni'i Espiritu tno'o ia Dios ja vaji nuu san, te kaxtno'o ya nuu in in ni. <sup>16</sup> Chi joo ni ka, te ma vi kuni ka ña ni jin san, te suni joo ni ka, te vi ndakuni tuku ña ni, chi no'o san ndee nuu oo Tata san —jiña'a ya.

*Tno'o suchi ini ndasama jin tno'o sii ini*

<sup>17</sup> Yun te ni ka jikan tno'o tna'a sava tee ka skua'a jin ya:

—¿Naxa kei tno'o ya'a ja ka'an ya ja joo ni ka, te ma vi kuni kao ya, te suni joo ni ka, te vi ndakuni tukuo ya? ¿Te na tno'o kuu ja no'o ya ndee nuu oo tata ya? <sup>18</sup> ¿Na tno'o kuu tno'o ka'an ya “ja joo ni ka”? Tu ka junkui'nu sa'un inio na tno'o kuu ja ka'an ya siun —ka kachi de.

<sup>19</sup> Yun te ni jini Jesús ja ka kuini de vi kakan tno'o ña de, te jiña'a ya:

—¿A ka jikan tno'o tna'a ni siki tno'o ni ka'an san: “Ja joo ni ka, te ma vi kuni ka ña ni jin san, te suni joo ni ka, te vi ndakuni tuku ña ni”? <sup>20</sup> Chi ka'an ndandaa ndija san ja maa ni, chi vi nda'i ni, te vi kokusuchi ini ni, su ndia ñayiu ñuyiu, chi vi kokusii ini. Su visi ka kusuchi ini ni, su tno'o suchi ini yun ndasama jin ja vi kokusii ini ni. <sup>21</sup> Chi nuu kuyatni ja kaku lulu in ñasi'i, jatu chii ña, chi ni jino ore ja kaku lulu ña. Su nuu ja ni kaku suchi yikin yun, te ni tu ka na'a ña ja ni jatu ni jani'ni ña, chi saa sua'a kusii ini ña ja ni kaku in se'e ña ñuyiu ya'a. <sup>22</sup> Te suni saa ni ka ndo'o maa ni vitna, chi ka kusuchi ini ni, su nuu ndajiokuiin san ndikoto ña san, te vi ndusii ndeva'a ini ni, te ni in ñayiu ma kindee ja vi kokusii ini ni. <sup>23</sup> Te kiuu yun, tu sa'un ka nagua vi kokakan tno'o ña ni jin san. Te ka'an ndandaa ndija san ja ndi'i nagua ka jikan ni jin sivi san nuu Tata san, te taa ya. <sup>24</sup> Chi guaa ndee vitna tu nagua ka jikan sa'un ni nuu Tata san jin sivi san. Su vitna te vi keja'a ni vi kakan ni, te vi ni'i ni nagua ja saa, te vi kokusii ndeva'a ini ni.

*Ni kundee Jesukristu nuu ndi'i jakue'e oo ñuyiu*

<sup>25</sup> Te jiña'a tuku Jesús:

—Ni ka'an san tno'o ya'a jin tno'o jioni'ni. Su vaji kiuu ja ma ka'an ka san tno'o jioni'ni, chi saa te kaxtno'o kaji kuiti san ja ja'a Tata san. <sup>26</sup> Te kiuu yun, chi vi kakan ni nuu Tata san jin sivi san, te masu nini ka kuu ja kakanta'u san nuu Tata san ja ja'a in in ni. <sup>27</sup> Chi kutoo ña maa Tata san jin in in ni. Kutoo ña ya, chi ka kutoo ña maa ni jin san, te ka kandija ni ja guaa ndee nuu maa ia Dios vaji san. <sup>28</sup> Ni kee san guaa ndee nuu maa Tata san vaji san nuu ñuyiu ya'a, te vitna te xndendoo san ñuyiu, te no'o tuku san nuu oo Tata san —jiña'a ya.

<sup>29</sup> Yun te ka jiña'a tee ka skua'a jin ya:

—Vitna te ka'an kaji kuiti ni, te tu ka'an jioni'ni ka ni. <sup>30</sup> Vitna te ka jinkui'nu ini san ja jini ni ndi'i kuiti, te tu jiniu'u ni ja na in tee kokakan tno'o ña jin ni. Yun guaa ka kandija san ja vaji ni guaa ndee nuu maa ia Dios —ka jiña'a de.

<sup>31</sup> Te jiña'a Jesús:

—¿A ndee vitna te ka kandija ndaa ni? <sup>32</sup> Te vaji kiuu, su vitna te ja ni kenta kiuu yun, ja vi kutenuu ni ichi mamaa ni, te vi xndendoo maintno'o ni ña ni jin san. Su masu kendoo maintno'o san, chi oo san jin Tata san. <sup>33</sup> Te ndi'i tno'o ya'a ni ka'an san nagua ja vi koo ni jin jamani ja ni taa san. Chi vi tna'a ni tnundo'o nuu ñuyiu, su vi kondee ini ni, chi ja ni kundee san nuu jakue'e oo ñuyiu —jiña'a ya.

## 17

*Ndakuatu Jesús ja ja'a maa ya*

<sup>1</sup> Te nuu ni ndi'i ni ka'an Jesús tno'o ya'a, te ni ndakondia'a ya ichi andivi, te jiña'a ya:

—Tata, ja ni jino kiuu ja tna'a san tnundo'o. Sa'a ka'nu ni Se'e ni nuu ñayiu nagua ja suni na sa'a ka'nu ña Se'e ni jin ni. <sup>2</sup> Chi ni taa ni tniuu ndiso san nuu ndi'i ñayiu, nagua ja ndi'i ñayiu ni taa ni nuu san na kuña'a san ja vi kotekui nikuii nikani. <sup>3</sup> Te ja vi kotekui nikuii nikani kuu nuu vi kuni ñai jin ni, ja maa ni kuu invaa ia Dios ndaa, te suni vi kuni ñai jin san ja kuu san Jesukristu, ia ni tetniuu maa ni. <sup>4</sup> Ja ni sa'a ka'nu ña san jin ni nuu ñayiu ñuyiu, chi ja ni xndi'i san tniuu ni taa ni nuu san ja sa'a san. <sup>5</sup> Te vitna, vi Tata, sa'a ka'nu ña ni jin san nuu oo ni, nagua ni ka okuu ka'nuo ama ka ja junkoo ñuyiu.

*Ndakuatu Jesús ja ja'a ñayiu ka kandija ya*

<sup>6</sup> 'Ni ndakani san naxa oo naxa kaa ni, nuu ñayiu ni kaji ni ne'u ñayiu ñuyiu. Ñayiu maa ni ka kui, te ni taa ni nuu san, te ni ka jantno'i tno'o ni. <sup>7</sup> Vitna te ka jini ja ndi'i ja ni taa ni nuu san vaji ndee nuu maa ni. <sup>8</sup> Chi ni ndakani san nui ndi'i tno'o ja ni ka'an ni nuu san, te ni ka janta'ui. Te ni ka jini ndai ja nuu maa ni ni kee ndija san vaji san, te ka kandijai ja maa ni ni tetniuu ña jin san.

<sup>9</sup> 'Te jikanta'u san nuu ni ja ja'a mai. Te tu jikanta'u san ja ja'a ñayiu ñuyiu, chi ja ja'a maa ni ñayiu ni ndataa ni nuu san, chi ñayiu maa ni ka kui. <sup>10</sup> Chi ndi'i nagua kuu kuenta san, suni kuenta maa ni kuu. Te nagua kuu kuenta ni, suni kuenta maa san kuu. Te jin ma'ñu sagua mai vi kuni ñayiu ja ia ka'nu kuu san. <sup>11</sup> Sein, chi maa

koo ka san nuu ñuyiu, su ñayiu ni taa ni nuu san, chi vi koo ni nuu ñuyiu. Te maa san, chi ja kuu ndajaa san vi koo, vi Tata Dios, ja kuu ni ia vii. Te jin jaka'nu maa ni koto ni taka ñayiu ni taa ni nuu san, nagua ja vi inuu kuiti na vi koi, nagua oo maa san jin ni. <sup>12</sup> Chi nuu ni ka oo san jin nuu ñuyiu ya'a, te ni ojito ñukuun san jin, jin jaka'nu maa ni. Te ni in ñayiu ni taa ni, tu ni naa ndoñu'u, chi maa ni tee ni'i ta'u ja junaa, nagua ja skunku nagua yoso nuu tutu ii. <sup>13</sup> Su vitna te ja kuu ndajaa san nuu oo ni, te nini oo ka san nuu ñuyiu, te ka'an ka san tno'o ya'a, nagua ja na vi kokusii ndeva'a ini, nagua kusii ini san. <sup>14</sup> Te ja ni kaxtno'o san tno'o ni nui, te ni ka skexiko ña ñayiu ñuyiu jin, chi masu ñayiu ñuyiu ka kui. Te suni sein, chi masu ñayiu ñuyiu kuu san. <sup>15</sup> Te masu jikanta'u san nuu ni ja xtajioo ni jin nuu ñuyiu, chi ja koto kuni ni jin nuu jakue'e. <sup>16</sup> Chi masu ñayiu ñuyiu ka kui, te suni sein, chi masu ñayiu ñuyiu kuu san. <sup>17</sup> Te jin ma'ñu sagua tno'o ndaa ni, sa'a vii ni jin, chi tno'o maa ni kuu tno'o ndaa. <sup>18</sup> Te nagua ni tetniuu ña ni jin san ne'u ñayiu ñuyiu, te suni saa ni tetniuu san jin ne'u ñayiu ñuyiu. <sup>19</sup> Te ja ja'a ñayiu ya'a, te sa'a vii sa'a va'a san jin maa san, nagua ja suni vi koo vii vi koo va'i jin ma'ñu sagua tno'o ndaa.

<sup>20</sup> Te masu maa ni ja ja'a ñayiu ya'a jikanta'u san, chi suni ja ja'a ñayiu vi kandija ña jin san nuu kuee ka ja vi konini tno'o vi ndakani ñayiu ya'a. <sup>21</sup> Te jikanta'u san ja inuu kuiti na vi koo ndi'i, nagua ja invaa ni ñayiu na vi kokui, nagua oo maa san jin ni, vi Tata, te suni saa ni oo ni jin san. Te inuu kuiti na vi koi jion, nagua ja na

vi kandija ñayiu ñuyiu ja maa ni ni tetniuu ña jin san. <sup>22</sup> Ni sa'a ka'nu san jin, nagua ni sa'a ka'nu ña maa ni jin san, nagua ja invaa ni ñayiu na vi kokui, nagua invaa ni ia ka kuu mao. <sup>23</sup> Te oo maa san jin, nagua oo maa ni jin san, nagua ja saa, te kentakuei ndaa kuiti ja vi kokui invaa ni ñayiu, te saa nagua ja vi kuni ñayiu ñuyiu ja maa ni ni tetniuu ña jin san, te kutoo ndeva'a ni jin, nagua kutoo ña ni jin san.

<sup>24</sup> 'Kuini san, vi Tata, ja ndenu koo san, te suni yun na vi koo ñayiu ja ni taa ni nuu san, nagua ja na vi kuni naxa kuu ka'nu san ni sa'a maa ni. Chi ja kutoo ña ni guaa ndee nuu chia'an ka ja junkoo ñuyiu vi guaa ndee vitna. <sup>25</sup> Tata Dios, ia ndaa kuu ni, te ñayiu ñuyiu, chi tu ka jini ñai jin ni, su sein chi jini ña san. Te ñayiu ya'a, chi suni ka jini ja maa ni ni tetniuu ña jin san. <sup>26</sup> Chi ja ni kaxtno'o san na ia kuu ni, te kokaxtno'o ka san nui, nagua ja vi nagua kutoo ña ni jin san, suni saa vi kokutoo tna'a mai, te koo maa san ini anui —jiña'a ya.

## 18

### *Ni ka kakuiko de Jesús*

<sup>1</sup> Te nuu ni ndi'i ni ndakuatu Jesús, te ni kekuei ya jin tee ka skua'a jin ya kua'ankuei ya jioo yute Cedrón, in nuu ka oo yutnu kuii, te ni kiukuei ya jin tee ka skua'a jin ya. <sup>2</sup> Te suni ja jini Judas, tee xtuu ña jin ya yun, chi kua'a jichi ni ka ndututu Jesús jin tee ka skua'a jin ya yun. <sup>3</sup> Yun te ni jino Judas jin soldado vi policia ka jito veñu'u, ja ni ka tetniuu ña sutu ka kuu nija'nu vi tee ka kuu



fariseo, ka ndiso xeen de, te ka tnuu de linterna vi ñu'u iti. <sup>4</sup> Su ja jini Jesús ndi'i tnundoo vaji siki ya, te ni kakoxno'o ya, te ni jikan tno'o ña ya:

—¿Na in ka ndanduku ni?

<sup>5</sup> Te ka jiña'a de:

—Ka ndanduku san Jesús, tee ñuu Nazaret.

Te jiña'a ya:

—Maa san kuu.

Te suni ka ndeka tna'a tee yun jin Judas, tee xtuu ña jin ya. <sup>6</sup> Te nuu jiña'a Jesús: “Maa san kuu”, te ni ka ndakaka yata de, te ni ka ndondiso de ndee nuu ñu'u. <sup>7</sup> Te ni ndakan tno'o tuku ña Jesús:

—¿Na in ka ndanduku ni?

Te ka jiña'a de:

—Jesús, tee ñuu Nazaret.

<sup>8</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ja ni ka'an san ja maa san kuu. Te nuu ja maa san ka ndanduku ni, te vi kakuiko ña ni jin maa san, su vi siaa ni tee ya'a na ki'inkuei maa de.

<sup>9</sup> Saa ni kuu nagua ja skunkuu tno'o ni ka'an ya nuu Tata ya: “Tu ni ski'in san ni in ñayiu ja ni taa ni nuu san”.

<sup>10</sup> Te ndiso Simón Pedro in yuchi kani, ni tava de nuu ñii ñu'u, te ni ja'nde de so'o lado kua'a in tee nani Malco ja jinokuechi de nuu sutu kuu nija'nu. <sup>11</sup> Yun te jiña'a Jesús nuu Pedro:

—Ndatava'a ni yuchi kani ni nuu ñii ñu'i, chi nini kuu ja tna'a san tnundo'o ja ni jandetu Tata san ja ndo'o ja tna'a san —jiña'a ya.

*Ni jino Jesús nuu sutu kuu nija'nu*

<sup>12</sup> Yun te ni ka kakuiko ña soldado vi tee kuu capitán vi policia tee judio jin Jesús, te ni ka ju'ni ña de jin ya. <sup>13</sup> Te xtnañu'u ka ve'e Anás ni ja'ankuei de jin ya, chi tee yun ni okuu tata xiso Caifás, tee ni okuu nija'nu ka nuu sutu kuia yun. <sup>14</sup> Te suu maa Caifás kuu tee ni ka'an nuu tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio ja gua'a ka kuu ja invaa ni tee kuu ja ja'a nii ñuu de.

### *Ni tayu'u tno'o Pedro ja jini de Jesús*

<sup>15</sup> Te ka ndikin ña Simón Pedro vi inka tee ka skua'a jin Jesús kua'ankuei de. Te inka tee skua'a yun, chi ka jini tna'a de jin sutu kuu nija'nu yun, te yun guaa ni kiukuei de jin Jesús ndee ini patio ve'e sutu kuu nija'nu ka yun. <sup>16</sup> Su Pedro, chi ni kendoo de ndee ye'e yun. Yun guaa ni kee tee skua'a ja jini tna'a jin sutu kuu nija'nu yun, te ni ka'an de jin ña'a jito ye'e yun, te ni sia'a ña ña jin Pedro. <sup>17</sup> Yun te ni jikan tno'o ña'a jito ye'e yun jin Pedro:

—¿A masu suni in tee ka skua'a jin tee ya'a kuu ni? —jiña'a ña.

—Ña'a, ma suu san kuu —jiña'a de.

<sup>18</sup> Te ja siun sa'a vijin, guaa tee ka jinokuechi vi policia yun ni ka xna'a de ñu'u, te ka ndondee de yu'u ñu'u yun ka ndasaa de. Te suni nukuiin Pedro yu'u ñu'u yun jin tee ka oo yun ka ndasaa de.

### *Xtichi ña sutu kuu nija'nu ka yun jin Jesús*

<sup>19</sup> Yun te ni jinkondee sutu kuu nija'nu yun xtichi de Jesús na tee ka kuu tee ka skua'a jin ya, vi nagua kuu ja kaxtno'o ya. <sup>20</sup> Te jiña'a Jesús:

—Sein chi ka'an ndijin san jin nuu ndi'i ñayiu, te siun ni kaxtno'o san nuu ñayiu ve'e ii sinagoga vi veñu'u ka'nu nuu ka ndututu ndi'i tna'o judio, te ni in tno'o tu nagua ka'an yu'u san. <sup>21</sup> ¿Te nau ja saa sein jikan tno'o ña ni? Kakan tno'o ni ñayiu ni ka onini na tno'o ni ka'an san, te mai na vi ndakani nagua ni kaxtno'o san, chi ka jini gua'a mai na tno'o ni ka'an san.

<sup>22</sup> Te nuu ni ka'an Jesús siun, te in policia nukuiin yatni yun, ni katu ni in tikatu nuu ya, te jiña'a de:

—¿A vi ndee siun ka'an ni jin sutu kuu nija'nu?

<sup>23</sup> Te jiña'a Jesús:

—Nuu ja ni ka'an san in tno'o kue'e, te ka'an ni ndee ja kuu jakue'e, su nuu ja vatuka ni ka'an san, ¿te nau ja kani ña ni? —jiña'a ya.

<sup>24</sup> Te vi saa ni nu'ni ya, ni tetniuu ña Anás ja kua'an ya nuu Caifás, tee kuu nija'nu ka nuu sutu.

### *Tu ni ndaa tuku yu'u Pedro inka jichi ja jini de Jesús*

<sup>25</sup> Te nukuiin ni Pedro yu'u ñu'u yun ndasaa de. Te ka jiña'a nuu de:

—¿A masu in tee ka skua'a jin tee yun kuu ni?

Te ña ni ndaa yu'u Pedro, te jiña'a de:

—Ña'a, ma suu san kuu —jiña'a de.

<sup>26</sup> Yun te ni jikan tno'o ña in tee jinokuechi nuu sutu kuu nija'nu ka, in tee kuu tna'a tee xiin so'o ni ja'nde Pedro, te jiña'a de:

—¿A masu ni jini ña san jin ni ja ka ndeka tna'a ni jin de ne'u xtnuu kuii yun? —jiña'a de.

<sup>27</sup> Te tu ni ndaa tuku yu'u de ja jini de ya, te vi ore saa ni kana in li'li.

*Ni ka junsia'a de Jesús nuu Pilato*

<sup>28</sup> Yun te ni ndekuei de jin Jesús ve'e Caifás, te kua'ankuei de jin ya nuu ve'e tniuu nuu oo tee ñuu Roma ja tatnuni. Te ja makundijin ja matuu, te ñayiu judio, chi tu ni kiukuei de ini ve'e tniuu yun, nagua ja ma vi kutne'e de, chi yoso nuu Ley ja nuu ja kiukuei de ve'e ñayiu inka tatatno'o, te vi kutne'e de. Te saa ni ka sa'a de, nagua ja kuu vi kaxini de viko pascua maa ñayiu judio. <sup>29</sup> Yun te ni kee Pilato, tee tatnuni ñuu yun, ja ka'an de jin ñayiu yun, te jiña'a de:

—¿Na kuechi ka xtavi ni tee ya'a?

<sup>30</sup> Te ka jiña'a de:

—Nuu sua'a te masu tee sa'a jakue'e kuu de, chi ma vi kisia'a san de nuu nda'a ni —ka jiña'a de.

<sup>31</sup> Yun te jiña'a Pilato:

—Vi ndakuaka maa ni de, te vi sa'a ndaa maa ni kuechi de nagua oo nuu Ley ka neva'a maa ni —jiña'a de.

Yun te ka jiña'a tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio:

—Su sein ñayiu judio, chi ma kuu vi ka'ni san ni in ñayiu.

<sup>32</sup> Saa te ni skunkuu tno'o ni ka'an Jesús ja kaxtno'o naxa ndo'o ya nuu kuu ya. <sup>33</sup> Yun te ni ndiokuiin Pilato, ni ndiuu de ini maa ve'e tniuu, te ni kana de Jesús, te jiña'a de:

—¿A suu ron kuu rey ñayiu judio?

<sup>34</sup> Te jiña'a Jesús:

—¿A ka'an ni tno'o ya'a ja jini maa ni axi inka ñayiu ni ka'an nuu ni ja ja'a san? —jiña'a ya.

<sup>35</sup> Yun te jiña'a Pilato:

—¿A ñayiu judio kuu ru'un ja kuni rin? Te ñayiu ñuu maa ron vi tee ka kuu nija'nu nuu sutu ka kuu tee ka tnaa ña jin ron nuu rin. ¿Te nagua ni sa'a ron nuu saa? —jiña'a de.

<sup>36</sup> Te jiña'a Jesús:

—Nuu tatnuni san, chi masu ñuyiu ya'a oo, chi nuu sua'a te ñuyiu ya'a oo, vaa vi kaxin tna'a tee ka jinokuechi nuu san, nagua ja ma kanakau san nuu nda'a tna'a san judio nuu siun. Su nuu tatnuni san, chi masu ya'a oo —jiña'a ya.

<sup>37</sup> Yun te ni jikan tno'o ña Pilato jin ya:

—Nuu saa te ¿a rey kuu ron? —jiña'a de.

Te jiña'a Jesús:

—Saa ka'an maa ni ja rey kuu san. Te yun guaa ni kaku san, te vaji san nuu ñuyiu ya'a nagua ja ndakani san tno'o ndaa. Te ndi'i ñayiu ka oo jin tno'o ndaa ka nini tno'o ka'an san —jiña'a ya.

<sup>38</sup> Te jiña'a Pilato:

—¿Te nagua kuu tno'o ndaa yun?

### *Ja ni kundaa ja kuu Jesús*

Te nuu ni ndi'i ni jikan tno'o ña Pilato jin Jesús, te ni ndee tuku de nuu ka oo ñayiu judio, te jiña'a de:

—Tu sa'un na kuechi nuku'un san siki tee ya'a.

<sup>39</sup> Su maa ni, chi ka neva'a ni in costumbre ja siaa uun san in tee yi'i vekaa nuu viko pascua ni, ¿te a ka kuini ni ja siaa uun san rey ñayiu judio? —jiña'a de.

40 Yun te ndi'i ni ka kana jaa tuku, te ka jiña'i:  
 —Ña'a, ma siaa ni tee jian, chi siaa ni Barrabás  
 —ka jiña'i. Te Barrabás, chi in tee kui'na kuu de.

## 19

1 Yun te ni kakuiko ña Pilato jin Jesús, te ni tatnuni de ja ni ka kuun ka kani ña jin ya. 2 Te ni ka kiku soldado yun in corona iñu, te ni ka tnaa de xini ya. Te ni ka skui'nu ña de in sa'un kua'a nditnuu tikani jin ya. 3 Te ka jiña'a de:

—Na ta'u na ndetu ni kuu, rey ñayiu judio.

Te ka kani de nuu ya. 4 Yun te ni kee tuku Pilato inka jichi, te jiña'a de:

—Vi kondia'a ni, te na kene'e san de ya'a, nagua ja vi kuni maa ni ja tu na kuechi sa'un nuku'un san siki de.

5 Te ni kee Jesús ni'nu ya in corona iñu jin ndii ya in sa'un kua'a nditnuu, te jiña'a Pilato:

—Ya'a vi kondia'a ni de.

6 Yun te nuu ni ka jini ña sutu ka kuu nija'nu vi policia yun jin ya, te ni ka kana kana de:

—Katakaa ni de yika cruz, katakaa ni de yika cruz —ka jiña'a de.

Te jiña'a Pilato:

—Nuu saa te vi ndakuaka maa ni de, te vi katakaa ni de yika cruz, chi sein, te tu sa'un na kuechi nuku'un san siki de.

7 Te ka jiña'a tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio yun:

—Sein chi ka neva'a maa san in ley, te ley yun, chi ka'an ja kanuu ja kuu de, chi sa'a de ja Se'e ia Dios kuu de.

<sup>8</sup> Te nuu ni jini Pilato tno'o ya'a, te vi'i ka ni yu'u de. <sup>9</sup> Te ni ndiuu tuku de inka jichi ini ve'e tniuu yun, te ni jikan tno'o de Jesús:

—¿Ndenú vaji ron?

Su tu ni ka'an sa'un Jesús nuu de. <sup>10</sup> Yun te jiña'a Pilato:

—¿A ma ka'an ron ja ka'an rin? ¿A tu jini ron ja ndiso tniuu rin ja katakaa ña rin yika cruz, te suni ndiso tniuu rin ja kuu siaa ña rin? —jiña'a de.

<sup>11</sup> Te jiña'a Jesús:

—Tu na tniuu ndiso ni siki san, nuu sua'a te tu ni taa ia Dios nuu ni. Te yun guaa ka'nu ka kuu yika kuechi ka tavi tee ni ka ndasia'a ña jin san nuu nda'a ni, saa maa ni —jiña'a ya.

<sup>12</sup> Te ndee ore saa ni nduku ndee Pilato ja siaa de Jesús, su ñayiu judio, chi ni ka kana jai, ka jiña'i:

—Nuu ja siaa uun ni tee ya'a, te masu amigo César kuu ni, chi ndi'i tee sa'a ja rey kuu maa de, te ndakoo de siki rey César —ka jiña'a de.

<sup>13</sup> Yun te nuu ni jini Pilato tno'o yun, te ni tatnuni de ni ka kene'e ña jin Jesús ini ve'e tniuu yun, te ni junkoo de nuu mesa ja ja'nde de kuechi, nuu nani jin sa'an hebreo “Gabata”, te jin sa'an griego nuu ni ka jakin inuu yuu. <sup>14</sup> Te in kiuu ama ka ja keja'a kiuu ndatatu maa viko pascua ñayiu judio, vaa ndee ka uxi uu kuu. Yun te jiña'a Pilato nuu ñayiu judio:

—Ya'a oo tee kuu rey maa ni.

<sup>15</sup> Su ni ka kana jai:

—iNa kuu de, na kuu de! ¡Katakaa ni de yika cruz!

Te jiña'a Pilato:

—¿A rey ni katakaa san yika cruz?

Te ka jiña'a sutu ka kuu nija'nu:

—Tu na rey ka ka neva'a san, chi maintno'o César.

<sup>16</sup> Yun te ni ndakuña'a ña Pilato jin Jesús ja vi katakaa ña de jin ya yika cruz. Te ni ka tñii ña de kua'ankuei de jin ya.

*Ni ka jatakaa de Jesús yika cruz*

<sup>17</sup> Yun te ni kee Jesús ndiso maa ya cruz, kua'an ya in nuu nani yiki xini ndiyi, te jin sa'an hebreo nani Gólgota. <sup>18</sup> Te yun ni ka jatakaa de ya yika cruz, te xiin ya ni ka jatakaa de uu tee nuu uu ka cruz, in in de jioo jioo xiin ya, te maa Jesús ma'ñu. <sup>19</sup> Te suni ni tee Pilato in tno'o ja ni ka tetuu xini cruz, ja ka'an sua'a: “Tee ya'a kuu Jesús ñuu Nazaret, rey ñayiu judio”. <sup>20</sup> Te kua'a ñayiu judio ni ka ka'u tno'o yun, chi yatni yu'u ñuu kuu nuu ni ka jatakaa de Jesús yika cruz, te tno'o yun yoso jin sa'an hebreo vi jin sa'an griego vi jin latín. <sup>21</sup> Te sutu ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio ka jiña'a nuu Pilato:

—Ma tee ni ja rey ñayiu judio kuu de, chi sua'a tee ni ja maa de ni ka'an ja rey ñayiu judio kuu de —ka jiña'a de.

<sup>22</sup> Te jiña'a Pilato:

—Nagua ni tee san, te saa kendoo.

<sup>23</sup> Te nuu ja ni ka jatakaa ña soldado yun jin Jesús, te ni ka ndaxtutu de sa'un ya, te ni ka ndaka'nde de in in sa'un ya ja ni ka ndaki'in in in ndi kuun maa soldado yun. Te suni ni ka ki'in de in sa'un tikani ni oni'nu ya, te sa'un yun, chi ni



kunu sua'a, masu ni kiku, te invaa ni oo nika'nu.  
<sup>24</sup> Yun te ni ka ndatno'o tna'a soldado yun:

—Ma vi ka'ndeo, chi sua'a na vi kototnuno kondio'ni ndeo guaa kendoo jin —ka kachi de.

Saa te ni skunkuu nuu tutu ii nuu ka'an sua'a: “Ni ka ndaka'nde de sa'un rin, te ni ka jitotnuni de siki sa'un rin kondio'ni ndee de guaa kendoo jin”, ka'an nuu tutu ii. Te saa ni ka sa'a soldado yun.

<sup>25</sup> Te yatni nuu nukuiin cruz ja intakaa Jesús, yun ka oo nana ya vi ku'u ña vi María ñasi'i Cleofas vi María Magdalena. <sup>26</sup> Te nuu ni jini Jesús nana ya jin tee ka skua'a jin ya ja kutoo ka ya, ja ka oo yatni yun, te jiña'a ya nuu nana ya:

—Nana, jian oo ni jin se'e ni.

<sup>27</sup> Yun te jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya:

—Ñani, jian oo ni jin nana ni.

Te vi ndee ore saa ni ndakuaka ña tee skua'a yun jin ña ve'e de ja ni jito ña de.

### *Ni ji'i Jesús*

<sup>28</sup> Te nuu ni ndi'i ya'a, te ni jini Jesús ja ni ndi'i ni skunkuu ya, te nagua ja na skunkuu nuu tutu ii, te jiña'a ya:

—Yichi san.

<sup>29</sup> Te yun oo in tindo'o ja ñu'u chitu vinu iaa. Yun te ni jinokuei soldado, te ni ka tnii de in tivolo kachi, te ni ka chi'i de vinu iaa, te ni ka chindee de xini in nda'a yutnu nani hisopo, te ni ka tee de yu'u ya ja na ko'o ya. <sup>30</sup> Te nuu ni ti'vi Jesús vinu iaa yun, te jiña'a ya:

—Ja ni ndi'i ni skunkuu.

Yun te ni chindei ya xini ya, te ni kana anu ya.

### *In soldado ni tuu de lanza de yika Jesús*

<sup>31</sup> Te nuu ja ni kuyatni ja keja'a kiuu ndatatu maa viko pascua ñayiu judio, te tu ka kuini tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio ja vi kendoo ndiyi yun yika cruz kiuu ndatatu, chi kiuu ndatatu yun kuu in kiuu ka'nu ndeva'a ka nuu viko yun. Te yun guaa ni ka ka'an de jin Pilato ja na tatnuni de vi ka'nu yiki si'in tee intakuei yika cruz yun, nagua ja na vi kuu ñama ka de, te na vi xtajioo yiki kuñu de yika cruz yun. <sup>32</sup> Yun te ni ja'ankuei soldado, te ni ka ja'nu de yiki si'in tee xtnañu'u, te suni saa ni inka tee intakaa yika cruz xiin Jesús. <sup>33</sup> Su nuu ni ka juntna'a de Jesús, te ni ka jini de ja ja ni ji'i ya. Yun guaa tu ni ka ja'nu de yiki si'in ya. <sup>34</sup> Su in soldado yun ni tuu de lanza de yika ya, ni june de, te vi nuu saa ni kee niñi vi ndute. <sup>35</sup> Te maa san ja ni jini san naxa ni kuu, guaa ndakani san, te ndakani ndaa san naxa ni kuu, chi ni jini san, te ka'an ndaa san, nagua ja suni vi kandija maa ni. <sup>36</sup> Chi saa ni ndo'o ya, nagua ja skunkuu nuu tutu ii ja ka'an: "Ma vi ka'nu de ni in yiki ya". <sup>37</sup> Te suni oo inka tno'o nuu tutu ii ja kachi: "Te in kiuu vi kuni ron ia ni ka xtujii ña jin lanza", kachi tutu ii.

### *Ni jinkoyu'u Jesús*

<sup>38</sup> Te nuu ni ya'a ndi'i ya'a, te José, tee ñuu Arimatea, ni ja'an de ni ka'an nda'u de jin Pilato ja na kuandetuu tee yun ndakuiso de yiki kuñu Jesús, no'o jin de. Te José, chi tee kandija Jesús kuu de, visi kandija yu'u de, chi yu'u de tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio. Te ni jandetu Pilato. Yun te ni ja'an José, ni nune'e de yiki

kuñu Jesús, te ni jiso de kua'an de. <sup>39</sup> Te suni ni jino Nicodemo, tee ni ja'an nuu oo Jesús in jakuaa, nee de vaa ndee oko uxi kilo suja ugua nani mirra saka tna'a jin yuku nani áloes. <sup>40</sup> Te nduu de ni ka ki'in yiki kuñu Jesús, te ni ka tniutuu de in sa'un vii ndeva'a ja ni kiuu tatna xiko yun, nagua costumbre maa ñayiu judio nuu ka tayu'i ndiyi. <sup>41</sup> Te nuu ni ka jatakaa de Jesús yika cruz, oo in nuu ka oo yutnu kuii, te nuu oo yutnu kuii yun oo in yau ñaña ni kuva'a jaa, nuu chia'an ka sa'un ja na ndiyi kiyu'u. <sup>42</sup> Te yun ni ka tayu'u de yiki kuñu Jesús, chi yatni oo yau ñaña yun, te ja ni kuyatni ja keja'a kiuu ndatatu ñayiu judio.

## 20

### *Ni ndateku Jesús*

<sup>1</sup> Te nuu ne'e domingu, kiuu xtnañu'u ja ndaki'in semana, te ne'e ndeva'a vi in tinee ka, kua'an María Magdalena majinkoto ña yau ñaña nuu yiyu'u Jesús. Te ni jini ña ja ni kujioo kava ndesi yu'u yau ñaña yun. <sup>2</sup> Yun te ni jino ña ni no'o ña nuu ka oo Simón Pedro jin inka tee skua'a ja kutoo ka Jesús, te jiña'a ña:

—Ni ka ndatau yiki kuñu Jito'o nuu yiyu'u ya, te tu ka jinio ndenu ni ka ndatayu'u ya —jiña'a ña.

<sup>3</sup> Yun te ni kekuei Pedro jin inka tee skua'a yun kua'ankuei de mavijinkoto de yau ñaña yun. <sup>4</sup> Te nduu de ka jino inuu de kua'ankuei de, su ñama ka ni jino inka tee yun saa Pedro, te xtnañu'u ka de ni kenta nuu oo yau ñaña yun. <sup>5</sup> Te jinkuindei

de ni ndia'a de, te ni jini de ja maa ni ka sa'un vii ndeva'a oo yun, su tu ni kiuu de. <sup>6</sup> Yun te saa ni kenta Simón Pedro ja ndikin ña de kua'an de, te ni kiuu de nuu yau ñaña yun, te ni jini de ja maa ni ka sa'un finu yun oo. <sup>7</sup> Te suni ni jini de sa'un ni oñusuku xini Jesús, ja masu in ni oo jin sa'un vii yun, chi ñutuu siin maa, te siin nuu katuu. <sup>8</sup> Yun te suni ni kiuu inka tee skua'a yun ja ni kenta xtnañu'u nuu yiyu'u ya, te nuu ni jini de ja siun ni kuu, te ni kandija de ja ni ndateku ya. <sup>9</sup> Chi chia'an ka ja vi junkui'nu ini de nagua yoso nuu tutu ii, ja nini kuu ja ndateku ya ne'u ndiyi. <sup>10</sup> Yun te ni ka ndajiokuiin tee ka skua'a yun kuano'okuei de ve'e de.

### *Ni ndenta Jesús nuu María Magdalena*

<sup>11</sup> Su María, chi ni ndajino ña ye'e yau ñaña, te yun ni oo ña nda'i ña, te vi nda'i ña, te ni jito ni'ni ña ichi ini yau ñaña yun. <sup>12</sup> Te ni jini ña uu ia ka jinokuechi nuu Dios, ka ni'nu ya sa'un kuijin kuijin, ka nukoo ya nuu ni okatuu yiki kuñu Jesús, in ya nukoo ichi xini, te inka ya ichi nuu ja'a. <sup>13</sup> Te ni ka jikan tno'o ña ya jin ña:

—Kua'a, ¿nau ja nda'i ron?

Te jiña'a ña:

—Saa, chi ni ka ndatava yiki kuñu jito'o san, te tu jini san ndenu ni ka ndatayu'u ña jin.

<sup>14</sup> Te vi inka siun jiña'a ña, te ni ndajionenuu ña, te ni jini ña maa Jesús ja oo ya yun, su tu ni ndakuni ña ja maa ya kuu. <sup>15</sup> Te ni jikan tno'o ña Jesús:

—Kua'a, ¿nau ja nda'i ron? ¿Te na in ndanduku ron? —jiña'a ya.

Te maa ña, chi ni ndakani ini ña ja tee jito xtnuu kuu yun kuu ya, te jiña'a ña:

—Nuu ja maa ni kua'an jin yiki kuñu de, vi kua'a, te kaxtno'o ni joo ndenu ni ndachiyu'u ni de, nagua ja kuu no'o san jin de —jiña'a ña.

<sup>16</sup> Te jiña'a Jesús:

—María.

Yun te ni jionenuu ña, te ni ka'an ña jin sa'an hebreo:

—Raboni, —ja kei ka'an “Mastru”.

<sup>17</sup> Te jiña'a Jesús:

—Siaa ña jin rin, chi kuini ka ja ndaa rin nuu oo Tata rin, su kua'an nuu ka oo ñani rin, te kuña'a ron ja ndaa rin nuu oo Tata rin vi Tata in in ron, nuu oo ia Dios rin vi ia Dios in in ron.

<sup>18</sup> Yun te kua'an María Magdalena majinkaxtno'o ña nuu tee ka skua'a ja ni jini ña jito'o, te maa ya ni ka'an tno'o ya'a jin ña.

*Ni ndenta Jesús nuu ka oo tee ka skua'a jin ya*

<sup>19</sup> Te nuu ni kuaa vi suu kuu yun ja kuu kuu xtnañu'u ja ndaki'in semana, ni ka ndututu tee ka skua'a in ve'e, te ni ka ndakasi gua'a de ye'e, chi ka yu'u de tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu judio. Te ni kuu Jesús, te ni junkuiin ya ma'ñu nuu ka oo de, te jiña'a ya:

—¿A kukuee ni ka oo ron? Te vi koo jin tno'o mani.

<sup>20</sup> Te nuu ni ndi'i ni ka'an ya tno'o yun, te ni xne'e ya nda'a ya vi yika ya nuu tee ka skua'a jin ya. Te ni ka kusii ini de ja ni ka ndakuni de Jito'o Jesús. <sup>21</sup> Yun te jiña'a tuku Jesús:

—¿A kukuee ni ka oo ron? Te vi koo jin tno'o mani. Te nagua ni tetniuu ña Tata rin ja vaji rin

ñuyiu, suni saa tetniuu ña rin ja vi ndakani ron tno'o rin nuu ñayiu —jiña'a ya.

<sup>22</sup> Yun te ni tiutachi ya nuu ka oo de, te jiña'a ya:

—Vi ni'i ron Espíritu ia Dios. <sup>23</sup> Te taka ñayiu ja ka jaka'nu ini ron yika kuechi, te koo tno'o ka'nu ini nuu kuechi. Te ñayiu ja tu ka jaka'nu ini ron yika kuechi, te ma koo tno'o ka'nu ini nuu kuechi —jiña'a ya.

*Ni jini Tomás ja ni ndateku Jesús*

<sup>24</sup> Su Tomás, in tee oo nuu ndi uxi uu tee ka skua'a ja ka xnani Kuati, chi tu ni oo de jin sava ka tee ka skua'a yun na ni ndenta Jesús. <sup>25</sup> Yun te ka jiña'a sava ka tee ka skua'a yun nuu de:

—Ni ka jini san Jito'o.

Su jiña'a Tomás:

—Nuu ja ma kuni san jin nuu san nuu ni ka tuji nda'a ya ja ni kiukuei nduyu kaa, te chi'i san xinda'a san nuu ni ka yi'i nduyu kaa yun, vi chi'i san nda'a san yika ya, nuu saa te ma kandija sa'un san —jiña'a de.

<sup>26</sup> Yun te saa nuu una kiuu, te ni ka ndututu tuku tee ka skua'a yun ini in ve'e, te saa chi ka oo de jin Tomás. Te ni ka ndakasi gua'a de ye'e, su ni kiuu Jesús, te ni junkuiin ya ma'ñu nuu ka oo de, te jiña'a ya:

—¿A kukuee ni ka oo ron? Te vi koo jin tno'o mani.

<sup>27</sup> Yun te jiña'a ya nuu Tomás:

—Chi'i xinda'a ron ini nda'a rin, te kondia'a nda'a rin, te chi'i nda'a ron yika rin, te kuni ron nuu ni tuji, te kandija; ma kokuu ron in tee so'o ja tu kandija —jiña'a ya.

28 Yun te jiña'a Tomás:

—Jito'o maa san vi Dios maa san kuu ni —jiña'a de.

29 Te jiña'a Jesús:

—Kandija ron chi ni jini ña ron, vi Tomás, su nase ta'u ñayiu ja tu ni ka jini ñai jin rin, te ka kandijai —jiña'a ya.

*Na ja'a kuu ja ni tee Juan tutu ya'a*

30 Te ni sa'a ka Jesús kua'a ka tniuu vii tniuu va'a jin nuu tee ka skua'a jin ya, ja tu nagua yoso nuu tutu ya'a. 31 Su ni tee san tno'o ya'a nagua ja vi kandija ni ja Jesús kuu Kristu, ia ni tetniuu Dios, vi Se'e maa Dios kuu ya. Te jin ja ka kandija ni ya, te vi ni'i ni ja vi koteku ni nikuii nikani jin ma'ñu sagua ya.

## 21

*Ni ndenta Jesús nuu uja tee ka skua'a jin ya*

1 Yun te nuu ni ya'a ndi'i ya'a, te ni ndenta tuku Jesús inka jichi nuu ka oo tee ka skua'a jin ya yu'u ndute mar Tiberias, te sua'a ni kuu nuu ni ndenta ya. 2 In ni ka otutu Simón Pedro jin Tomás, tee ka xnani Kuati, vi Natanael, tee ñuu Caná ja tñii Galilea, vi nduu seyii Zebedeo jin uu ka tee ka skua'a. 3 Te jiña'a Simón Pedro nuu sava ka de:

—Ki'in san tau san chiaka.

Te ka jiña'a sava ka de:

—Suni vi kondikin ña san, ki'inkueio nuu saa —ka jiña'a de.

Te kua'ankuei de, yun te ni kekuei de nuu in barco, su tu sa'un na kiti ni ka ni'i de jakuaa yun.

<sup>4</sup> Te nuu ja makundijin ja matuu, te vi sanaa ni ka jini de Jesús yu'u ndute mar yun, su tu ni ka ndakuni ña tee ka skua'a yun ja maa Jesús kuu ya. <sup>5</sup> Te ni jikan tno'o ña ya:

—Amigo, ¿a ni ka ni'i ron chiaka vi kao?

—Tu sa'un na kiti ka ni'i san —ka jiña'a de.

<sup>6</sup> Te jiña'a Jesús:

—Vi skee ñunu ron ichi lado kua'a barco jian, te vi ni'i ron ti —jiña'a ya.

Yun te ni ka skee de ñunu de, te vi ña kuu ka vi ndatau de ja kua'a ndeva'a chiaka ni ka ni'i de.

<sup>7</sup> Yun te jiña'a tee skua'a ja kutoo ka ña Jesús nuu Pedro:

—Jito'o kuu ya.

Te vi nuu ni jini Simón Pedro tno'o yun, ja Jito'o kuu ya, te ni ndaki'in de sa'un de, chi ni tau de ja satniuu de, te ni ndagua ni de nuu ndute mar yun, kua'an de nuu oo ya. <sup>8</sup> Te sava ka tee ka skua'a yun, chi ni ka ndene'e jioo de barco yu'u ndute yun, te vi saa ka ñuu de ñunu yun ñu'u chitu chiaka, chi masu jika oo yu'u ndute vaa ndee u'un xiko ni metro kuu. <sup>9</sup> Te nuu ndekuei jioo de nuu ñu'u, te ni ka jini de kai ñu'u, te nuu tikayi ñu'u yun yoxnee xtaa triu jin in chiaka.

<sup>10</sup> Te jiña'a Jesús:

—Vi taa chiaka ni ka tau ron jian na vi skasuon vi kao —jiña'a ya.

<sup>11</sup> Yun te ni kaa Simón Pedro ini barco, te ni jiokuita de ñunu yun guaa ndee nuu ñu'u yichi, te ñu'u chitu kuiti chiaka na'nu na'nu, in ciento uu xiko uxi uni ti kuu. Te visi kua'a ndeva'a ti ñu'u, su tu ni te'nde ñunu yun. <sup>12</sup> Te jiña'a Jesús:

—Ne'ekuei vi kasii ini ron.



Te ni in tee ka skua'a yun, tu ni kii ini de ja kakan tno'o ña de na in kuu ya, chi ka jini de ja maa Jito'o kuu ya. <sup>13</sup> Yun te ni jintna'a Jesús yu'u ñu'u, te ni tau ya xtaa triu yun, te ni jiña'a ya nuu de, te suni saa ni chiaka yun. <sup>14</sup> Ya'a kuu jichi kuu uni ja ni ndenta Jesús nuu tee ka skua'a jin ya, nuu ja ni ndateku ya ne'u ndiyi.

*Ni ka ndatno'o Jesús jin Simón Pedro*

<sup>15</sup> Te nuu ni ndi'i ni ka jasii ini de, te ni jikan tno'o ña Jesús jin Simón Pedro:

—Simón, seyii Jonás, ¿a kutoo ka ña ron, saa sava ka tee ya'a?

Te jiña'a de:

—Saa, vi Jito'o san, ja jini maa ni ja kutoo ña san.

Te jiña'a ya:

—Nuu saa te koto ñayiu ka kuu na kuinio lelu kueli rin —jiña'a ya.

<sup>16</sup> Te ni ndiokuuin ya ni jikan tno'o ña ya inka jichi:

—Simón seyii Jonás, ¿a kutoo ña ron?

Te jiña'a Pedro:

—Saa, vi Jito'o san, ja jini maa ni ja kutoo ña san.

Te jiña'a ya:

—Nuu saa te koto ñayiu ka kuu na kuinio ndikachi rin.

<sup>17</sup> Te ni jikan tno'o ña ya jichi kuu uni:

—Simón seyii Jonás, ¿a kutoo ña ron?

Te ni kusuchi ini Pedro ja siun vi uni jichi jikan tno'o ña ya ja a kutoo de jin ya, te jiña'a de:

—Jito'o san, maa ni chi jini ndi'i ni, te ja jini maa ni ja kutoo ña san.

Te jiña'a ya:

—Nuu saa te koto ñayiu ka kuu na kuinio ndikachi rin. <sup>18</sup> Chi ka'an ndandaa ndija rin, ja ndee nuu kuechi ka ron, chi ni ondaku'ni maa ron chii ron, te ni ojika ron ndee ni nuu kuini maa ron. Su nuu na yii ron, te skaa ron nda'a ron, te inka ñayiu ndaku'ni chii ron, te kuaka ñai ki'in ron ndenu tu kuini ron ja ki'in ron —jiña'a ya.

<sup>19</sup> Te tno'o ya'a ni ka'an ya ja kaxtno'o ya naxa ndo'o Pedro nuu kuu de ja sa'a de ja koo jayiñu'u nuu ia Dios. Yun te jiña'a ka ya:

—Kondikin ña, te sa'a ron tniuu nagua ni sa'a maa rin —jiña'a ya.

*Tee skua'a ja kutoo ka Jesús*

<sup>20</sup> Te nuu ni jionenuu Pedro, te ni jini de ja ndikin ña tee skua'a ja kutoo ka Jesús, kua'an de. Te suu de kuu tee ni ondetu ndee xiin Jesús na ni ka jaxini de jin ya viko pascua ñayiu judio, te ni jikan tno'o ña de jin ya: “¿Na ndee tee kuu ja xtuu ña jin ni, vi Jito'o san?”

<sup>21</sup> Te nuu ni jini ña Pedro jin de, te ni jikan tno'o de Jesús:

—Jito'o san, ¿te tee ya'a, naxa ndo'o de?

<sup>22</sup> Te jiña'a Jesús:

—Nuu ja kuini maa rin te koteku ni de guaa ndee kiuu ja ndajiokuiin rin, te ma kondi'ni ron. Kondikin ña, te sa'a ron tniuu nagua ni sa'a rin —jiña'a ya.

<sup>23</sup> Yun te ni jitenuu tno'o yun nuu taka ñayiu ka skua'a, ja tee skua'a yun, chi ma kuu de. Su Jesús, chi tu ni ka'an ya ja ma kuu de. Chi tno'o

ni ka'an ya kuu: “Nuu ja kuini maa rin, te koteku ni de guaa ndee kiuu ja ndajiokuiin rin, te ma kondi'ni ron”.

<sup>24</sup> Te suu tee skua'a ya'a kuu maa san ja ndakani san tno'o ya'a, te ni tee san taka tno'o ya'a, chi jini san ja tno'o ndaa ndakani san. <sup>25</sup> Te suni oo kua'a ka tniuu ja ni sa'a Jesús, te ndakani ini san ja nuu sua'a te vi ndi in ndi in na vi tee san, vaa vini ma kenta nii ñuyiu ja vi ku'un va'a liuru nuu koyoso ndi'i tniuu ni sa'a ya.

Saa na kokuu.

**Tutu ii - Ka'an ia Dios nuu ndi'i ñayiu  
Mixtec, Northern Tlaxiaco: Tutu ii - Ka'an ia Dios nuu  
ndi'i ñayiu New Testament+**

**La Santa Biblia en el mixteco del norte de Tlaxiaco**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Northern Tlaxiaco

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 31 Jan 2023 from source files  
dated 29 Jan 2022

1d46d274-fabd-5c6b-bfec-c3e776510466